

Význam dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky

Bc. Michaela Škubalová

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Michaela Hochlová**
Osobní číslo: **H11950**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Dobrovolnictví mladých lidí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti dobrovolnictví a jeho významu pro životy dobrovolníků pracujících s dětmi a mládeží, seniory, lidmi s postižením a lidmi, jež zasáhla mimořádná událost.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu u mladých dobrovolníků.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BRUMOVSKÁ, Tereza a Gabriela SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ. Mentoring. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-772-5.

FRIČ, Pavol. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. Praha: AGNES, 2001. ISBN 80-902633-7-2.

HAWKINS, Peter a Robin SHOHET. Supervize v pomáhajících profesích. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-715-9.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

ŠROMOVÁ, Lucie a Alžběta KLÉGROVÁ. Dobrovolnictví. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-68-7.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Jana Kitliňská, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2013**

Ve Zlíně dne 14. února 2013

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 20.3.2013

.....
Hollon

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá problematikou dobrovolnictví mladých lidí. V práci jsou popsány a vysvětleny základní pojmy i oblasti, které souvisí s dobrovolnictvím. Hlavní náplní této práce je zjistit, jaký význam má dobrovolnictví pro dnešní mladé dobrovolníky, kteří působí ve městě Zlíně a jeho okolí. Empirická část této práce je zkoumána kvalitativním způsobem.

Klíčová slova: dobrovolnictví, dobrovolník, význam, kategorie osob.

ABSTRACT

This thesis deals with the problems of young people volunteering. The thesis describes and explains the basic concepts and areas related to volunteering. The main concern of this thesis is to investigate the importance of volunteering for the young volunteers who work in Zlín and his surroundings. The empirical part of this thesis is research of qualitative way.

Keywords: volunteering, volunteer, importance, categories of people.

Ráda bych poděkovala Mgr. Janě Kitliňské, PhD., za odborné vedení diplomové práce, cenné rady a připomínky. Také bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se účastnili výzkumu.

Motto:

„Nikdo není zbytečný na tomto světě, kdo ulehčuje břemeno jiným.“ (Charles Dickens)

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10	
I	TEORETICKÁ ČÁST	12
1	DOBROVOLNICTVÍ A DOBROVOLNÍK	13
1.1	DOBROVOLNICTVÍ V ČR A V ZAHRANIČÍ	14
1.1.1	Dobrovolnictví u nás	14
1.1.2	Dobrovolnictví v zahraničí.....	16
1.2	FORMY DOBROVOLNICTVÍ	17
1.3	TYPY DOBROVOLNICTVÍ	18
1.4	FUNKCE A PRINCIPY DOBROVOLNICTVÍ.....	19
1.5	DOBROVOLNICKÉ ORGANIZACE, CENTRA A PROGRAMY.....	20
1.5.1	Důležité dobrovolnické organizace	20
1.5.2	Dobrovolnická centra	20
1.5.3	Dobrovolnické programy	22
1.6	MENTORING A SUPERVIZE V DOBROVOLNICTVÍ	23
2	DOBROVOLNICTVÍ S RŮZNÝMI KATEGORIEMI OSOB	25
2.1	DOBROVOLNICKÁ PRÁCE S DĚTMI A MLÁDEŽÍ	25
2.2	DOBROVOLNICKÁ PRÁCE SE SENIORY	26
2.3	DOBROVOLNICKÁ PRÁCE S LIDMI S POSTIŽENÍM	27
2.4	DOBROVOLNICKÁ PRÁCE PŘI MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH	27
3	VÝZNAM DOBROVOLNICTVÍ PRO DOBROVOLNÍKA	29
3.1	HODNOTY DOBROVOLNICTVÍ.....	29
3.2	MOTIVACE K DOBROVOLNICTVÍ A OČEKÁVÁNÍ.....	29
3.3	POCITY PŘI DOBROVOLNICTVÍ, OTÁZKY IDENTITY, PODPORA A „BRZDA“ PŘI DOBROVOLNICTVÍ.....	31
3.4	POSTOJE A NÁZORY NA DOBROVOLNICTVÍ.....	32
3.5	ZKUŠENOSTI S DOBROVOLNICTVÍM A JEHO PŘÍNOSY	33
II	PRAKTICKÁ ČÁST	36
4	VÝZKUM.....	37
4.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	37
4.2	Hlavní cíl, dílčí cíle a výzkumné otázky	37
4.3	DRUH VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ METODY	39
4.4	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	40
4.5	VÝBĚROVÝ SOUBOR	42
4.5.1	Charakteristika respondentů	42
5	INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	46

6	SHRNUTÍ VÝZKUMU.....	99
	ZÁVĚR	104
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	105
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	110
	SEZNAM OBRÁZKŮ	111
	SEZNAM TABULEK.....	112
	SEZNAM PŘÍLOH.....	113

ÚVOD

Dobrovolnictví neboli nezištná pomoc lidem, je problematikou, která byla v minulosti v České republice, značně tabuizována. Samozřejmě i v dnešní době se můžeme setkat s názory, že je pomoc „zadarmo“ cizím lidem, poněkud zvláštní a postrádá smysl. Jedná se o názory lidí, kteří ve většině případů, nemají dostatek informací o samotné podstatě dobrovolnictví a nikdy si dobrovolnictví ani nezkusili, tudíž nemají dostatek zkušeností s touto oblastí.

Dobrovolnictví je činnost, kterou člověk činí z vlastní vůle a nečeká finanční, nebo jinou hmotnou odměnu. Odměnou mu totiž mohou být pocity, nebo také zkušenosti, které by mnohdy za jiných okolností, nezískal. Každý dobrovolník ví, že pomáhat druhým lidem, není vždy zcela jednoduché a svým rozhodnutím, že se stane dobrovolníkem, zároveň přijímá riziko možných neúspěchů a problémů.

Z vlastní zkušenosti mohu říci, že pracovat s člověkem, kterého často ani neznáme, vzbuzuje v dobrovolníkovi pocit nejistoty z toho, zda působí ve své roli zcela správně a zda je s ním jeho „klient“ spokojen. Osobně jsem působila v dobrovolnickém programu Pět P (pomoc, přátelství, podpora, péče a prevence) ve Zlíně asi po dobu tří let a pracovala s dětmi a mládeží do osmnácti let. Do programu jsem vstupovala s tím, že bych ráda zkusila, co znamená „dobrovolničit“ a zjistila jsem, že být dobrovolníkem neznámá jen scházet se s cizím člověkem a vyplňovat mu tak jeho volný čas, ale znamená to naslouchat, vcítit se, neodsuzovat a udělat vše pro získání důvěry člověka, protože bez důvěry se pomáhá jen velmi těžko. Dobrovolnictví mi však přineslo zážitky, na které již nikdy nezapomenou, ať už pozitivní či negativní, ale v každém případě mi přineslo odpověď na mou otázku, co obnáší pomoc druhým lidem, za což jsem velmi vděčná.

Teoretická část této diplomové práce nastiňuje, co si někteří autoři představují pod pojmem dobrovolnictví, kdo je dobrovolník, jak vypadalo a vypadá dobrovolnictví u nás a v zahraničí, jaké má dobrovolnictví formy, typy, funkce a principy, jaké dobrovolnické organizace, centra a programy existují, ve zkratce seznamuje s pojmy mentoring a supervize v dobrovolnictví. Druhá kapitola je věnována problematice dobrovolnické práce s různými kategoriemi osob, jako jsou děti, lidé s handicapem, senioři, nebo také práce při mimořádných událostech. Poslední kapitola teoretické části je vysvětlením pojmů, které byly

součástí výzkumu a kterým vybraní dobrovolníci často nerozuměli, nebo si nemohli vzpomenout, co znamenají.

Praktická část této diplomové práce si klade za cíl zjistit, jaký význam může mít dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky (do 25 let), kteří působí ve městě Zlíně a jeho okolí. Přínos by tato práce měla mít především pro dobrovolnické organizace, dobrovolníky, ale také studenty humanitních oborů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOBROVOLNICTVÍ A DOBROVOLNÍK

Dobrovolnictví v pravém slova smyslu, není zcela vymezeno, a proto neexistuje žádná přesná definice. O definování se však pokouší řada autorů a také zákony. Kupříkladu zákon o dobrovolnické službě (Česko, 2002) uvádí, že dobrovolnictví je: *činnost, při níž dobrovolník poskytuje pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase, pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí, nebo pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací. „Dobrovolnictví je podle své povahy krátkodobé nebo, je-li vykonáváno po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobé.“ (Česko, 2002, § 2)*

O další definování dobrovolnictví a dobrovolníka se pokusili Olga Sozanská a Jiří Tošner (2002). Shrnují pojem dobrovolnictví takto: *dobrovolnictví není oběť, ale jedná se o přirozený projev lidské zralosti a dobrovolník je osoba, která poskytuje, bez nároku na finanční odměnu, svůj čas, svou energii, dovednosti a vědomosti ve prospěch ostatních lidí nebo společnosti.*

Také ve Slovníku sociální práce zmiňuje Matoušek (2008) svou definici dobrovolnictví jako *nekariéerní a neplacenou činnost, kterou lidé provádí kvůli pomoci svým bližním, komunitě nebo společnosti.* Rostislav Duben zase tvrdí, že *jádrem koncepce dobrovolnictví spočívá v tom, že jednotlivci participují na svobodných, soukromých a spontánně zvolených aktivitách, které přináší efekt pro společné blaho a které je pocíťováno i dobrovolníky. Tyto aktivity nejsou vynucovány institucemi ani státní agenturou a zároveň nejsou spojeny s žádným finančním ohodnocením či jiným prospěchem.* (Duben, 1996, in Novotný, Lukeš, 2008) Podle Boruse (2012), je dobrovolnictví něco, co má člověk v plánu udělat ještě dříve, než jej o to někdo jiní požádá.

Co je dobrovolnictví a kdo je dobrovolník už tedy víme, ale, kdo se může dobrovolníkem stát? V USA se nejčastěji jako dobrovolníci angažují *manželé, výdělečně činní, lidé ve věku 30 – 50 let, nebo odborníci s dobrým vzděláním a vyššími příjmy.* V České republice

se dobrovolníky nejčastěji stávají *studenti, ale také osoby bez práce (nezaměstnaní, matky na mateřských dovolených, senioři)*. I některé firmy začínají s motivací svých zaměstnanců, aby například jeden den v týdnu pracovali jako dobrovolníci. (Sozanská, Tošner, 2002, in Novotný, Lukeš, 2008)

1.1 Dobrovolnictví v ČR a v zahraničí

Dobrovolnictví a dobrovolníci nejsou jen záležitostí České republiky. Následující kapitoly nás seznámí s tím, jak to vypadá s dobrovolnictvím u nás od počátku vzniku až do současnosti a také, jak s dobrovolnictvím pracují zahraniční země.

1.1.1 Dobrovolnictví u nás

Dobrovolnictví jako takové má v českých zemích bohatou tradici a jeho kořeny sahají až do období národního obrození. (Tošner, 2011) Rozšířilo se zejména v 19. století, a to po vzniku řady vlasteneckých spolků na podporu umění, vědy, vzdělání a kultury. Některé z nich přetrvaly dodnes – spolek Mánes, Sokol apod. Současně s těmito aktivitami vznikaly v Českém království obdobné organizace německé, židovské aj., které byly postaveny na pomoci a dobrovolné spolupráci. Po vzniku samostatného Československa se dobrovolnictví a dobročinnost ještě rozvinuly. Dobrovolné organizace zahrnovaly různé organizační formy – soukromé, náboženské, obecní, národnostní atd. Dobrovolné organizace zahrnovaly sítě malých organizací a poboček po okresní, zemská a národní ústředí. (Sozanská, Tošner, 2006) Vývoj byl však přerušen německou okupací a následně vznikem socialistického státu. Frič (2001) uvádí, že éra socialismu po sobě zanechala z hlediska dobrovolnictví převážně negativní dědictví. Pojem „dobročinnost“ byl diskreditován a pro většinu občanů se „dobrovolná práce“ stala synonymem vnucované aktivity, které se pokoušela vyhnout, jak se jen dalo. Všechny organizace byly sdruženy v tzv. Národní frontě. Od roku 1951, v tažení proti církvím, byly všechny charitativní a sociální organizace systematicky rušeny. Skutečná aktivizace a obnova občanských iniciativ nastala až po listopadu 1989. (Sozanská, Tošner, 2002) Po roce 1989 dochází k obnově činnosti většiny nestátních neziskových organizací s tím i k obnově dobrovolnictví, jako jedné z občanských ctností, která je v mnoha zemích světa považována za samozřejmou součást života. Dochází k obnově demokratických struktur v plné šíři a začíná rozvoj nezávislých sdružení v oblasti lidských práv, ekologie, humanitární činnosti, sportu, sociální oblasti atd. Stát mnoho z nich podpo-

ruje prostřednictvím grantů pro různé oblasti, zejména v sociální sféře, kde se uplatňuje názor, že nestátní organizace dovedou pokrýt poptávku po některých službách lépe, než státem řízené centralizované instituce. (VIZUS, © 2013)

V listopadu 1997 byl rezolucí Valného shromáždění OSN č. 52/17 vyhlášen rok 2001 Mezinárodním rokem dobrovolníků. Hlavním cílem Roku dobrovolníků je upozornit veřejnost na existenci a práci mnoha miliónů dobrovolníků, kteří se podílejí na zkvalitnění života občanské společnosti a pomáhají tam, kde je třeba. Hlavní cíle Roku dobrovolníků jsou: posílení prestiže dobrovolnictví, zlepšení právních podmínek pro výkon dobrovolné služby, vytváření sítí pro vzájemnou informovanost a popularizace dobrovolnictví ve společnosti. (Horáková, 2001) Dobrovolníci mají také svůj mezinárodní den, který připadá každým rokem na 5.12. Vybraní dobrovolníci jsou v jednotlivých regionech České republiky každoročně oceňováni cenou Křesadlo, Cenou pro obyčejné lidi, kteří dělají neobyčejné věci. (Koubová, 2009)

Dalším významným milníkem pro dobrovolnictví je rok 2011, který byl Radou ministrů EU, vyhlášen Evropským rokem dobrovolnictví ve všech členských zemích. Hlavním cílem tohoto roku je především podpora občanského sektoru, zejména dobrovolných činností napříč oblastmi, a to na celostátní, regionální i místní úrovni. Stěžejními cíly Evropského roku dobrovolnictví jsou: usilovat o vytvoření příznivého prostředí pro dobrovolnictví tam, kde je třeba, řešit stávající překážky, které brání dobrovolným činnostem; umožnit organizátorům dobrovolných činností, aby zlepšili kvalitu svých i dobrovolnických činností; oceňovat a uznávat dobrovolné činnosti ze strany organizací občanské společnosti, tvůrců politik, veřejných institucí a odvětví formálního a neformálního vzdělávání i zaměstnavatelů; zlepšit povědomí o hodnotách a významu dobrovolnictví. (MŠMT, ©2006-2012)

Jak to v České republice vypadá s angažovaností dobrovolníků, nelze jednoznačně říci, protože jednotlivé výzkumy se mohou v mnohém lišit. O procentuální vymezení angažovanosti se však pokusili Frič a Pospíšilová (2009). Nutno říci, že se jedná pouze o jeden pohled na tuto problematiku, a tak není možné brát toto vymezení jako jediné pravdivé. Ve své knize poznamenávají, že v České republice mezi mládeží ve věku od 15 do 24 let se třetina věnuje organizovanému dobrovolnictví. Stejně je tomu i v dalších věkových kategoriích až do 55 let. Teprve ve starším věku podíl dobrovolníků mírně klesá a mezi občany ve věku od 65 let je podíl dobrovolníků jen malé procento. Dá tedy říct, že mládež v dobrovolnictví nijak zvláště nezaostává. A to i přesto, že jinak je pro mládež typická nižší inten-

zita dobrovolné činnosti a snížený podíl vícenásobných dobrovolníků, kteří se věnují činnosti pro více než jednu organizaci zároveň. Mládež bychom mohli najít především v oblasti mládežnických aktivit, kde dobrovolníci ve věku 15-24 let představují 38% dobrovolníků, v oblasti ochrany přírody (26%), sportu (18%), a poněkud překvapivě i mezi dobrovolnými hasiči (17%). To svědčí o úspěchu hasičů v získávání mladých členů a ukazuje to, že zájmové dobrovolnictví není v nejmladší generaci na ústupu. Dobrovolnictví se týká ve zvýšené míře lidí se středoškolským a vysokoškolským vzděláním a celkově se mu věnuje přibližně stejný podíl mužů a žen.

1.1.2 Dobrovolnictví v zahraničí

Čepelka (2003, in Novotný, Lukeš, 2008) uvádí, že dobrovolnictví se v jednotlivých zemích v celku liší. Německo, Rakousko, Holandsko a Belgie se vyznačují existencí známých a velkých organizací, které vyvíjejí činnost především v oblasti sociální. Jejich činnost má silnou politickou a náboženskou oporu. Mají většinou profesionální aparát a na práci dobrovolníků jsou závislé spíše v menší míře. Irsko a Velká Británie mají dlouhou tradici dobrovolnické práce. Velká Británie je považována z asociální stát a mnoho organizací zde dostává příspěvek z vládních fondů na základě veřejné soutěže. Také Švédsko, Finsko a Dánsko jsou představitelé sociálního státu. Stát organizuje sám vzdělání, sociální i zdravotní péči, a to na principu rovnosti a všeobecnosti. Neziskové organizace jsou spíše menší subjekty a mají pružnou strukturu, což nahrává i dobrovolnické angažovanosti. Španělsko, Portugalsko, Řecko a Itálie zažívají rozsáhlou přeměnu, především sekularizaci – charitu zde donedávna zajišťovala skoro výhradně církev. Hlavním motorem dalšího rozvoje v neziskovém sektoru je zřejmě vliv Evropské unie. V Itálii se věnuje dobrovolnictví cca 4% obyvatelstva, což je zde běžná hodnota. V Polsku se do dobrovolnictví zapojuje relativně vysoké procento Poláků, což může být vysvětlováno vysokou mírou religiozity. V Jihoafrické republice (dále jen JAR) si dobrovolná práce teprve hledá své místo. Slabou stránkou v JAR je především nedostatek dobrovolnických center, a proto je JAR oblíbenou destinací zahraničních dobrovolníků. Ti pracují většinou v nemocnicích, dětských domovech i ve věznicích. Co se týče USA a Kanady, velká část obyvatel cítí potřebu dělat něco pro druhé. Lze říci, že dobrovolnictví je kulturní součástí Američanů.

To, jak může dobrovolnictví vypadat, si představíme v následujících dvou podkapitolách, které nás seznámí s tím, v jakých formách a typech se dobrovolnictví v České republice, ale i v zahraničí, může objevovat.

1.2 Formy dobrovolnictví

Pod pojmem pomoc si každý člověk představí něco jiného a stejně je tomu tak i s dobrovolnictvím. Dobrovolnictví se totiž může lišit, a to ve formě i typu pomoci druhým. Mezi nejznámější formy dobrovolnictví bychom mohli zařadit: dobrovolnou občanskou výpomoc, dobrovolnictví vzájemně prospěšné, dobrovolnictví veřejně prospěšné a dárcovství. Šormová a Klégrová (2006) ve své knize velmi kvalitně popisují první tři formy dobrovolnictví. **Dobrovolná občanská výpomoc** je dobrovolná činnost v rámci rodiny, příbuzných, mezi sousedy a přáteli. Vyznačuje se spontánností, neočekáváním finanční odměny a dále tím, že člověk, který jí vykonává, ji považuje za samozřejmou. Jako systém vzájemných protislužeb se značně rozvíjela v době totalitního režimu, kdy nebylo možné některé věci koupit a jen díky výměnám a vzájemné pomoci bylo možné některé důležité věci sehnat. Její kořeny můžeme najít v historii, například v době, kdy neexistovaly stroje a zemědělská výroba byla závislá zvláště při sklizni a na vzájemné pomoci jednotlivých zemědělců. **Dobrovolnictví vzájemně prospěšné** je dobrovolná činnost v rámci komunity – obce, klubu, spolku, farnosti. Tuto činnost vykonávají členové komunity při realizování společných cílů a zájmů a je k užítku převážně členům komunity. V některých organizacích mohou probíhat činnosti jak vzájemně, tak i veřejně prospěšné. Nejlepším příkladem vzájemně prospěšného dobrovolnictví je spolková činnost. Ta má v českých zemích dlouholetou tradici. První spolky vznikaly v období Národního obrození (zhruba od r. 1830). Tyto spolky sloužily ke zvýšení vzdělanosti a povědomí o bohaté minulosti českého národa. V období tzv. První republiky se počet spolků a jejich aktivit stále zvyšoval. Tehdy vzniklo také mnoho spolků, které se věnovaly veřejně prospěšné dobrovolné činnosti. Tato doba je označována jako „zlatý věk“ spolkového života. Některé ze spolků přetrvaly až do dneška a ty, jejichž činnost byla totalitním režimem přerušena, se snaží navazovat na své dřívější aktivity. I dnes vznikají nové spolky obzvláště v oblasti kultury, sportu a volnočasových aktivit dětí a mládeže. **Dobrovolnictví veřejně prospěšné** je dobrovolná činnost ve prospěch druhých, která je podobná placené práci, a to tak, že dobrovolník má vymezenou činnost, které se věnuje a která musí být vykonána tak, aby se na ni mohl příjemce pomoci

spolehnout. U tohoto typu dobrovolnictví je na prvním místě potřeba být užitečný svému okolí. Na tomto druhu dobrovolné činnosti je postavena práce většiny neziskových organizací a její organizaci se věnují dobrovolnická centra. Tato činnost může plnit svou roli však pouze tehdy, když je řádně zorganizována a když je role dobrovolníka dostatečně vymezena a jeho vztah k zaměstnancům organizace. Dobrovolník potřebuje mít dobrý výcvik, jasně znát poslání organizace a cítit osobní odpovědnost za práci, kterou vykonává. Dlouhá, Ježková, Čaha (2001) uvádí, že **dárcovství** znamená poskytování finančních i jiných hmotných darů potřebným občanům nebo nevládním neziskovým organizacím. Pokud je hmotný nebo finanční dar poskytnut bez protihodnoty a jméno dárcce není uvedeno pouze s poděkováním, jedná se o darování. Pokud poskytovatel získává protihodnotu za svůj finanční příspěvek, jedná se o sponzorování. Urban (2011) dále dělí formy dobrovolnictví dle oblastí na dobrovolnictví: ve zdravotnictví, v sociálních službách, v kultuře a multikultuře, ve sportu, v práci s dětmi a mládeží, v ochraně životního prostředí, mezinárodní a rozvojová spolupráce, v mimořádných a krizových situacích, firemní, komunitní, v církevních a náboženských organizacích. Nově bychom zde mohli zařadit také virtuální dobrovolnictví.

1.3 Typy dobrovolnictví

Kosina (2003) ve své publikaci pojednává, v rámci časového vymezení, o typech dobrovolnictví jako jsou jednorázové akce nebo dlouhodobý dobrovolnický program. **Jednorázové akce** - jedná se většinou o kampaně, benefiční akce, sbírky apod. Zapojení dobrovolníků zde nemusí znamenat, že jde o jednorázovou pomoc, jelikož akce tohoto typu ve většině případů probíhají několikrát do roka. Dobrovolník může pomáhat několikrát, ale vždy v krátkém časovém rozmezí. Při uspořádání takové akce potřebuje organizace často i stovky dobrovolníků, i když na poměrně krátkou dobu. **Dlouhodobý dobrovolnický program** - probíhá v delším časovém rozmezí a dobrovolník vykonává činnost pravidelně, například dvě hodiny týdně po celý rok. Jedná se o častou formu dobrovolného závazku, který je pro dobrovolníka snadno splnitelný a pro organizaci užitečný svou pravidelností. Mezi dobrovolníkem a organizací je dobré mít sepsanou dohodu o spolupráci, v níž jsou upraveny závazky, práva a povinnosti obou stran. Tošner a Sozanská (2002) ještě tyto typy doplňují o dobrovolnou službu. **Dobrovolná služba** - jedná se o dobrovolný závazek se dlouhodobě (po dobu několika měsíců či let) věnovat dobrovolné práci, většinou mimo

svou zemi. Významnou roli zde hraje příprava dobrovolníka na jeho misi, včetně nákladů s tím spojených, které mohou být dost vysoké. Dobrovolná služba je profesionálně organizována.

Dobrovolnictví je velmi složitá záležitost, která plní řadu funkcí a musí být poskytována na základě určitých principů. S dobrovolnickými funkcemi a principy nás seznámí následující podkapitola.

1.4 Funkce a principy dobrovolnictví

Průkopníkem v oblasti funkcí a principů dobrovolnictví je Miroslav Krutina. Právě tento autor nás může seznámit s touto problematikou, především ve své knize Řízení lidských zdrojů – dobrovolnictví (2004). Dobrovolnictví plní **funkce**: *psychologickou* - uspokojení potřeby pocitu vlastní užitečnosti, dobrovolník sbírá morální body za dobro, nezištně vykonané, popřípadě odvádí pomyslnou daň komunitě; *sociálně integrační* – dobrovolník se cítí součástí nové sociální skupiny, zařazuje se; *iniciativní* – dobrovolník uspokojuje svůj pocit důležitosti pro komunitu a její život, má vliv na veřejné dění; *edukační* – dobrovolník obvykle nikoli však nutně vnímá dobrovolnictví jako užitečné pro jeho budoucí uplatnění, jeho činnost směřuje k získání životních nebo profesionálních zkušeností; *ekonomická* – tvorba hodnot pro organizaci, klienty organizací a cílové skupiny; *inovační* – dobrovolník má možnost a příležitost uplatnit svou kreativitu, má prostor pro nová řešení. Krutina (2004) se také zabývá **principy** dobrovolnictví, které rozděluje na: *princip solidarity* – dobrovolník vnímání obtížnosti situace druhého a snaží se mu pomoci; *princip participace* – dobrovolník má aktivní postoj k životu a dění; *princip ochrany zdraví* – dobrovolník pomáhá zachovat, případně zlepšit zdraví svého klienta, ale přitom nepřepíná své síly; *princip subsidiarity* – dobrovolník se nespolehá jen na stát; *princip odpovědnosti* – dobrovolník se cítí být odpovědný za druhé; *princip rovných příležitostí* - zákaz diskriminace u práce s dobrovolníky; *princip nezištnosti a bezúplatnosti* – peněžitá odměna je obvykle nahrazena jiným druhem satisfakce; *princip sociálního učení* - dobrovolník má příležitost získat nové poznatky a zkušenosti, zejména v mezilidských vztazích.

O dobrovolnictví již víme mnoho, ovšem na koho se člověk musí obrátit, aby se mohl stát dobrovolníkem, nám může odpovědět podkapitola 1.5 Dobrovolnické organizace, centra a programy.

1.5 Dobrovolnické organizace, centra a programy

Dobrovolníci mohou působit v mnoha organizacích, centrech a programech, které jejich činnost zaštiťují a radí jim v případech, kdy potřebují pomoc. Dobrovolnictví nemůže fungovat jen na jediném dobrovolníkovi a jeho klientech, musí mít profesionální základ, aby dobrovolníky patřičně připravil, ne-li vyškolil, jak s danými klienty mají pracovat.

1.5.1 Důležité dobrovolnické organizace

Mezi nejdůležitější dobrovolnické organizace, které se zasadily o rozvoj dobrovolnictví po celém světě, jsou IAVE, CEV a HESTIA. Posláním organizace IAVE – International Association for Volunteer Effort, je především podpora a propagace dobrovolnictví na celosvětové úrovni. IAVE má statut konzultanta při OSN (Organizaci spojených národů) a může se podílet na přípravě deklarací OSN, které se týkají dobrovolnictví. Hlavním posláním organizace CEV – European Volunteer Center je propagace dobrovolnictví v Evropě. Komunikuje s orgány EU, zejména Evropským Parlamentem. Sdružuje dobrovolnická centra ve více než 30 zemích Evropy. Národní dobrovolnické centrum Hestia o.s. – vzniklo v roce 1999, podporuje rozvoj a koordinuje činnost regionálních dobrovolnických center a programů. Hestia je členem a partnerem Asociace Pět P v České republice a pomáhá při realizaci programu Pět P. (Koubová, 2009)

1.5.2 Dobrovolnická centra

Dobrovolnická centra působí jako prostředníci mezi dobrovolníky a přijímajícími organizacemi. Cílem je nejen poskytnout smysluplnou činnost občanům (všech věkových kategorií), ale také vyhledávat ty, kteří potřebují pomoc. Dobrovolnická centra chtějí pomáhat motivovat mladé lidi tak, aby se dobrovolnictví stalo přirozenou součástí společnosti. (Adra, 2012)

V roce 1995 se HESTIA, o.s. na popud Nadace Open Society Fund zaměřila na dobrovolnictví, tedy výběr, školení a supervizi dobrovolníků v Programu Pět P, jakožto české obdoby v USA tradiční programu Big Brothers/Big Sisters. V roce 1998 do svých programů HESTIA poprvé zahrнула nabídku kurzů koordinátorů dobrovolníků a začala připravovat koncepci dobrovolnického centra. Roku 1999 vzniklo v ČR první specializované pracoviště pro oblast dobrovolnictví – HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, které bylo založeno z iniciativy a za finanční podpory Open Society Institutu v New Yorku jako jedno

z národních dobrovolnických center ve 14 zemích bývalého komunistického bloku v rámci Programu rozvoje dobrovolnictví. (VIZUS, © 2013) Základním posláním tohoto programu a i nově vznikajících dobrovolnických center byla propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti, k jejímuž naplnění centra realizují především tyto činnosti: rehabilitace dárcovství a dobrovolnictví v povědomí veřejnosti, realizace vlastních dobrovolnických projektů a programů, výzkum a vzdělávání, rozvoj dobrovolnických center v regionech České republiky, mezinárodní spolupráce dobrovolnických center a programů. (VIZUS, © 2013) V rámci Programu rozvoje dobrovolnictví vznikala další dobrovolnická centra v regionech, nejprve na základě sbírání vlastních zkušeností při realizaci Programu Pět P a teprve potom se zaměřením na další dobrovolnické programy a jejich realizaci v organizacích konkrétního regionu. V roce 1999 svou činnost pod metodickým vedením HESTIA zahájila první tři dobrovolnická centra zaměřená na širší záběr dobrovolnictví v rámci města či regionu: v Ústí nad Labem, Liberci a Olomouci. V roce 2000 získala HESTIA další partnery a podpořila vznik dobrovolnických center v Kroměříži, v Brně, Českých Budějovicích, a Plzni. V Kroměříži bylo založeno Spektrum, o.s., při Středisku výchovné péče, které je dnes jedno z nejvýznamnějších center na Moravě z hlediska šíření osvěty i metodiky v oblasti dobrovolnictví. V Českých Budějovicích neustále běží program Pět P i další programy při Zdravotně sociální fakultě JČU, v Plzni obdobně při TOTEM, o.s. a v Brně při Ratolest, o.s. Byla také založena Koalice dobrovolnických iniciativ jako volné sdružení organizací za účelem společné reprezentace dobrovolnických programů a projektů. Koalice měla na konci roku 2001 celkem 22 členů s řadou dobrovolnických programů, v roce 2005 to bylo již více než 50 organizací. HESTIA postupně ve spolupráci se členy Koalice rozvíjela metodiky dobrovolnických programů, konkrétně: „Program Pro seniory“, „Dobrovolníci v nemocnicích“, „Dobrovolníci z komerčních firem“ a „Nezaměstnaní jako dobrovolníci“. Dobrovolnická centra se zapojovala i do programů dalších partnerů, jako je Make a Connection (realizátor Nadace rozvoje občanské společnosti) nebo Evropská dobrovolná služba (realizátor agentura Mládež při MŠMT). Většina dobrovolnických center jsou nestátní neziskové organizace (NNO). Několik z nich působí ve spolupráci a s podporou zdravotnického zařízení, jako na příklad Dobrovolnické centrum Lékořice, o.s. při Fakultní nemocnici v Praze Krči, Dobrovolnické centrum Motýlek, které vzniklo při Fakultní nemocnici v Brně a dnes působí v řadě dalších zdravotnických a sociálních zařízeních v Brně i okolí, a také Dobrovolnické centrum Malíček při Kojeneckém ústavu v Praze Krči. Příkladem rozvoje dobrovolnictví ve zdravotnictví je Fakultní nemoc-

nice v Praze-Motole. Sem z iniciativy HESTIA začala v roce 1999 docházet skupinka dobrovolníků na oddělení dětské onkologie. Koncem roku 2003, bylo řízení dobrovolnického programu z NNO KID, o.p.s. slavnostně předáno do rukou interního dobrovolnického centra Fakultní nemocnice Motol, které je dodnes integrální součástí nemocnice. Samostatnou kapitolou jsou dobrovolnická centra zřizovaná a podporovaná ADRA, o.s., která dnes úspěšně působí v těchto městech: České Budějovice, Zlín, Česká Lípa, Prostějov, Frýdek-Místek, Valašské Meziříčí, Ostrava a Praha. Podobně vzniklo několik dobrovolnických center při Charitě v Českých Budějovicích, Chebu, Ostravě a Táboře. Svoje dobrovolnické centrum má hospicové hnutí TŘI, o.s. při hospici v Čerčanech. V zařízeních sociálních služeb a v domácnostech působí Hospicové hnutí Vysočina, o.s. v Novém Městě na Moravě, podobně jako dobrovolnické centrum při sdružení Cesta domů, zabývající se domácí hospicovou péčí v Praze. Další dobrovolnická centra vznikala při NNO, pomáhajících lidem s různým typem postižení, například Okamžik, o.s. (zrakově postižení), LATA, o.s. (sdružení na pomoc rizikové mládeži), Fokus, o.s., které má v řadě měst dobrovolnická centra pomáhající lidem s duševním onemocněním, podobně Máme otevřeno, o.s. v Praze, které podporuje lidi se speciálními potřebami, většinou s mentálním postižením a autismem. Jednotlivá dobrovolnická centra mají specifický charakter daný místem (regionem) a naplní své činnosti. V řadě dalších měst se realizují dobrovolnické programy, například jako součást činnosti jiné organizace. (VIZUS, © 2013)

1.5.3 Dobrovolnické programy

Dobrovolnických programů existuje v dnešní době obrovské množství. Tyto programy působí v různých oblastech - viz další dělení forem dobrovolnictví dle Urbana (2011).

Pro obeznámení s některými dobrovolnickými programy vyšel roku 2011, při příležitosti Evropského roku dobrovolnictví, sborník příkladů dobré praxe, pod názvem *Dobrovolníci mění svět*, ve kterém jsou velmi užitečné příběhy z jednotlivých dobrovolnických programů. V tomto sborníku se můžeme setkat téměř se všemi oblastmi působení dobrovolnictví. Dobrovolnické programy v oblasti zdravotnictví – **Dobrovolníci v nemocnicích**, v oblasti sociálních služeb – **Světluška**, v oblasti kultury – **Svaz českých fotografů**, v oblasti práce s dětmi a mládeží – **program Pět P**, v oblasti ekologie – **Hnutí Duha**, v oblasti mezinárodní a rozvojové spolupráce – **INEX**, v oblasti práce při mimořádných

událostech – **Český červený kříž** apod. (Šimková, 2011) Jedním z aktuálně probíhajících dobrovolnických programů je **Mládež v akci**. Tento program probíhá od roku 2007 a měl by být ukončen roku 2013. Jedná se o program Evropské unie zaměřený na volnočasové aktivity mladých lidí. Navazuje na program Mládež (2000 – 2006) a pokračuje v podpoře činností, jako jsou – mezinárodní výměna mládeže, Evropská dobrovolná služba, iniciativa mládeže a aktivity zaměřené na rozvoj kvalifikace pracovníků s mládeží. Je určen pro mladé lidi (13 – 30 let) či pracovníky s mládeží, cílovou skupinou jsou též mladí lidé ve věku 15 – 28 let. (Česká národní agentura Mládež, © 2007 - 2013) Také bychom neměli zapomenout na program **Rozvoj občanských ctností – dobrovolnictví dětí a mládeže**, pod záštitou Národního dobrovolnického centra **HESTIA**, který probíhal od roku 2000 do roku 2003, nebo program **Gabriel** pod Nadací rozvoje občanské společnosti, který je zaměřený na děti a mladé lidi od 6 – 20 let. Posláním těchto programů je podporovat všestranný rozvoj osobnosti dítěte a mladého člověka a přispívat tak k formování generace zodpovědných a tvořivých mladých lidí. (Novotný, 2003) Velmi známou je zahraniční nezisková organizace pod názvem **International Volunteers**, která zaštiťuje dobrovolnický program **ELI**, působící v různých oblastech jako například Francie, Itálie, Polsko, Německo, Čína, Nepál, Mexiko a mnoho dalších. Tato organizace vznikla v roce 2001 a spolupracuje s mnoha zahraničními organizacemi. Dobrovolníkům je tak umožněno získat velké množství zkušeností za nepatrné poplatky a zároveň mohou pomáhat tam, kde je to potřebné. (International Volunteers, © 2008 – 2011)

1.6 Mentoring a supervize v dobrovolnictví

Mentoring, ani supervize v dobrovolnictví nejsou vždy pravidlem, protože ne každý dobrovolnický vztah je založen na pozicích mentora a mentorovaného a ne každá dobrovolnická organizace, nebo program, mají pravidelné supervize. V této práci je však ve zkratce zmiňujeme, protože bývají součástí dobrovolnictví a je dobré vědět, v čem tkví jejich podstata, než se člověk stane dobrovolníkem. **Mentoring** znamená strukturovaný formální blízký vztah, který spojuje děti s dospívajícími s pečujícími dobrovolníky - mentory. Je to individuální pozitivní podpůrný vztah zkušenějšího mentora a jeho chráněnce. Mentori nabízejí podporu, provázení, posilují sebevědomí apod., s cílem rozvíjet kompetence a celkovou osobnost jejich chráněnce. (Brumovská, Seidlová Málková, 2010). Podle Hesse (1980, in Hawkins, Shohet, 2004) je **supervize** čistá mezilidská interakce, jejímž

cílem je, aby se supervizor setkával se supervidovaným, a to ve snaze zlepšit schopnost supervidovaného účinně pomáhat lidem. Pro každý supervizní vztah je důležité si vytvořit jednoznačnou smlouvu a stanovit si, jakou odpovědnost supervizor ponese, jak tvrdí Hawkins a Shohet (2004) ve své publikaci. Prvním krokem je udělat si jasno, kterou z hlavních druhů supervize požaduje supervidovaný a kterou nabízí supervizor. Supervize získala nový náboj potom, co byl zveřejněn tzv. Model čtyř fází (Hogan, 1964, in Larkin, Lundberg, 2000). Model čtyř fází je založen na přesvědčení, že se supervize proměňuje dle individuálních potřeb supervidovaného tak, jak se on časem a s přibývajícimi zkušenostmi z praxe vyvíjí.

2 DOBROVOLNICTVÍ S RŮZNÝMI KATEGORIEMI OSOB

Jelikož si i v České republice mohou dobrovolníci vybírat z mnoha oblastí, ve kterých lze působit, bylo by dobré vědět, čím je každá oblast, resp. kategorie osob, charakteristická. Následující podkapitoly částečně seznámí čtenáře této práce s dobrovolnickou prací s dětmi a mládeží, seniory, lidmi s postižením, ale i dobrovolnickou prací při mimořádných událostech.

2.1 Dobrovolnická práce s dětmi a mládeží

Doménou dobrovolníků v oblasti dobrovolnictví s dětmi a mládeží jsou neziskové organizace. Ty poskytují dětem a mládeži dlouhodobé zázemí silných osobních vazeb. Některé z nich je pak provází i celým životem. Také díky tomu nejde v řadě sdružení pouze o „náplň volného času“, ale o dlouhodobou výchovnou formaci celé bytosti dítěte či dospívajícího. Život v dobrém oddílu představuje pro mnohé nejen několik let strávených mezi skvělou partou kamarádů, ale celoživotní nasměrování, které vychází z pevného a dobře reflektovaného hodnotového základu a řady dovedností a znalostí velmi cenných pro orientaci v současném tak složitém světě. Jednou z nejdůležitějších zkušeností, které se mladí lidé v těchto sdruženích učí, je zážitek nejcennějších zkušeností v lidském životě, které se nedají zaplatit a že „zadarmo“ nemusí znamenat „bezcné“. (Šimková, 2011)

Z početné řady neziskových organizací, které se u nás zabývají výchovou dětí a mládeže, zde můžeme uvést kupříkladu tyto tři (Česká rada dětí a mládeže, 2008):

- ❖ Tradiční sdružení dětí a mládeže – patří sem například SKAUT, MLADÝ TURISTA, PIONÝR, MLADÝ HASIČ, členové YMCA (Křesťanské sdružení mladých lidí) apod. Tato sdružení jsou zaměřena všeobecně, klíčovou úlohu zde mají všemožné hry, táboření či pobyt v přírodě.
- ❖ Sdružení „nové vlny“ – tato sdružení u nás vznikají po roce 1990 a jsou zaměřeny na očekávaný vývoj dětí, společnosti a technických možností. Významně narostl i zájem o ekologii, sociální i interkulturní problematiku. Patří sem například DUHA, LATA (Program pro ohroženou mládež), AMAVAT (Asociace pro mládež, vědu a techniku) apod. Využívají nejen moderní vynálezy techniky, ale zájem o ně je přímo jejich programovou prioritou. Jsou propagátory moderních pedagogických směrů, samozřejmostí je

i zážitková pedagogika. Mají většinou akce otevřené pro veřejnost, jejich členská základně je výrazně menší než u tradičních sdružení. Často spolupracují s profesionály a různými odborníky, samozřejmostí je i mezinárodní spolupráce.

- ❖ Sdružení spojená s politickými stranami – koncem devadesátých let se pod vlivem nově utvořených politických stran a hnutí, vytvořily i mládežnické organizace, hlásící se k politické orientaci: konzervativní, liberální, křesťanskodemokratické a sociálně demokratické. Počet jejich členů se může pohybovat mezi pěti sty až tisícem.

2.2 Dobrovolnická práce se seniory

Základem práce se starými lidmi je práce se vztahem a důvěrou, vytvoření pocitu bezpečí a jistoty, které patří k základním potřebám starých lidí. (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2005) Dobrovolnickou práci se seniory bychom mohli zařadit do kategorie dobrovolnictví v sociálních službách. Dobrovolníci zde přináší své životní zkušenosti a celkově zkvalitňují služby individuálním přístupem a schopností navazovat přátelství. V Domovech pro seniory nebo v hospicích mohou dobrovolníci pomáhat jako osobní asistenti, jsou chápaní společníci, předčítají klientům, pomáhají při společenských akcích, hrají s klienty hry apod. (Šimková, 2011) Dobrovolnictví ve vztahu ke starším osobám je na Slovensku spíše novým fenoménem. Zkušenosti naznačují, že mezi nejzranitelnější cílové skupiny příjemců dobrovolnictví patří právě starší osoby (osoby ve vysokém stupni odkázání na pomoc druhých.) Jejich zranitelnost nevychází jen z vlastní zdravotně – sociální a rodinné situace, ale odráží i problémy organizací, které se podílejí na jejich péči. (Balogová, Mračková, Repková, 2011, in Sociální práce) Ve Fakultní nemocnici v Motole na oddělení LDN dobrovolníci pomáhají při tancích, v sedu, nebo také vedou kurzy trénování paměti. Po předchozím zácviku mohou pomáhat i při základní rehabilitaci. Kromě toho pomáhají při přípravě jednorázových akcí, jako například vánoční besídka pro seniory. Pro seniory jsou dobrovolníci nenahraditelní v tom, že je nezajímá nemoc, ale orientují se na to, co je zdravé a co pacient v danou chvíli může. (Dohnalová, 2011, in Sociální práce, 2011)

2.3 Dobrovolnická práce s lidmi s postižením

Podle Mošničky (2012), je zdravotní postižení je odchylka ve zdravotním stavu člověka, která jej omezuje v určité činnosti. Např. v pohybu, kvalitě života, uplatnění ve společnosti apod. Zdravotní postižení může být tělesné, duševní, smyslové, nebo kombinované. Všechny druhy postižení mohou člověka odkázat na pomoc druhých. Možností vzniku postižení je velice mnoho. Nejčastějšími příčinami zdravotního postižení jsou:

- Dědičnost
- Nehoda (dopravních prostředků, pracovních úrazů aj.)
- Nemoc
- Vrozené nemoci
- Příčiny způsobené komplikovaným porodem.

Dobrovolnická práce v zařízeních pro osoby postižením probíhá nejčastěji docházením za klienty. Dobrovolníci si s klienty povídají, malují, zpívají, chodí na procházky, do tělocvičny apod. Nenahrazují zde personál, ale doplňují aktivity nad rámec běžné péče o daného klienta. Nejznámějším zprostředkovatelem dobrovolníků pro jednotlivá zařízení je nestátní nezisková organizace ADRA. (Šimková, 2011) V těchto zařízeních působí dobrovolníci jako společníci klientů při různých aktivizačních činnostech jako je psaní dopisů, povídání, předčítání, trénování paměti, malování, zpívání, hraní her, dále doprovod nebo výjízďka s klientem na vozíčku. Svou přítomností umožňují klientům získat znovu kontakt se světem, kde ještě nedávno někteří také žili, zpříjemňují jim dlouhou chvíli a pomáhají tak zapomenout na nemoci a osamělost. (Adra, 2012).

2.4 Dobrovolnická práce při mimořádných událostech

Požáry, povodně, hurikány, havárie, vyprošťování apod. Tady všude lidé trpí a potřebují pomoc nejen odborných profesionálů, ale také obětavých dobrovolníků. V současné době působí v České republice dobrovolníci v krizových situacích především ve dvou rovinách. Jsou to místní události – vyprošťování, požáry, nehody, kde mají nenahraditelnou úlohu dobrovolní hasiči. Dalšími jsou události, které překračují jedno místo – jedná se zejména o záplavy. Dobrovolnická pomoc je v těchto situacích nenahraditelná a nezbytná. Činnosti dobrovolníků zajišťují organizace, které působí na území celé republiky – Sbor

dobrovolných hasičů, ADRA, Diakonie ČCE, Charita, Český červený kříž, Člověk v tísni apod. Do činnosti se také zapojují menší organizace s místní působností, které koordinují dobrovolníky tak, aby jejich pomoc byla co nejlépe využita ve všech zasažených oblastech. (Šimková, 2011)

3 VÝZNAM DOBROVOLNICTVÍ PRO DOBROVOLNÍKA

Kapitola Význam dobrovolnictví pro dobrovolníka je, jak již název napovídá, kapitolou, která propojuje obě části této práce. Vznikla po ukončení výzkumné části této práce, a to z důvodu, že při získávání informací ze strany vybraných dobrovolníků, docházelo často k neznalosti či zapomnění významů některých pojmů. Aby již nadále nedocházelo k tápání, co který pojem znamená, seznámí nás tato kapitola s pojmy, které se objevují v praktické části této práce. Pojmy jsou seskupeny v „kategoriích“, které nám analýzou vznikly a plynule na sebe navazují. Tato kapitola nám naznačí, co znamenají pojmy, jako: hodnoty, motivace, očekávání, pocity, identita, podpora a „brzda“, postoje, názory, přínosy a zkušenosti. Všechny tyto pojmy úzce souvisí s dobrovolnictvím a pomáhají najít samotný význam dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky.

3.1 Hodnoty dobrovolnictví

Hodnoty představují vytoužené, uvědomělé tendence konstituující bio- psycho-socio-duchovní podstatu lidského bytí. (Cakirpaloglu, 2004) Vztah mezi hodnotami a dobrovolnictvím je slabý a nekonzistentní. Tzn., že vliv hodnot na variabilitu míry dobrovolnické práce je nejasný a nedá se jednoznačně prokázat. (Wilson, 2000, in Frič, Pospíšilová, 2010). Dekker a Halman (2003, in Frič, Pospíšilová, 2010) považují individualizaci za nejvýznamnější hodnotovou proměnu, v současnosti ovlivňující dobrovolnictví. „Hodnoty představují „trvanlivé jádro“ vzorců dobrovolnictví, které se v čase mění jen velmi zvolna, kdežto míra dobrovolnické participace může stoupat a klesat sezónně. Hodnoty nelze považovat za přímý podnět ke konkrétnímu chování. Představují „pouze“ standardy k poměrování věcí, které nám umožňují určit, jestli jsou tyto věci pro nás více či méně žádoucí, dobré nebo špatné, a jestli je proto správné o jejich dosažení usilovat, anebo ne. Konečné rozhodnutí, zdali např. prosociální hodnoty budou spouštěčem našeho skutečného chování, anebo ne, závisí na mnoha dalších faktorech.“(Frič, Pospíšilová, 2010, s. 26)

3.2 Motivace k dobrovolnictví a očekávání

Motivace je stav dychtivosti a připravenosti na změnu, která může kolísat od jednoho času nebo situace do druhé. Tento stav tím může být ovlivňován. (Miller, Rollnick, 1991, in Long, 2005)

Jak uvádí Frič (2001), proběhl v České republice v letech 1999 až 2000 jeden z největších výzkumů dárcovství a dobrovolnictví, realizovaný a financovaný Nadací rozvoje občanské společnosti (NROS), Agenturou neziskového sektoru (AGNES) a Agenturou STEM ve spolupráci s nadací VIA a občanským sdružením HESTIA. Pomocí statistické analýzy byly vytipovány tyto tři základní deklarované motivace k dobrovolnictví:

- a) Konvenční (normativní) motivace - motivace k dobrovolnictví má konvenční charakter, v případě, že se její nositel stal dobrovolníkem proto, že ho k tomu vedly morální normy jeho nejbližšího okolí, obecná neformální pravidla chování v dané společnosti nebo obojí. Konvenční motivace nese stopy vlivu jak očekávání a vzorů chování v kruhu rodiny a známých, tak morálních imperativů širšího společenství. Tato motivace se opírá jak o principy křesťanské morálky, tak o představy o správném způsobu života. Konvenční motivací se nejčastěji vyznačují starší lidé nad 60 let a lidé věřící.
- b) Reciproční motivace – motivuje svého nositele k tomu, aby v dobrovolné práci hledal prvky užitečné i pro něho samotného. Recipročně motivovaní dobrovolníci chápou svou práci jako organické spojení dobra pro jiné a svého vlastního prospěchu. Typický je pro ně zájem o získávání nových zkušeností, snaha uplatnit svoje schopnosti, navazovat nové vztahy a udržovat se prostřednictvím dobrovolné práce v kondici. Tato motivace má dominantní vliv na rozhodování dobrovolníků a je patrná hlavně u mladých lidí do 30 let věku s jednoznačně ateistickým světonázorem.
- c) Nerozvinutá motivace - se omezuje pouze na soubor prvků vytvářejících základní prostor pro rozhodování dobrovolníků. Jde o prvky jako je důvěra v organizaci, kde dotyčný pracuje, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce a pocit, že se prostřednictvím dobrovolnictví mohou podílet na šíření dobré myšlenky. Nejčastěji se vyskytuje u vysokoškoláků a osob příslušejících ke střední a starší generaci (tedy u osob od 45-60 let věku).

Existuje také pět kategorií motivace mladých lidí k dobrovolnictví, a to jsou - osobní pocity, osobní potřeby, altruismus, zkušenosti a osobní pomoc. (Ellis, 2004, in Kitliňská, Jurtíková, 2011).

A co mohou dobrovolníci očekávat od svého okolí a od sebe sama? Na tuto otázku nám odpoví Krutina (2004). Dobrovolníci od svého okolí nejčastěji očekávají – uznání, vstřícnost, vděk, morální ocenění, materiální zázemí pro vlastní činnost, dobré pracovní

podmínky, zpětné vazby, osobní vedení, participaci na rozhodování, prostor k uplatnění, navázání pozitivních sociálních vazeb, nových vztahů, uznání za odvedenou činnost, udržení navázaných vztahů a přátelství, přijetí nebo nabídka do pracovněprávního nebo dodavatelsko-odběratelského vztahu, navázání odborných kontaktů, které lze využít v budoucí praxi. Od sebe sama očekávají například - zvýšení pocitu vlastní důležitosti a užitečnosti, nabytí nebo zvýšení sebevědomí, sebeúcty, zjištění a rozšíření hranice vlastních možností, zábavné využití volného času, nebo získání nových profesionálních a životních zkušeností a dovedností.

3.3 Pocity při dobrovolnictví, otázky identity, podpora a „brzda“ při dobrovolnictví

Pojem pocit bychom mohli charakterizovat jako malý zkušenostní element, který v sobě nese emocionální zabarvení a pochopený individuální význam. (Rogers, 1991, in Nykl, 2012)

Dle Friče (2001) přináší dobrovolná práce dobrovolníkům pocity smysluplné práce po dosažení jasného cíle, nese však také značnou míru reciproční satisfakce, lépe řečeno, vhodné vyplnění volného času. Posiluje jim sebevědomí, umožňuje jim udržovat se v kondici či neztratit pracovní návyky. Dobrovolníci mají často nedocenitelný pocit z pomoci ostatním, získávají zkušenosti a nezřídka i přátelství. (Novák, 2007) Jak uvádí Ochman a Jordan (1997), lidé často nemohou naplnit své potřeby v zaměstnání, a tak se práce dobrovolníka může stát dobrou změnou, protože umožňuje pocit uvolnění od rutinní a každodenní práce. Dobrovolnictví může uspokojovat i potřebu kontaktu s jinými lidmi, pocity sounáležitosti, seberealizace a podporu hodnot. Dobrovolníkům (ve zdravotně sociální oblasti) přináší jejich činnost hlavně pocit užitečnosti a smysluplnosti, nový úhel pohledu na životní hodnoty zdraví. Zkušenosti jsou podnětem pro jejich osobní růst, vede k odstraňování bariér a předsudků. (Kořínková, 2011, in Sociální práce, 2011) Podle Marty Hanečákové (2011, in Sociální práce, 2011), přináší dobrovolnictví též možnost vyjádřit pocit spolupatříčnosti, solidarity, podpory osobního rozvoje mladého člověka.

Pojem identita bychom mohli vysvětlit jako totožnost, nebo také jednotu ve vztahu vnitřního (duševního) života a jednání (konání). (Kučera, © 2005-2006) Podle Sedláčkové (2009), je pojetí vlastní identity, výsledkem zobecnění zkušenosti se sebou samým. Tato

zkušenost vzniká na základě smyslových vjemů, sebeprožívání, uvažování o sobě a pod vlivem postojů a reakcí jiných lidí. Vágnerová (1997, in Sedláčková, 2009) rozlišuje tři základní složky v představě sebe sama: *tělesná identita* – vnímání vlastního těla a vytvoření tělového schéma, člověk zaujímá ke svému tělu určitý postoj, tzn., hodnotí je, má k němu citový vztah, akceptuje, nebo odmítá je, důležitá je identifikace člověka se sebou samým; *psychická identita* – psychické Já je souhrnem individuálních procesů a vlastností, které mohou vytvářet představu o sobě samém a o vlastní psychice, člověk umí odlišit, co je produktem jeho vlastního uvažování a co přichází z okolí, tedy oblasti ne-Já; *sociální identita* – zahrnuje sebeomezení tím, kam člověk patří a jak je zde hodnocen a akceptován. Na základě výsledků analýzy výzkumné části této práce jsme zjistili, že u některých dobrovolníků dochází při dobrovolnictví ke změně identity, u jiných je dobrovolnictví považováno za součást jejich identity.

Dobrovolníky může při jejich práci podporovat řada aspektů, jako například, že: mají pocit ocenění; si uvědomují, že jejich přítomnost má určitý význam; mají naději na změnu a postup ve své činnosti; se jim dostává uznání soukromě i na veřejnosti; mají pocit zvládnání předkládaných úkolů; mají pocit sounáležitosti a týmové práce; se podílejí na řešení problémů, rozhodování i stanovování cílů organizace; si uvědomují, že se v jejich činnosti děje něco podstatného; jsou uspokojovány jejich osobní potřeby. (Müllerová, 2011) Jak dále Müllerová (2011) uvádí, dobrovolníci mohou zažívat také něco, co je nebude v dobrovolnictví „posunovat dál“, ale naopak brzdí v dalším kroku: uvědomí si velký rozdíl mezi svým očekáváním a skutečnou činností; mají pocit, že jejich pomoc nikam nevede; nedostanou žádnou zpětnou vazbu, pochvalu ani ocenění; úkoly jsou příliš rutinní, nerozmanité; necítí dostatečnou podporu spolupracovníků; tým nebo úkol nepřináší téměř žádnou prestiž; činnost neumožňuje osobní růst; mají příliš malé možnosti projevit iniciativu nebo tvořivost; cítí mezi spolupracovníky napětí apod.

3.4 Postoje a názory na dobrovolnictví

Jak uvádí Kollárik (2004), postoje jsou klíčový pojem, který vysvětluje sociální chování lidí. Souvisejí s hodnotovými preferencemi a hodnotami, názory, přesvědčeními, hodnocením (osob, jevů, věcí) a emocemi, které hodnocení doprovázejí. Jsou zdrojem a zároveň důsledkem chování, produktem a determinantem vztahu člověka k různým skupinám, přičemž mají také hlubší psychologický význam pro sebepojetí, sebeobraz a identitu člově-

ka. Co se týče názorů, Hayesová (2000) definuje názory jako neutrální výroky, o kterých si myslíme, že jsou pravdivé. Názory dobrovolníků na dobrovolnictví jsou ovlivněny jejich samotnou činností a úspěšností s jejich vztahy s klienty. Dá se však říci, že považují dobrovolnictví za činnost prospěšnou druhým lidem, nikoli činnost, která by jim přinášela něco špatného. Můj názor na dobrovolnictví je taktéž pozitivní, protože jsem pracovala v dobrovolnickém programu několik let a tato činnost mi přinesla mnoho užitečného a posunula mě dále v životě a utvrdila mě v názoru, že pomáhat druhým lidem je velmi záslužná a obohacující činnost, která přináší dobrovolníkovi radost a potěšení.

Ještě stále se ale dobrovolnictví v naší republice chápe jako něco výjimečného. Tento názor mohou zastávat i organizace, které tím tvoří bariéry pro působení dobrovolníků. Nejprve je důležité uvést, že především nedostatek informací o dobrovolnictví a neznalost organizací je často příčinou nedůvěry, která vede k neochotě s dobrovolníky spolupracovat. Na straně zaměstnavatelů a zaměstnanců mohou panovat kupříkladu obavy z rizika úrazu nebo škody způsobené dobrovolníkem, nepochopení potřeby řízení činnosti dobrovolníků, nezájem organizace o dobrovolníky, nedůvěra v čestné motivy dobrovolníka, pracovní vytíženost současných zaměstnanců, které by dobrovolníci ještě více zatížili, ale také názor, že u nás nejsou zájemci o dobrovolnictví. (Müllerová, 2011)

3.5 Zkušenosti s dobrovolnictvím a jeho přínosy

Pojem zkušenost zahrnuje vše, co se v daném okamžiku odehrává v organismu a co je potenciálně přístupné uvědomování. Obsahuje události, kterých si jedinec není vědom, ale i fenomény, které jsou ve vědomí. Obsahuje i vliv vzpomínek a minulých zkušeností, pokud jsou v dané chvíli aktivní a mění význam různých stimulů. (Rogers, 1991, in Nykl, 2012) Zkušenosti dobrovolníků bychom mohli naznačit prostřednictvím úryvků ze Sborníků dobré praxe (2011): „Dne 7. srpna 2010 dobrovolní hasiči Radek Fako, Michal Štrosner a Jiří Matoušek ze SDH Arnoltice odjížděli s kamarády na hasičskou soutěž. Na cestě je zastihlo hlášení z operačního střediska Frýdlant, které žádalo okamžitou pomoc městu. Řeka prý zaplavuje cesty a domy. Po hodině práce přišel nový rozkaz, že domovská obec Arnoltice je pod vodou. Obraz, který se naskytl, děsil každého. Evakuace lidí, záchrana zvířat, odstraňování naplavenin a stavění hrází, to vše se donekonečna opakovalo. Přibíhající vyděšený občan křičel, že u bývalé Jednoty se topí dvě děcka (10 a 12 let). Drží se prý větví okolních keřů. Výše jmenovaní hasiči utíkali ke kritickému místu. Michal Štrosner si

uvázal lano kolem pasu a Radek Fako ho jistil. I přes silný odpor vody a hloubku 130 – 140 cm, plující trámy, prkna, klacky a naštěpané dříví se mu podařilo jedno z topících dětí zachránit a vytáhnout na břeh – na bezpečné místo. Jiří Matoušek okamžitě sedl do traktoru s navijákem a lanem a musel se dostat na druhý břeh bouřícího potoka, co nejbliž k druhému tonoucímu. Sám na druhé straně se připásal a postupně se dostával krok za krokem přes silný proud k tonoucímu. V první fázi ho dostal na břeh a později do bezpečí. Oba mladé lidské životy byly zachráněny. Za příkladný osobní přístup a prokázanou statečnost byla výše jmenovaným předána medaile Za záchranu života a Za odvalu a statečnost.“ (Sborník dobré praxe, 2011, s. 78)

„Jedna ze situací, kterou má v sobě dodnes schovanou, byla srážka vlaku s mostem ve Studénce 8. srpna 2008. Míša tam neměla žádnou významnou roli, dokonce ani nebyla v místě nehody. Po cestě do práce jí zavolala velitelka, že se stala velká nehoda a že je třeba pomoci a protože ona je ta „přes povídání“, tak má speciální úkol. Jela do Fakultní nemocnice, kde pod vedením dalších lidí spolu s kolegyní shromažďovala příbuzné, mluvila s nimi, pomáhala hledat zraněné přátele, děti a rodiče, zjišťovala, kdo je ve které nemocnici, navigovala lidi na správná místa nebo s nimi jen seděla a čekala na zprávy a informace o jejich blízkých. Lidí ubývalo, konce byly šťastné i nešťastné, ale ona tam byla hlavně pro ty ještě nedokončené. Na JIP ležela šedesátiletá paní, po které se nikdo neptal, a v čekací místnosti byli přátelé a rodiče nezvěstné dvacetileté studentky, která mířila na festival. Jako ve filmu to byla samozřejmě jedna a ta samá osoba, která měla obličej zraněný tak, že ji nebylo poznat. Byl to nápad jednoho z hasičů, že se za ní zajdeme podívat, protože „náhoda je blbec“. Naše dobrovolnice doprovázela přátele a rodiče k identifikaci. Po zhruba sedmi hodinách čekání ji konečně našli, podle jizvy na noze to byla ona. Když Míša odcházela z nemocnice, nesla si s sebou tolik pocitů najednou jako nikdy v životě. Strach, úzkost, úlevu, štěstí, neštěstí, bolest i radost. Měla pocit, že to zvládla a byla sama na sebe pyšná. Byl to přesně jeden z těch šťastných konců. Ta dívka v nemocnici za dva dny zemřela. A naše dobrovolnice s tím bojuje doteď a bojovat bude, protože se chce dočkat i těch opravdu šťastných konců. Nedá se říct, jestli ji to ovlivnilo pozitivně nebo negativně, ale každopádně ji to neodradilo, a to ani od sepsání tohoto příběhu.“ (Šimková, 2011, s. 81-82)

Dobrovolnictví představuje pro samotného dobrovolníka také velmi významné přínosy, i když ne finanční. Má vždy důvod, proč tuto činnost provádí a je si vědom odměny, kterou za ni získá (uznání). To, že není odměna materiální, však nic neznamená. Podle

Druckera (1994, in Hladká, 2008) zpravidla lidé, stejně jako v komerční sféře, po určité době končí, pokud se alespoň z části neztotožňují s vizí firmy, dobrovolníci také odcházejí, neznamená-li dobrovolná práce pro ně žádný přínos. Přínosy, vyplývající z dobrovolné práce, můžeme rozdělit na vázající se k profesnímu zaměření dobrovolníka a k jeho osobnímu - sociálnímu postoji. Mezi přínosy první kategorie (profesní zaměření) lze zařadit: získání nových kontaktů, zkušeností a schopností využitelných ve studiu nebo zaměstnání, rozvíjení kreativity, sebedůvěry, různorodosti, operativnosti, řešení nekonvenčních problémů. Mezi přínosy rozvíjející osobnost jedince, lze zařadit: nový pohled na svět, uspokojení z pomoci druhým, posilování smyslu pro demokratické postupy a přístupy občanské společnosti, nadšení z práce aj. Hlavní prvek pro všechny dobrovolníky je pravděpodobně pocit užitečnosti. Dobrovolnictví představuje nepeněžní dar organizaci, kdy dobrovolník daruje svůj čas, zkušenosti a dovednosti a energii. Každá dobrovolná práce vyžaduje jinou intenzitu uvedených složek, ale nejčastěji je vyžadován čas jedince. Organizace tedy musí dobře organizovat výkon dobrovolné práce, aby nedocházelo ke zbytečným časovým prodlévám. Energie je obzvláště důležitá u těch, kteří pracují s kolektivem např. trenéři sportovních kurzů, lektori vzdělávacích kurzů apod. Zkušenosti někteří dobrovolníci získávají, jiní je zase předávají. (Hladká, 2008)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

V praktické části, se budeme zabývat zkoumáním samotného významu dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky. Téma dobrovolnictví mladých lidí jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem sama působila několik let jako dobrovolník v dobrovolnickém programu Pět P ve Zlíně a zajímá mě, co přináší tato činnost dobrovolníkům, kteří se jí stále věnují.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém této diplomové práce bychom mohli vyjádřit následující otázkou: Jaký význam má dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky?

4.2 Hlavní cíl, dílčí cíle a výzkumné otázky

Cílem této diplomové práce je zjistit, jaký význam může mít dobrovolnictví pro vybrané mladé dobrovolníky. Dílčí cíle a otázky, kterými je budeme zjišťovat, zní takto:

- zjistit, jakou hodnotu přikládají dobrovolníci svému dobrovolnictví
 - Jaká slova se vybaví dobrovolníkům, když se řekne dobrovolnictví či dobrovolník?
 - Mezi, nebo na úroveň jaké hodnoty, by dobrovolníci dobrovolnictví zařadili?
- zjistit, co bylo motivací k dobrovolnictví u jednotlivých dobrovolníků
 - Co, nebo kdo, dobrovolníky motivoval/o k tomu, aby se dobrovolníky stali?
- zjistit, zda se názory a postoje k dobrovolnictví podstatně lišily před a během dobrovolnické práce
 - Jaké názory a postoje měli dobrovolníci předtím, než se dobrovolníky stali?
 - Změnily se názory a postoje nyní? Nebo zůstaly stejné?
- zjistit, zda dobrovolníci vnímají, že by práce s jejich vybranou kategorií osob, mohla mít vliv na význam dobrovolnictví pro ně
 - S jakou kategorií/emi dobrovolníci momentálně pracují?
 - Proč si tuto kategorii osob vybrali? Naplňuje je práce s touto kategorií osob?
 - Pracovali dobrovolníci i s jinými kategoriemi osob?

- Vnímají rozdíly v práci s jednotlivými kategoriemi osob? Může mít práce s jednotlivými kategoriemi osob vliv na význam dobrovolnictví pro jednotlivé dobrovolníky?
- S jakou kategorií osob by dobrovolníci doporučili jiným lidem, aby dobrovolně pracovali?
- zjistit, zda dobrovolníci měli v úmyslu během dobrovolnické práce skončit a z jakého důvodu tak neučinili
 - Chtěli dobrovolníci během své činnosti z určitých důvodů s dobrovolnictvím skončit?
 - Jaké důvody to byly?
 - Co dobrovolníky přimělo pokračovat v činnosti?
- zjistit, zda jsou spokojeni s programy či organizacemi, kde působí a doporučili by jiným lidem, aby se stali dobrovolníky
 - Jsou dobrovolníci spokojeni s prací ve svých programech či organizacích?
 - Doporučili by jiným lidem, aby se stali dobrovolníky?
 - Z jakých důvodů by to doporučili?
- zjistit, zda existuje někdo/něco, kdo/co dobrovolníky podporuje a pomáhá či jim naopak brání v jejich práci
 - Existuje něco, nebo někdo, co/kdo podporuje dobrovolníky v jejich činnosti z hlediska programu/organizace? Nebo okolí?
 - Existuje něco, nebo někdo, co/kdo „brzdí“ dobrovolníky v jejich činnosti z hlediska programu/organizace? Nebo okolí?
- zjistit, co při dobrovolnické práci pociťují a jaký pocit mají celkově z dobrovolnictví
 - Co dobrovolníci pociťují při práci se svými klienty?
 - Jaký pocit mají dobrovolníci z celé své dobrovolnické činnosti?
- zjistit, jak vnímají dobrovolníci svou identitu ve spojení se svou dobrovolnickou prací
 - Co říkají dobrovolníci na svou identitu a dobrovolnictví?
 - Mění dobrovolnictví jejich identitu? Nebo je dobrovolnictví součástí jejich identity?
- zjistit, zda existuje zkušenost, která ovlivnila život dobrovolníků a jak na ni reagovali, popřípadě, kdo jim pomohl

- Existuje zkušenost, která ovlivnila život dobrovolníků?
 - Jakým způsobem jej ovlivnila?
 - Jak na tuto záležitost reagovali?
 - Vyřešili vše sami? Nebo jim někdo pomohl?
- zjistit, jaké přínosy má dobrovolnická práce pro dobrovolníky
- Jaké přínosy má dobrovolnictví pro jednotlivé dobrovolníky?
- zjistit, zda existuje myšlenka/y které si dobrovolníci uvědomili až jako dobrovolníci a proč vznikla
- Existuje myšlenka, kterou si dobrovolníci uvědomili až v průběhu své činnosti? Nikoli předtím?
 - Co dobrovolníky k těmto myšlenkám přivedlo?

4.3 Druh výzkumu a výzkumné metody

Pro účely této práce jsme, jako nejvhodnější, zvolili kvalitativní typ výzkumu. Podle Creswella (1998, In Hendl, 2005) je kvalitativní výzkum proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného lidského či sociálního problému. Výzkumník zde vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu, provádí výzkumy v přirozených podmínkách.

Metodou získávání dat je polostrukturovaný rozhovor, což je, jak popisuje Miovský (2006), nejrozšířenější podoba metody interview. Vyžaduje náročnější technickou přípravu, výzkumník si vytváří určité schéma, které je pro tazatele závazné. Je možné v průběhu rozhovoru zaměňovat pořadí otázek, aby výzkumník maximalizoval výtěžnost rozhovoru. Některé pasáže rozhovoru mohou být přenechány více tazateli (včetně pořadí a znění otázek), jiné musí být zcela strukturovány a tazatel musí striktně dodržovat jak pořadí, tak znění otázek. Je zde definováno tzv. jádro interview, tj. minimum otázek, které musí tazatel probrat.

Před započítím každého rozhovoru je všem respondentům předán k podpisu tzv. informovaný souhlas, v němž je každý účastník seznámen s tím, že jeho jméno nebude uvedeno v diplomové práci, pouze věk, délka dobrovolnické práce a organizace, ve které působí jako dobrovolník a je požádán o souhlas s pořízením audiozáznamu rozhovoru pro fixaci a následnou analýzu získaných dat.

Respondentům je umožněno také předem nahlédnout do otázek rozhovoru, aby se mohli předem zamyslet nad daným tématem a zároveň je odbourána nejistota z otázek.

4.4 Způsob zpracování dat

Nejprve je nutné, po ukončení rozhovorů s vybranými dobrovolníky, provést tzv. transkripci získaných dat neboli převedení netextové povahy dat do povahy textové (doslovný přepis). Při přepisování audiozáznamů může výzkumník zjistit nové skutečnosti, kterých si při samotném rozhovoru ani nevšiml. Transkripce je proto důležitá část zpracovávání informací.

Poté je žádoucí provést redukci prvního řádu, neboť je nutné text oprostít od tzv. slovní vaty, která může působit pouze jako rušivý element při dalším zpracovávání dat, neboli, jak uvádí Miovský (2006), učinit přepis plynulejším a usnadnit tak další analýzu.

K analýze získaných dat použijeme zpočátku metodu, která je účinná a použitelná na široké škále kvalitativních projektů, jíž je otevřené kódování. Otevřené kódování představuje operace, jejichž pomocí jsou údaje rozebrány, konceptualizovány a složeny novým způsobem. Text je při otevřeném kódování rozbit na jednotky, jimž jsou přidělena jména a s těmito fragmenty, neboli kódy, výzkumník dále pracuje. Fragmentem může být slovo, věta, ale i odstavec. V našem případě bylo použito kódování označováno jako kódování v ruce. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

Dalším krokem otevřeného kódování je kategorizace. Jelikož při určování kódování nám vzniklo větší množství kódů, je potřeba je seskupit – podobné s podobnými. Jev, který je reprezentován určitou kategorií, následně také dostane pojmové označení, které by však mělo být abstraktnější, než označení kódů, v dané kategorii uskupených. Kategorie mají určitý rozsah pojmů, který určuje, které subkategorie neboli skupiny pojmů, spadají pod určitou kategorii. (Strauss, Corbinová, 1999)

Jelikož se snažíme zjistit, jaký význam má dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky, dalším a posledním krokem je použití paradigmatického modelu axiálního kódování na vzniklých kategoriích a tím nalezení a objasnění vztahů mezi konkrétními kategoriemi. Tímto postupem splníme hlavní cíl této práce. Podle Hendla (2005, s. 250) lze paradigmatický model prezentovat takto:

Základ axiálního kódování

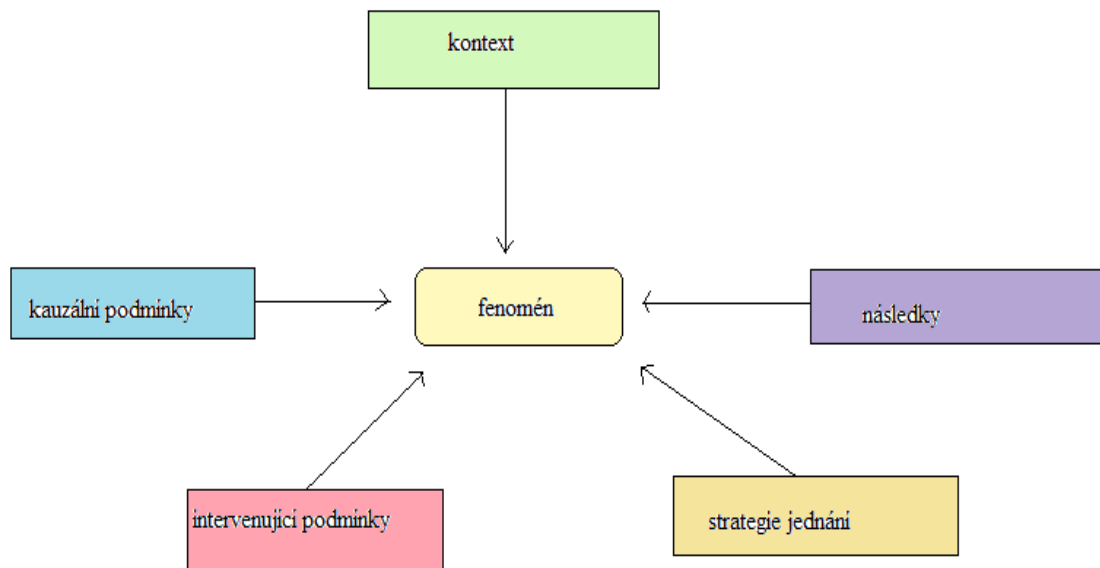

Schéma č. 1 (Hendl, 2005, s. 250)

Definice pojmů použitých v axiálním kódovacím paradigmatu

Prvek	Popis
Fenomén	Název celého vztahu nebo schématu. Jedná se o koncept, který drží části při sobě. Někdy je to sledovaný výsledek, nebo jedinec.
Kauzální podmínky	Události, nebo proměnné, které vedou k fenoménu, nebo k jeho vývoji. Jedná se o podmnožinu příčin a jejich vlastností.
Kontext	Těžké odlišit od příčinné podmínky. Záleží na volbě výzkumníka. Jedná se o specifické hodnoty parametrů prostředí. Množina podmínek, která ovlivňuje akce a strategie.
Intervenující podmínky	Podobné jako kontext. Pokud chceme, můžeme identifikovat kontext jako moderující proměnné a intervenující podmínky jako mediátorové proměnné. Není však zcela jasné jak je odlišit.
Akce, strategie jednání	Cílené a záměrné aktivity, které jsou odpovědí na fenomén a intervenující podmínky.
Následky	Jedná se o důsledky akcí a strategií, úmyslných i neúmyslných.

Tabulka č. 1 (Hendl, 2005, s. 250)

Jelikož jsme zvolili kvalitativní typ výzkumu, pracujeme již od začátku otevřeného kódování, v rámci jednotlivých případů, protože nás zajímá, jaké jsou rozdíly či podobnosti mezi jednotlivými případy nikoli jeden celkový význam dobrovolnictví u všech respondentů. Mohlo by dojít v opačném případě k velkému zkreslení a ztrátě důležitých dat.

Otevřené kódování začalo rozdělováním textu na úseky a jejich pojmenováním (tvorbou kódů), což proběhlo v papírové podobě, a to vždy na jednotlivých transkribovaných rozhovorech. Další fáze – kategorizace kódů, popis jednotlivých kategorií i zařazování kategorií do paradigmatického modelu, je již součástí této práce. Kategorizace kódů rozhovorů se však nachází v přílohách. V rámci jednotlivých kategorií jsou v závorkách vypísána všechna tvrzení, která jsou součástí daných kategorií, rozepsány jsou však pouze tvrzení nejdůležitější, která nejvíce vypovídají o podstatě kategorie. Zařazení vzniklých kategorií do paradigmatického modelu je velmi obtížná a složitá záležitost, jelikož se zde konfrontují dva pohledy, a to pohled respondenta s pohledem výzkumníka. Aby bylo možné jednotlivé kategorie propojit, stanovili jsme si jako zástupný fenomén, (tedy koncept, který drží části při sobě, nebo také sledovaný výsledek) – Význam pro dobrovolníka (myslí se význam dobrovolnictví). Pravý fenomén, tedy význam dobrovolnictví pro vybrané dobrovolníky, zjistíme až po provedení celkové analýzy jednotlivých rozhovorů.

4.5 Výběrový soubor

Výzkum je určen pro mladé dobrovolníky z města Zlína a jeho okolí, kteří jsou ve věku 15 – 25 let a mají praxi v dobrovolnictví alespoň 1 rok a momentálně pokračují. Je vhodné oslovit dobrovolníky, kteří pracují s dětmi a mládeží, seniory, lidmi s postižením a lidmi, které postihla mimořádná událost apod. Samozřejmě je možné oslovit i dobrovolníky, kteří mají zkušenosti s prací více kategoriemi osob najednou. Výběr dobrovolníků je prostý záměrný, neboť jsou předem stanovena kritéria, podle kterých tyto respondenty vybíráme. Výběrový soubor činí 10 respondentů.

4.5.1 Charakteristika respondentů

RI: Respondent I je žena ve věku 25 let. Pracuje jako dobrovolník již 11 let a má velké zkušenosti s dobrovolnictvím. Je velmi veselá a byla velice ochotná rozhovor uskutečnit. Působí jako dobrovolník v IZAP Slunečnice ve Zlíně a v dalších mnoha nejmenovaných organizacích.

RII: Respondent II je žena ve věku 24 let. Pracuje jako dobrovolník 5 let, dokáže říci, co jí vadí v dobrovolnických organizacích a co je v pořádku. Při rozhovoru působila mírně nervózně, i přes předešlé seznámení s otázkami rozhovoru. Byla taktéž velmi ochotná poskytnout rozhovor na dané téma. Působí jako dobrovolník jako člen Humanitární jednotky Českého červeného kříže ve Zlíně a ve Sboru dobrovolných hasičů v Lípě.

RIII: Respondent III je muž ve věku 24 let. Pracuje jako dobrovolník 4 roky, vnímá dobrovolnictví jako prostředek k uvědomění si vlastního chování. Při rozhovoru působil klidně, ale mírně nerozhodně. Byl ochoten rozhovor poskytnout. Pracuje jako dobrovolník v programu Pět P ve Zlíně a také jako vedoucí na adaptačních kurzech v rámci Univerzity Tomáše Bati.

RIV: Respondent IV je žena ve věku 18 let. Pracuje jako dobrovolník 1 rok, ale má zkušenosti s prací s různými kategoriemi osob, mezi nimiž je schopna snadno popsat rozdíly. Při rozhovoru působila nadšeně, chtěla jej poskytnout bez problémů, což vyplývalo také z aktivní komunikace. Pracuje jako dobrovolník v Domě pokojného stáří ve Zlíně a Středisku rané péče Educo ve Zlíně, ale i v jiných organizacích (Skaut, Atmosféra,...)

RV: Respondent V je žena ve věku 24 let. Pracuje jako dobrovolník 3 roky, a to pod záštitou organizace Adra. Vidí dobrovolnictví jako možnost, jak získat zkušenosti a nové přátele z řad dobrovolníků i klientů. Byla velmi ochotná rozhovor poskytnout a působila při něm sebevědomě a rozhodně.

RVI: Respondent VI je žena ve věku 25 let. Pracuje jako dobrovolník již 7 let, a to v organizaci Samari a v T-klubu ve Zlíně, kde vede kreativní dílny. Má velké zkušenosti v oblasti práce s dětmi. Dobrovolnictví a vznikající vztahy jí mnohdy, dle jejích slov, nahrazovaly vztahy v osobním životě. Rozhovor poskytla velmi ochotně a působila jako člověk, který ví, o čem mluví.

RVII: Respondent VII je žena ve věku 21 let a působí jako dobrovolník 2 roky, a to v IZAP Slunečnice ve Zlíně. Její pohled na dobrovolnictví se průběžně měnil, prvotní nadšení vystřídaloby vystřízlivění a nyní se nachází ve fázi reálného pohledu na pomoc druhým. Ochota s poskytnutím rozhovoru byla ze strany této respondentky velká a působila při rozhovoru mírně zklamaně.

RVIII: Respondent VIII je žena ve věku 17 let, který je dobrovolníkem 1,5 roku a působí v Senioru v Otrokovicích. Jako dobrovolník se velmi snaží, aby klienti byli spokojeni,

avšak potýká se s nepochopením rodiny, nebo také s nedůvěrou organizace, ve které působí. Byla velmi ochotna poskytnout rozhovor, při němž působila poněkud smutně.

RIX: Respondent IX je žena ve věku 25 let, který pracuje jako dobrovolník 1 rok, a to v Senioru v Otrokovicích. Pomoc seniorům jí, dle jejích slov, nahrazuje osobní ztrátu prarodičů. Byla velmi ochotna přistoupit k uskutečnění rozhovoru a působila jako člověk, který je rozhodnut ke změně života.

RX: Respondent X je žena ve věku 24 let, která působí jako dobrovolník již 4,5 roku v Českém červeném kříži ve Zlíně a v „Pomáháme pomáhat“ v Olomouci, mezi nimiž vnímá velké rozdíly. Jako dobrovolník se snaží učit sebe i širokou veřejnost, jak zachraňovat životy a, jak sama tvrdí, chtěla vždycky pomáhat lidem, což se jí nyní splnilo. Ochotně přistoupila k rozhovoru a působila jako člověk s jasnou představou o svém životě.

Pro přehlednost uvádíme výše popsané charakteristiky v následující tabulce:

Respondent	Věk	Délka dobrovolnické praxe	Místo/a dobrovolnické praxe
RI	25 let	11 let	IZAP Slunečnice aj.(Adra) Dobrovolnická práce s lidmi s postižením
RII	24 let	5 let	Český červený kříž, Sbor dobrovolných hasičů Dobrovolnická práce při mimořádných událostech
RIII	24 let	4 roky	Pět P, adaptační kurzy při UTB Dobrovolnická práce s dětmi a mládeží
RIV	18 let	1 rok	Dům pokojného stáří, Středisko rané péče Educo aj.(Adra) Dobrovolnická práce se seniory, rodinami s dítětem s postižením aj.
RV	24 let	3 roky	Organizace Adra Dobrovolnická práce s lidmi s postižením, se seniory aj

RVI	25 let	7 let	Samari, T-klub Dobrovolnická práce s dětmi a mládeží
RVII	21 let	2 roky	IZAP Slunečnice (Adra) Dobrovolnická práce s lidmi s postižením
RVIII	17 let	1,5 roku	Senior (Adra) Dobrovolnická práce se seniory
RIX	25 let	1 rok	Senior (Adra) Dobrovolnická práce se seniory
RX	24 let	4,5 roku	Český červený kříž, „Pomáháme pomáhat“ Dobrovolnická práce při mimořádných událostech

Tabulka č. 2 (charakteristiky respondentů)

5 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Rozhovor I

Popis kategorií

Chci, ale mám?

Tato kategorie vznikla spojením subkategorií *důležitá životní hodnota* a *bilancování*. Subkategorie *důležitá životní hodnota* vznikla na základě vět: (RI10,206)... „dobrovolnictví je o určitém životním stylu“... místo v žebříčku hodnot... „nezaměnitelné a nezpochybnitelné“. Subkategorie *bilancování* vznikla na základě vět: (RI39-41,149-156)... „buď se s těma lidma chci setkávat a pak je dobrý, abych se s nima setkávala pravidelněji, anebo se s nima setkávat nechci“... „buďto člověk v sobě má, objeví, má to podnětné prostředí pro to, aby to rozvíjel a aby se toho odvážil, to chce možná trochu odvahy, anebo ne“.

Těžké, ale stojí to za to!

Tato kategorie vznikla na základě subkategorií *úsilí a pozitivní pocity*, *důležitost času a vnější vlivy*. *Úsilí a pozitivní pocity* je subkategorie, vzniklá na základě těchto tvrzení: (RI 12, 36,80-82, 110-111, 191)... „dobrovolnictví je i pro mě příjemná aktivita“... „se musím vždycky naladit a někdy je to přirozenější, spontánnější naladování a někdy mi to trošku dělá problémy, že nejsem tak naladěná na tu skupinu“... „dobrovolnictví vnímám jako součást mojí identity, kdy se můžu normálně rozvíjet, jako integrovaná celistvá bytost“... *pocity při práci s klientem*... „nacházím sama sebe“. Subkategorie *důležitost času* vznikla na základě vět: (RI 17, 29, 236-237)... „takové aktivity vyhledávám už mnoho let, už asi takových přes deset, jedenáct let“... uspořádání času k setkávání s klienty... „když jsem se s nima chtěla setkávat, tak jsem si v tom udělala takový systém postupně“. *Vnější vlivy* je subkategorie vzniklá na základě tvrzení: (RI 96-99, 134-135, 182, 186, 210-211, 211-212,124)... přístup zařízení... „jsem moc ráda, že mi vycházejí tak vstříc, nebo, když se mi nepodaří vstát, tak to nikdo neřeší“... přístup okolí... „nechápu, proč tolik času věnuju aktivitám, které nejsou finančně ohodnoceny a proč se tak s tím furt mamlasím“... brzda činnosti... „právní předpisy“... absence něčeho v dobrovolnictví... „nastavení celého toho systému“... „mě ovlivnila práce s umírajícíma a s chronicky nemocnými, kteří ještě věřili tomu, že ještě nemusí umřít, ale zpravidla umírají“... motivace k pokračování... „jenom klienti, uživatelé sami“.

Správná volba...

Tato kategorie vznikla spojením subkategorií *úspěšná cesta*, *zkusit cokoliv a nyní již zkušeně*. Úspěšná cesta vznikla takto: (RI 86,99, 102, 106-108)... „můj život je mnohem radostnější, uvolněnější, spontánnější, bohatější“...„určitě nechci s tím končit“...prostředí... „super, opravdu je to takové hnízdečko rodinné pohody a takového nekritického přijímání jednoho druhým, velice zvláštní atmosféra je tam, taková velice dobrá atmosféra“. Zkusit cokoliv je subkategorie inspirována těmito větami: (RI 55-60,161-162,166-174,147-149)... „jsem zjistila, že je třeba vždycky ty cílové skupiny, nemít jenom jednu cílovou skupinu, ale doplňovat aktivitu pro jednu cílovou skupinu ještě jinými aktivitami pro jiné cílové skupiny“...doporučení kategorie osob k dobrovolnictví... „záleží na individuálním strukturování té osobnosti, to asi každý z nás inklinuje k něčemu jinému“. Subkategorie nyní již zkušeně vznikla dle vět: (RI 32,41,60-61,46-49,147,219-221)... „mé názory a postoje dříve byla asi značně nezralé“...„je to moje osobní zažitá zkušenost a učila jsem se chybama...za to se nestydím, ale o to je to bolestnější, když si to člověk uvědomí a svobodnější, když člověk zjistí, že už v tom umí chodit“... rozmanitost aktivit... „je to taková dobrá profylaxe proto syndromu vyhoření a člověk je pořád nabitý, plný podnětů“...„né, aby je to k tomu přivedlo, nemyslím si, že je možný někoho přivést k dobrovolnictví“.

Chci a musím!

Kategorie Chci a musím, vznikla na základě subkategorií *zájmy*, *potřeby*, *vnitřní motivace*. Zájmy, jako subkategorii tvoří tvrzení: (RI 27, 157-160)... již v minulosti... „scházela jsem se s různě zajímavýma lidma a mě prostě zaujali ti lidi“... „potkávám lidi, kteří jsou schopni pečovat o staré, nemocné zvíře v útulku, anebo vůbec zaměstnanci útulku tady ve Zlíně, to jsou úplní mimoni a já ty lidi úplně miluju, protože já je vidím a vím, že život je krásnej. Tak je to práma, s takovýma lidma já se chci setkávat“. Potřeby a jejich uspokojování je pro RI velmi důležité, o čemž svědčí také následující odpovědi: (RI 13,112, 65-66,69, 90,191-196,207,228)... „já se prostě realizuju s těma lidma“... „být s těma umírajícíma, že jsem potřebovala pořád nabíjet, pořád jako kdyby žít ještě z něčeho jiného“...upřednostnění kategorie osob, nebo ne?... „já je potřebuju všechny“...vlastní potřeby... „je to jenom takové uspokojování vlastních sobeckých potřeb, tužeb“... „bez dobrovolnictví si já dost dobře nedokážu představit svůj život“. Nakonec bychom do této kategorie mohli zařadit motivaci, k níž se RI vyjadřuje takto: (RI 28)... motivace

k dobrovolnictví z dřívější zkušenosti... „jsem znala nějaký tělesně postižený, mentálně postižený, starý lidi a chtěla jsem se s nima setkávat“.

Přesto jít dál!

Tato kategorie je složena ze subkategorií pod názvy *učit se pomáhat, názory a životní postoj, změna myšlení, obtížnost pomoci*. Učit se pomáhat souvisí s těmito větami: (RI 38,38-39,52-53)...„vystudovala jsem speciální pedagogiku pro pracovníky v nápravných zařízeních, abych mohla přímo s těmi lidmi pracovat jako odborník“. Další subkategorie – názory a životní postoj, je zařazena do této kategorie z těchto důvodů: (RI 42-44,49,111-112,127-128,135,212-216)... „mé názory na dobrovolnictví byly dříve v zásadě stejné, jako jsou teď“... jiný postoj ke klientům... „sama jsem tělesně postižená“... dobrovolnictví umožňuje... „můžu žít bohatý, pestrý život, spontánní, nemusím přemýšlet nad tím, jestli třeba něco můžu, nemusím“... samostatnost (přítomnost člověka, kterému se lze svěřit)... „vždycky si takového člověka sama vyhledávám, takže, i kdyby nebyla, tak já si takového člověka seženu“. Subkategorie změna myšlení je sestavena z tvrzení: (RI 82-84,84-85)... „něco mě zaujme a já si, myslím u těch odsouzených, pak mě to tlačí v hlavě a třeba si to nesu v tý službě církvi“... „tak přemýšlím a pak nějak vnímám, že to dost ovlivňuje třeba můj přístup k těm lidem, kteří nejsou ovšem touhle cílovou skupinou“. Poslední subkategorie obtížnost pomoci je velmi specifická a souvisí s postižením RI: (RI 137,64)... „některé ty aktivity pro mě nejsou úplně bezpečné“... „to bylo fyzicky i emočně tak strašně vysilující, být s těma umírajícíma“.

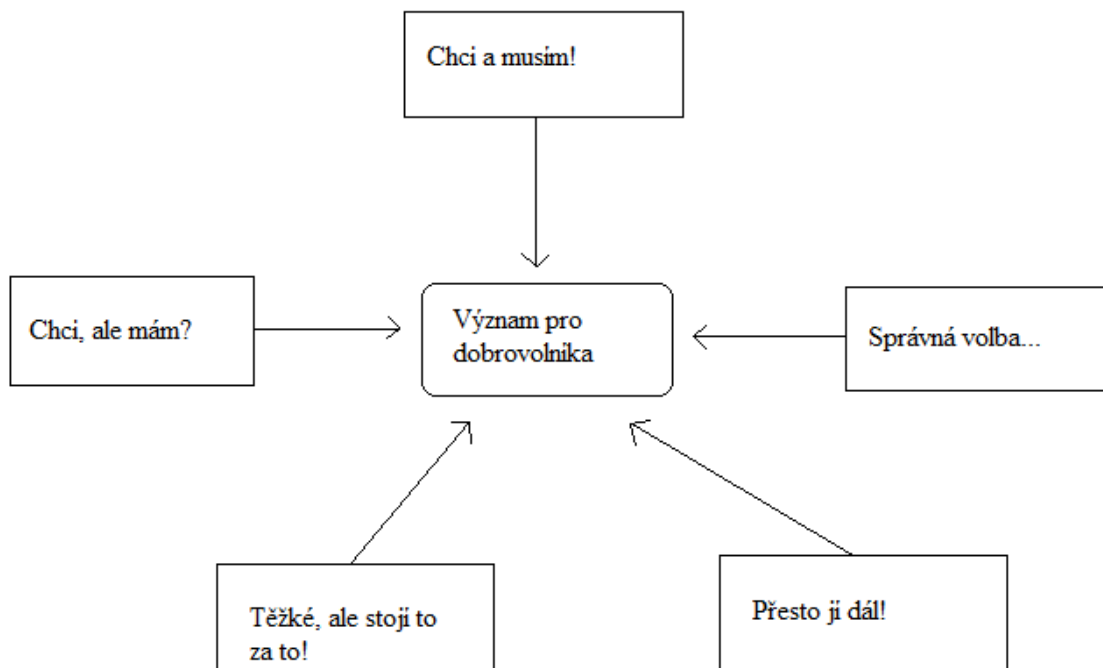
Paradigmatický model

Schéma č. 2

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Chci, ale mám! v tomto případě spadá pod tzv. kauzální podmínky, které směřují k fenoménu, ale zároveň jsou podmnožinou kontextu, člověk se musí nejprve rozmyslet, aby se nechal vést svou motivací, v tomto případě zvažuje možnosti a bilancuje. Tento dobrovolník vnímá dobrovolnictví jako životní styl, kterým žije a jeho místo ve svém životě označuje za „nezaměnitelné a nezpochybnitelné“. Sám vnímá, že buď člověk v sobě má touhu pomáhat druhým lidem a potom se rozhodne pro tento krok, anebo ne, a proto ne každý se dobrovolníkem stane. **Kategorie Chci a musím!**, byla zařazena jako kontext, tedy příčinná podmínka, jelikož dobrovolnictví musí nejprve vzniknout, aby mohlo mít význam pro dobrovolníka, jako nejvhodnější na toto místo připadala kategorie, v níž je obsažena motivace, potřeby a jejich uspokojování a také zájmy, které jsou dobrovolnictvím naplňovány. V případě tohoto dobrovolníka byla motivací jakási vnitřní touha setkat se s nejrůznějšími lidmi a mohl prostřednictvím dobrovolnictví uspokojovat své potřeby seberealizování i rozmanitosti. **Kategorie Těžké, ale stojí to za to!**, je zde považována za intervenující podmínky, které se dostávají do souvislosti s kontextem, je zařazena právě zde, protože tyto vnější vlivy, pozitivní pocity a důležitost času vznikají až, když se člověk

stane dobrovolníkem a ovlivňují samotný význam pro něj. Dobrovolník je při této činnosti nadšený, plný energie, ale, jak tvrdí sám, „musí se naladit a někdy je to přirozenější a někdy je to problém“. Vnější vlivy, které na něj působí, jsou kladné – vstřícnost zařízení, ale někdy i záporné – nepochopení okolím. **Kategorii Přesto jít dál!**, uvádíme jako akci, nebo také strategii jednání. V tomto případě se dobrovolník rozhodl učit se pomáhat, a to prostřednictvím sebevzdělávání, rozhodl se stát si za svými názory, které zastával celý život a postoji, které jsou, díky vlastnímu postižení, jiné, než u zdravých dobrovolníků; změnilo se jeho myšlení a vytvořil si zásady, kterých se chce a drží se a nakonec se rozhodl pomáhat druhým, ale zjistil, že pomoc druhému je velmi obtížná i pro něj samotného. **Kategorie Správná volba...** je do tohoto modelu zařazena jako následek, v tomto případě úspěch a cesta k němu, výsledkem dobrovolnictví je zde tedy pocit, že tato cesta je úspěšná a vede k tvorbě zkušeného dobrovolníka (i přes dřívější nezkušenost), který rád doporučí ostatním, aby vyzkoušeli práci se všemi kategoriemi osob, ale nikomu nic nenutí.

Dobrovolník RI přikládá svému dobrovolnictví nezaměnitelnou a nezpochybnitelnou hodnotu a vnímá dobrovolnictví jako svůj životní styl. K dobrovolnictví jej motivovala vnitřní touha po setkávání se s různými lidmi a také možnost uspokojovat své potřeby, jako potřebu přijímání energie od lidí kolem sebe, nebo také potřebu seberealizace. Motivovalo jej také to, že může uspokojovat svůj zájem o lidi a setkávání se s nimi. K výběru kategorie/í osob, se kterými momentálně pracuje, jej motivovalo dřívější studium a touha pracovat právě s těmito lidmi jako odborník. Názory, ani postoje se k dobrovolnictví dříve a nyní výrazně neliší, i když dříve byly spíše nezralé. Názory jsou kladné a plné nadšení, postoj je zkreslován vlastním tělesným postižením, ale je rovněž kladně zaměřen. Tento dobrovolník pracuje s různými kategoriemi osob a přímo tuto různorodost vyhledává, tudíž vnímá vliv na sebe sama, a to takový, že vždy pracuje s opačnými kategoriemi osob, aby tak jeho dobrovolnická činnost zůstala v harmonii. Nikdy nepřemýšlel nad tím, že by chtěl skončit s dobrovolnictvím, právě naopak, váží si toho, že může jako člověk s postižením pomáhat druhým lidem. Je velmi spokojen s organizací, kde působí, protože mu vychází vstříc v rámci jeho postižení a doporučuje ostatním lidem, aby se stali dobrovolníky, protože si myslí, že by si to měli všichni zkusit a užít. V dobrovolnické činnosti tohoto dobrovolníka podporují klienti, se kterými pracuje, ale jako „brzdu“ vnímá právní předpisy a celkové nastavení systému. Pocity, které mu dobrovolnictví přináší, jsou nadšení, seberozvoj jako integrované osobnosti a sebepoznání. Dobrovolnictví vnímá jako součást své iden-

tity dobrovolníka. Jeho život ovlivnila zkušenost s umírajícími lidmi, na základě níž si stanovil své životní zásady, jako např. nic neslibovat. Přínosem je pro tohoto dobrovolníka především to, že se on sám může prostřednictvím dobrovolnictví cítit dobře, tudíž vlastní nové pocity. Myšlenka, kterou si tento dobrovolník uvědomil až nyní je, že potřebuje rozmanitost, tedy že si chce užívat života jako součást jiných lidí a napadlo jej to, protože již má určité zkušenosti s dobrovolnictvím a ví, že by bez rozmanitosti nemohl být. **Významná je pro tohoto dobrovolníka možnost socializace, tedy zapojení se do společnosti a pomoci druhým lidem, jelikož on sám je tělesně postižený a uvědomuje si, že i on tuto pomoc potřebuje.** Fenomén bychom v tomto případě tedy mohly vyjádřit takto: *možnost vlastní socializace a pomoci druhým.*

Rozhovor II

Popis kategorií

Vysoká hodnota

Tato kategorie (subkategorie – *vysoce hodnotné*) je tvořena na základě těchto tvrzení: (RII 99-100,111-113,7,6-7,58,58-59)... „celkově tu dobrovolnickou práci hodnotím jako přínosnou, protože bez ní by to nešlo“... „u mě to dobrovolnictví hodně souvisí s tím přátelstvím, že jsou tam mí přátelé, protože, co se týče třeba těch hasičů, tak tam mám většinu svých přátel, to hodně s tím souvisí“... „to, co děláme bez nějaké odměny, děláme ještě s větším nadšením, než, když pracujeme za peníze“.

Úspěšná motivace

Kategorie, nebo spíše subkategorie *úspěšná motivace*, vznikla díky těmto vyjádřením RII: (16, 17-18, 46-47,13,26,13-14)... „vždycky jsem tomu byla přístupná a chtěla jsem být dobrovolníkem“...„naskytla se mi možnost, stát se dobrovolníkem“...možnost jako motivace k výběru kategorie osob... „jsem měla tu příležitost právě pro tyto kategorie, tak jsem se pro ně rozhodla“... „vždycky jsem věděla, že to má nějaký smysl, už od kamarádů, tak jsem se do toho taky přidala“.

Nejistě

Kategorie Nejistě je tvořena ze subkategorií *dobrý pocit, ale těžko říct a zvenčí dobře i špatně*. Subkategorie dobrý pocit, ale těžko říct vznikla na základě těchto odpovědí:

(RII 14,29-30,141,37-38,100-102,105,9-11,52,96-97,97,24)... „dává mi to takovou jinou radost, nějakou takovou tu radost z té práce“... „práce s dětmi mě obohacuje o to jejich nadšení“... „určitě to nějak tu moji identitu mění“... „to člověk dělá většinou z toho, že má dobrý pocit a neočekává jakoukoliv odměnu, protože odměnou je mu právě ten pocit a to, že někomu pomáhá, nebo dělá radost“... naplnění jako důvod spokojenosti s prostředím... „protože mě to naplňuje“... pocity při práci s klientem... „záleželo by na situaci, co by to bylo zrovna za situaci, jak by se ten klient zrovna cítil, nebo, co bysme spolu dělali, nedokážu nějak konkrétně odpovědět“... důvod výběru kategorie osob... „protože jsou mi blízké“. Druhá subkategorie zvenčí dobře i špatně vznikla takto: (RII 62-64,67-68,70,74-75,126-127,129-132,87,88,86,91-92,92-94)... podpora, motivace dál... „reakce těch, kterých se to týká, těch dětí, nebo těch hasičů, nebo, když učím tu první pomoc, nebo jsou nějaké ty akce, tak právě ta odezva těch, které učím“... „u těch hasičů nás je tam hodně, asi nějakých třicet a je tam i velitel toho sboru, třeba s ním řeším ty problémy“... „v tom Červeném kříži je tam vlastně ředitelka“... podpora okolí... „určitě mě podporují, určitě v tom vidí, že mi to něco dává, že jsem pro to nadšená a že to má nějaký smysl, takže mě v tom plně podporují“... „v těch hasičích společně vyhledáváme nějaké řešení, není to, že bych to řešila sama“... brda dobrovolnictví... „že třeba nemám tu podporu až takovou“... „jinak si myslím, že mě spíš všichni podporují, než brzdí“... „někdo třeba není nadšený po tu činnost, tak jako já“... „u toho Sboru dobrovolných hasičů, tam mi asi nechybí nic, tam možná větší nadšení těch ostatních“... „u Červeného kříže je to možná malá organizovanost, že tam není až taková ta tradice toho dobrovolnictví, není to tam až tak v popředí, jak by mohlo být, není to tak propagované“.

Jiný pohled

Kategorie, tedy subkategorie *vidět jinak*, neboli Jiný pohled, vznikla na základě těchto informací: (RII 29,121-123,139-140)... změna pohledu při práci se svou kategorií osob... „zase mi to dává trošku jiný náhled“... změna myšlení při dobrovolnictví... „ovlivňuje mě určitě v tom, že prostě přemýšlím jinak, přemýšlím v jiných souvislostech“... „uvědomila jsem si, že existuje spousta lidí, kteří by třeba nebyli ochotni, věnovat ten svůj čas, třeba někoho by to ani nenapadlo“.

Zkouška a bohatství

Tato kategorie vznikla spojením subkategorií *poslání, klidně pracovat s kýmkoliv a život tím bohatší*. Subkategorii poslání, vystihují následující tvrzení: (RII 41-42,55,52,116-119,21,33)...„dává mi to nové zkušenosti, které bych normálně nezískala“...osobní zkušenost ovlivňující život... „zkušenost asi celkově, že do té doby jsem neměla žádné zkušenosti s tím, někoho vést, někomu plánovat třeba program, nebo vůbec respektovat to, jaké on má pocity, asi celkově ta zkušenost s tím, něco dokázat, něco budovat a něco řídit, podle toho, jak já si to nastavím“... „mám taky zkušenosti s výukou první pomoci a v prezentaci první pomoci“. Klidně pracovat s kýmkoliv charakterizuje RII takto: (79,140,24-25,81-82,82-83,28,36) ... doporučení dobrovolnictví... „protože je to opravdu zajímavá zkušenost, něco takového dělat“...„nemám žádnou vyhraněnou kategorii, se kterou bych třeba nemohla dělat, nebo, která by mě nebavila“... „každý je zaměřený na jinou oblast“...„žádný nějak rozdíl nevnímám, že by se to nějak lišilo“. Život tím bohatší je subkategorie, ke které se RII vyjadřuje tímto způsobem: (17,28,36-37,44,50,52-53,105-107,38-39) ...dobrovolnictví jako obohacení života... „tak to člověka může potom tak obohatit a nic tím neztratí“...práce s kategoriemi osob... „obohacuje mě to“... přemýšlení o konci s dobrovolnictvím... „neměla jsem žádné takové úmysly“... „ta práce má nějaký smysl“... „to toho člověka obohacuje v každém případě, když ten volný čas tráví nějak smysluplně, že nesedí jenom u počítače, ale obětuje ho něčemu užitečnému, co jinak by třeba nedělal“... „zkušenost s těmi dospělými mi zase dává takový jiný náhled na ty jejich zkušenosti, že mě třeba obohatí těma zkušenostma, které mají“.

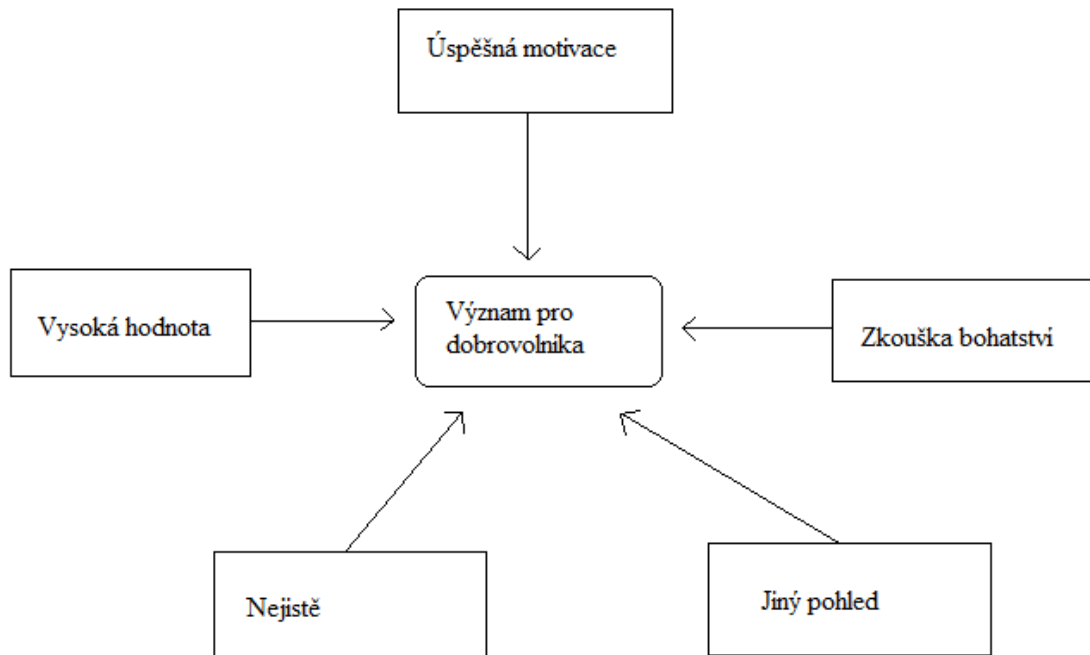
Paradigmatický model

Schéma č. 3

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Vysoká hodnota, směřuje k fenoménu a spadá pod kontext, jako kauzální podmínky a dalo by se říci, že RII měl v životě různé hodnoty, které se v dobrovolnictví spojují - přátelství, darovat někomu svůj čas,..., a tak i dobrovolnictví mělo v životě tohoto respondenta vždy své místo, ale prozatím zůstalo jen na úrovni vnitřní. Vnímá jej jako něco nezištného a řadí jej mezi hodnoty zájmů, tedy dobrovolnictví = koníček. **Kategorie Úspěšná motivace**, je v případě rozhovoru II tzv. kontext, neboli příčinná podmínka, pro vznik určitého významu dobrovolnictví. RII byla úspěšně motivována k tomu, aby se stala dobrovolníkem, a to ze strany sebe sama, protože jí vždy chtěla být a také se jí naskytl možnost. Motivovalo jej k dobrovolnictví také to, že mu přátelé ukázali, že má dobrovolnictví a vůbec pomoc druhým lidem, smysl. **Kategorie Nejistě**, lze zařadit pod intervenující podmínky, protože působí na dobrovolníka během jeho činnosti a jsou zároveň jakýmsi pohonem a motivací k dalšímu pokračování. Souvisí s kontextem na té úrovni, že kontext přispívá ke vzniku dobrovolnictví, zatímco intervenující podmínky přispívají k pokračování v této cestě. Můžeme zde zařadit nejen pocity samotného respondenta, jako jsou pocity radosti, nadšení, ale i nespécifické pocity dle situace. Dále jsme sem

zařadili působení okolí na něj samotného, což je, jak sám tvrdí „podpora“, ale také brzda, kterou tento respondent vnímá v nižší podpoře z druhé strany. **Kategorie Jiný pohled**, jsme zařadili pod akce či strategie jednání. V této kategorii se totiž snoubí řada změn, které vedou respondenta po jiných cestách, než by se vydal v opačném případě. Získává jiný pohled na svět, mění se jeho myšlení a přemýšlí v jiných souvislostech, samozřejmě si uvědomuje i stinné stránky pomoci druhým, ze strany jiných lidí, a především „lidské neochoty věnovat svůj čas na pomoc druhým lidem“. **Kategorie Zkouška a bohatství**, je v tomto případě brána za následek. Na počátku totiž stálo posláním pomáhat druhým lidem, které se zde vyplnilo a RII byl obohacen o zkušenosti své i jiných lidí (ne vždy kladné) a zjistil, že pomáhat se dá komukoliv a nevidí mezi lidmi, kteří tuto pomoc potřebují, žádné rozdíly. Na druhou stranu nenutí nikoho ke konkrétnímu výběru, právě naopak, nechává každému dobrovolníkovi možnost, aby si vybral sám podle svého pocitu.

Dobrovolník RII přikládá svému dobrovolnictví hodnotu přátelství a zájmů, protože zde spolupracuje se svými přáteli a bere dobrovolnictví jako jeden ze svých koníčků. Motivací k dobrovolnictvím bylo, v případě tohoto dobrovolníka, to, že chtěl být vždy dobrovolníkem a naskytla se mu nyní tato možnost. Motivací bylo také doporučení kamarádů a utvrzení v tom, že dobrovolnictví opravdu má smysl. Důvodem výběru kategorie osob, se kterou tento dobrovolník pracuje, což je široká veřejnost, byl pocit blízkosti a přímo nevyhraněnost konkrétní jedné kategorie. Názory a postoje k dobrovolnictví se u tohoto dobrovolníka nijak nezměnily, jelikož chtěl být vždy dobrovolníkem a vždy zastával názor, že pomoc druhým lidem člověka může jen obohatit a nemůže tím nic ztratit. Jelikož tento dobrovolník pracuje s širokou veřejností, nemá žádnou vyhraněnou kategorii osob, se kterou by nemohl pracovat, tudíž vnímá, že jej baví pracovat s kýmkoliv. Tento dobrovolník také nikdy neměl v úmyslu skončit s dobrovolnictvím, nikdy jej to ani nenapadlo. S organizacemi, kde působí jako dobrovolník, je částečně spokojen, protože díky těmto organizacím má možnost získávat nové zkušenosti, ale někdy se potýká s neorganizovaností a malou propagací. Doporučil by ostatním lidem, aby se stali dobrovolníky, a to z toho důvodu, že je to zajímavá a smysluplná zkušenost. Podporou svého okolí, si není tak jist, protože není tak nadšený pro dobrovolnictví, jako on, což jej částečně brzdí. Ovšem k dalšímu pokračování v této činnosti jej podporuje motivující odezva ze strany klientů. Pocity ze svého dobrovolnictví má tento dobrovolník různé, protože závisí na dané situaci, ale dobrovolnictví jej baví a nadšený, když může pomoci druhým lidem.

Vnímá to, že dobrovolnictví mění jeho identitu a obohacuje jeho život. Zkušenost s tím, že může respektovat pocity druhých lidí a někoho vést, jej přivedla ke změně myšlení, k přemýšlení v jiných souvislostech. Přínosem jsou pro tohoto dobrovolníka nové zkušenosti, které by bez dobrovolnictví jistě nezískal. V průběhu své činnosti si uvědomil to, že existuje spousta lidí, kteří nejsou ochotni věnovat svůj čas pro druhé a ani by je to nenapadlo. Tato myšlenka vyvěrá ze zkušeností tohoto dobrovolníka. **Dobrovolnictví dává tomuto dobrovolníkovi možnost si splnit své přání o pomoci druhým lidem a zároveň jej obohacuje o nová přátelství a nové zkušenosti**, díky nimž se jeho pomoc lidem může stále rozvíjet. Fenomén bychom zde mohli nazvat takto: *vyplnění přání pomáhat a obohacení o přátele a zkušenosti*.

Rozhovor III

Popis kategorií

Asi střední hodnota

Tato kategorie, resp. subkategorie *asi hodnotně střední*, je tvořená těmito tvrzeními: (RIII 51-53,69,124-125,5-6,6-7,14-15,108-109,109-111,109)... přátelství... „skvělý přístup paní vedoucí, která to všechno má „pod palcem“, myslím si, že si hodně opečovává své dobrovolníky, je tam aj dobrý kolektiv a myslím si, že je to dobře udělané, nastavené“...hodnota času...„svůj volný čas prostě daruju někomu jinému, že ho neprobendím někde sám“... „nevím, jestli já sám mám nějak ujasněné ty svoje normální, klasické hodnoty“...místo dobrovolnictví v žebříčku hodnot... „asi by mi to chvíli trvalo, si to nějak nakreslit, ujasnit, tak musím říct, že asi jenom tak v polovině“... „myslím si, že by to bylo asi tak v polovině“.

Převzatá motivace

Tato kategorie (subkategorie *převzatá motivace*) stojí na těchto tvrzeních: (RIII 9-10,21)... „asi spolužáci v prvním ročníku na vysoké škole, když se oni přihlásili jako dobrovolníci, tak jsem chtěl taky, se mi líbil ten nápad“... důvod výběru dané kategorie osob... „ty děti protože to tak má nastavené program, kde dělám dobrovolníka“.

Asi, a kdyby

Kategorie Asi, a kdyby je tvořena ze subkategorií *nejistá podpora v těžkém světě a bez brzdy dobrý pocit*. První subkategorie vznikla takto: (RIII 124,69-70,73,77)... tvrdá realita... „poznal jsem hodně lidí, v různých životních situacích“... profesionální podpora... „určitě paní vedoucí, té se dá svěřit úplně s čímkoliv, aj z osobního života“... podpora okolí... „vůbec nevím, tak možná jako jo, že to je pěkné, to co dělám“. Druhá subkategorie – bez brzdy dobrý pocit, je složena z těchto odpovědí: (RIII 27-28,66,89,131-135,95)... „s těma staršíma mě to asi naplňuje víc, protože, když s nima dělám, tak se do toho snažím dát úplně hodně a nějak mě to nabíjí“... sebmotivace... „já sám nejvíc, z vlastní vůle, že chci a že mě to baví“... brzda dobrovolnictví... „jedině já sám asi, tak asi fakt ta moje lenost“... „si myslím, že v tom mám rezervu a že bych klidně jako zvládl dělat víc, je tam už asi fakt ta lenost...kdyby mě někdo někam dotáhl, tak to v pohodě zvládám, ale sám od sebe se k tomu nedokopu“... pocity při práci s klientem... „zvědavost a pak taky zvědavost ve smyslu, jak to vnímá on, co on pociťuje“.

Stálost názorů, ale změna myšlení

Tato kategorie, nebo spíše subkategorie (*názory stejné, ale myšlení jiné*) vznikla z těchto vět: (RIII 128-129,26-27,97-98,99,13,14,85-86,102-103,120-122,126,135-139)... myšlenky dobrovolníka... „mám dobrý život, oproti některým, kterým se nepoštěstilo, aspoň v tom dětství teda“... změna pohledu... „si myslím, že občas jsem těm lidem něco přinesl, jako nějaký nový pohled...k nějakému jinému pohledu na něco“... stálost názorů... „si myslím, že byly úplně stejné, jako teď“... být lepším... „s těma dětma je to hodně zajímavé, že se člověk naučí třeba potlačovat vztek, naučí se být klidným, trpělivým...jsem lepším člověkem, myslím si, že jsem trošičku trpělivější“... sebevzdělávání... „získal jsem vědomosti snad, o těch dětech“... přemýšlení a otázky svědomí... „si tak třeba říkám, jestli jsem se zachoval správně, jestli jsem se neměl zachovat trošku jinak, že jsem něco řekl, co jsem nemusel říkat, mohl jsem si to rozmyslet a formulovat to jinak, jestli se to toho člověka nedotklo, jestli se pak nad tím nezamýšlel a nevrátilo mu to hlavou“.

Úzce, ale úspěšně dál

Tato kategorie vznikla ze subkategorií pod názvy *úzce, ale úspěšně, se smyslem bez konce a úzké zaměření*. Subkategorie úzce, ale úspěšně je složena z těchto tvrzení: (RIII 42,25,125,59-64,31-32,17,30,18-19,22-23,39-40,114-117,74-75,35-39,103-

104,49)...osobní zkušenost (naplnění při práci s kategoriemi osob?)... „nevím, jestli přímo naplňuje, ale něco mi to určitě dává, nějakou zkušenost určitě“...svět jinak (významná osobní zkušenost)... „když jsem dělal dobrovolníka autistovi, který měl úplně jiné zájmy, jinak vnímá svět kolem sebe a který se ptá úplně na všechno a všechno ho zajímá a snažil jsem se naučit, na všechno mu odpovídat, to mi docela přineslo takovou zkušenost, odpovědět na kdejakou šílenou otázku, ať už to je pravda, nebo není“...úzká klientela... „to bylo spíš vždycky plus mínus kolem deseti let do dvanácti a pak až od devatenácti“...učení motivace (jako úspěch)... „u těch dospělých se spíš tak učím, jak je motivovat k něčemu, to je občas problém, ale občas, jak se to povede, tak je to boží ...váha výchovy(jako výsledek dobrovolnictví)... „jsem si začal vážit mých rodičů, co všechno obětovali pro mě, co všechno vydrželi a ještě vydrží, a to jsem si uvědomil“...pokrok díky dobrovolnictví... „že mě to naučilo, že mám velké problémy s vyjadřováním, ale byly mnohem větší a myslím si, že tady toto mě trošičku posunulo“. Subkategorie se smyslem bez konce je složena z těchto vět: (RIII 55-57,73-74,44,81-82,98)... „jsem si tak uvědomil, jaké jsem to měl já v dětství a možná si z toho, kdybych měl náhodou někdy děti, odnesu, jak se je snažit vychovat, čemu předcházet“... předat dál (motivace druhých k dobrovolnictví)... „jsem pár lidí k tomu trošku dokopl“... skončit či pokračovat?... „ne, jenom jsem musel na chvíli přerušit, protože jsem tady nebyl“...smysluplnost... „hodně lidí z mého okolí, třeba spolužáci, nebo kamarádi, mají hodně času, který nějak proflákají, tak si myslím, že by ho mohli trávit nějak rozumněji“... „jsem lidem otevřel dvířka k jiné možnosti trávení volného času“. Poslední subkategorie – úzké zaměření, je tvořena takto: (RIII 46,85,87)... specifické zaměření... „působím hlavně v tom programu Pět P“...specifické doporučení práce s kategorií osob... „možná s těma dětma“...jednostranný zájem... „dětí jsou takové zajímavé“.

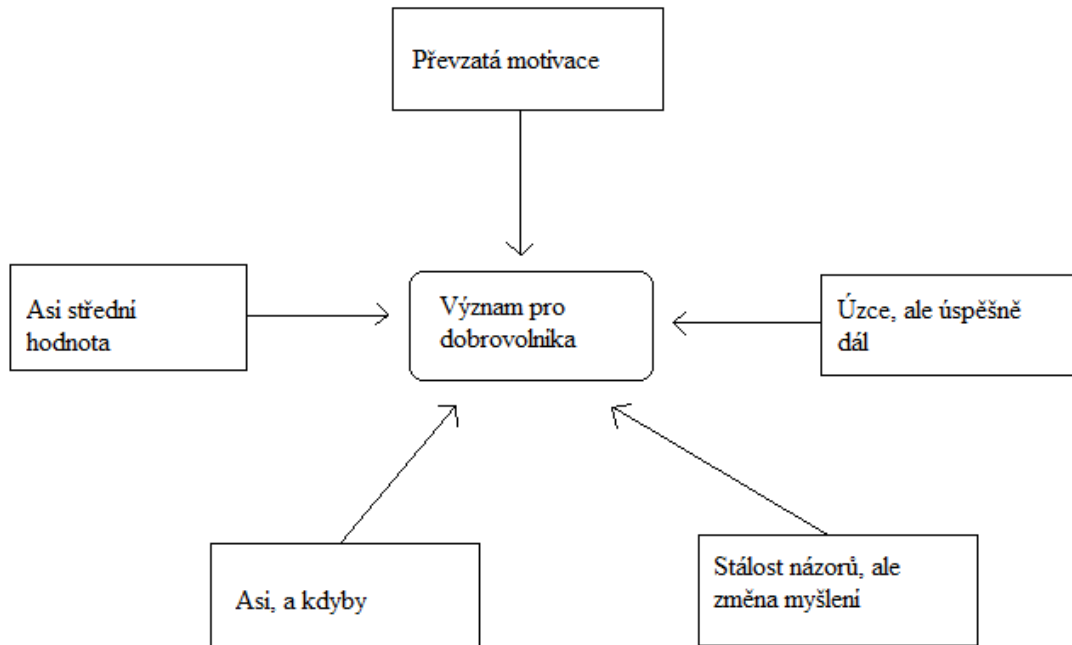
Paradigmatický model

Schéma č. 4

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Asi střední hodnota, je zařazena do paradigmatického modelu jako kauzální podmínky, které směřují k fenoménu a jsou podmnožinou kontextu neboli příčinných podmínek. V tomto případě jsme na toto místo zařadili hodnoty, které člověk uznává po celý život, jako je přátelství, svůj čas, ale i pomoc druhým, kterou řadí RIII na střed hodnotového žebříku. Ovšem, jak sám tvrdí, „momentálně ještě sám nemá uspořádány své klasické hodnoty“. **Kategorie Převzatá motivace**, je považována za motivaci k dobrovolnictví, tedy kontext. Převzatá proto, že RIII uvádí jako důvod své motivace vliv spolužáků a důvod výběru kategorie osob, se kterými pracuje, nastavení dobrovolnického programu, tudíž jde vždy o motivaci zvenčí, nikoli o motivaci sebe sama. **Kategorie Asi, a kdyby**, spadá pod intervenující podmínky. Dobrovolník vnímá podporu profesionální, tedy ze strany programu, kde působí, ale není si zcela jist podporou svého ostatního okolí. Jde také o motivaci k další činnosti – motivace sebe sama, ale i možné překážky, jako je vlastní lenost. Dobrovolník je zvědavý, co mu pomoc druhým přinese a jaká bude zpětná

vazba ze strany klientů. **Kategorii Stálost názorů, ale změna myšlení**, bychom mohli zařadit na místo akce a strategie jednání, protože vedou k následku. Jako strategie jednání jsme zvolili úroveň názorů a myšlení, načež názory na dobrovolnictví vždy byly stejné jako nyní, ale změnilo se myšlení i v souvislosti s otázkami svědomí, kdy RIII, jak sám tvrdí, „si někdy říká, jestli se zachoval správně a jestli se potom jiný člověk nad tím nezamýšlel a nevrátilo mu to hlavou“. **Kategorie Úzce, ale úspěšně dál**, je zde brána jako následek, který je i přes některé překážky poměrně kladný. Dobrovolník má sice zkušenosti omezeny na úzkou klientelu, ovšem i přesto chce pokračovat v dobrovolnictví dál, neboť v něm shledává smysluplnost a doporučuje ostatním lidem, aby se také stali dobrovolníky, i když může doporučit jen svou klientelu, protože, jak je již výše uvedeno, s jinou kategorií osob nemá zkušenosti.

Dobrovolník III přikládá dobrovolnictví hodnotu darování vlastního času někomu jinému, ale hodnotná jsou pro něj také vzniklá přátelství v dobrovolnictví. Sám řadí dobrovolnictví ve svém žebříčku hodnot doprostřed, ale ještě nemá ostatní základní hodnoty ujasněny. Motivací ke vzniku dobrovolnictví mu byly spolužáci, tedy to, že se oni stali dobrovolníky a RIII se tento nápad zalíbil. Kategorii osob, tedy děti a mládež, se kterou tento dobrovolník pracuje, si vybral proto, že je takto nastaven program, ve kterém působí. Názory a postoje se nijak neodlišují od původních, předdobrovolnických, protože i před touto činností, byly jeho názory a postoje neutrální až dobré a obdivoval lidi, kteří umí obětovat čas pro druhé. Vliv na význam pro tohoto dobrovolníka má především věk osob, se kterými pracuje, protože její práce se staršími klienty více naplňuje, díky zpětné vazbě z jejich strany. Skončit s dobrovolnictvím tento dobrovolník nikdy nechtěl, ale bylo nutné, aby svou činnost přerušil kvůli odjezdu do zahraničí. S programem, kde působí, jako dobrovolník, je velmi spokojen, díky přátelskému přístupu a možnosti obrátit se v případě problémů na vedoucí tohoto programu. Doporučil by jiným lidem, aby se stali dobrovolníky a pracovali s dětmi, protože jsou zajímavé a jiné zkušenosti tento dobrovolník nemá. Navíc je lepší trávit čas smysluplně, než např. u počítače. V činnosti jej podporuje paní vedoucí z programu, kde působí, ale podporou okolí si není zcela jist. K pokračování dál motivuje sám sebe z vlastní vůle a také proto, že jej to baví. Jakou „brzdu“ vnímá vlastní lenost dělat víc a je nutné jej mnohdy motivovat zvenčí. Pocity z dobrovolnictví má někdy naplňující a zvědavé, co bude pociťovat on i jeho klient. V rámci identity mu dobrovolnictví umožnilo být lepším a trpělivějším, tedy jeho identitu pozměnilo. Zkušenost, která mu ovlivnila ži-

vot, byla učením motivace – jinak řečeno, se naučil motivovat mladé lidi k aktivitě, a to na adaptačních kurzech. Povedlo se mu to díky radám, které získal od starších vedoucích. Přínosy, které má dobrovolnictví pro tohoto dobrovolníka jsou poznání reality – lidí v různých životních situacích, nové zkušenosti a přátelé. Myšlenka, kterou si uvědomil, až jako dobrovolník, byla ta, že on sám má dobrý život a měl dobré dětství, na rozdíl od jiných a začal si tak vážit svých rodičů. Dobrovolnictví má pro tohoto dobrovolníka význam především ze strany **udržování kontaktu se svými přáteli, dalo mu možnost poznat i tvrdou realitu**, lépe řečeno, lidi, kteří potřebují pomoc, a **přivedlo jej ke změně pohledu na sebe a svou rodinu**. Fenomén bychom mohli označit jako: *kontakt s přáteli a získání zkušeností i poznání*.

Rozhovor IV

Popis kategorií

Hledání

Kategorie Hledání vznikla složením dvou subkategorií, a to *hodnota malá, nebo velká?* a *rozmyšlení*. První subkategorie je skládá z následujících tvrzení: (RIV 16,6-7,108-109,7,11-12,43-44,233-237,233-241,250-253,242-243,261-268)...hodnota pomoci... „pomoc někomu, protože to je asi to nejdůležitější...dobrovolnictví hodnotně jinde... „ono se to asi v podstatě mění v průběhu života, ale pro mě teďka...nejdůležitější je zdraví, potom nějaká rodina, přátelé a dále jsou ty ostatní věci, ale dobrovolnictví bych tak zařadila snad úplně do druhého žebříčku, že nějak to nedokážu tam napasovat, i kdybych chtěla“... ne až tak důležité (hodnota)... „do toho prvního si moc nedokážu představit, kam bych to napasovala, protože tam jsou plně jiné typy hodnot. Ale možná do nějakých zájmů, což je až nějak níž, nebo nějaká taková potřeba vnitřní jako seberealizace, ale nevím přesně, kolikátý by to byl bod, určitě ne první“... „kdybych se měla rozhodnout, jestli budu zdravá, nebo budu dobrovolník, tak určitě budu zdravá“...pomoc nad zlato (hodnota)... „určitě je to vysoko a nějaká pomoc druhým je pro mě důležitější, než třeba peníze“. Druhá subkategorie je tvořena těmito větami: (RIV 31-33,42-43)... možnost výběru klientů... „nejsou to lidé, kteří mají nějaké speciální choroby, které potřebují speciální péči. S takovými zatím já nepracuju, ale mám příležitost, ale zatím ne, jenom se seniory“...hledání podstaty... „na ten důvod, proč to opravdu dělám, přijdu až později, ale nějak mě to určitě naplňuje“.

Mohu a potřebuji

Tato kategorie je tvořena subkategoriemi pod názvy *síla propagace a potřeby a zájmy*. Subkategorie - síla propagace a klientů - vznikla na základě těchto odpovědí: (RIV 14-16,16-17,35,124-125)...„když k nám přišla paní z Adry, propagovat právě dobrovolnictví, tak jsem si řekla, že by to bylo docela fajn“...důvod výběru kategorie osob... „protože nám právě tato kategorie byla propagována“... Subkategorie – potřeby a zájmy- vznikla spojením těchto výroků RIV: (293-295,258-260)... „já jsem do toho šla s tím, že jsem se chtěla zlepšit v komunikaci s lidmi, nebo před velkou skupinou, to je určitě dobrá dovednost, nebo taková získaná vlastnost“... dobrovolnictví?... „je to nějaký zájem, vyplňuje to velkou část mého volného času, určitě je to zájem a je to takový, neříkám koníček, je to prostě něco, co mě baví“.

Jednou dole, jednou nahoře

Tato kategorie vznikla spojením subkategorií *smíšené pocity a podpora a vnější vlivy*. Subkategorie – smíšené pocity – vznikla takto: (RIV 314,222-229,59-61,149,260-261,77,76-77,99-101,185-187,187-198,200-205,268-271,273-281,205-207,207-211)...„já mám celkově pocit, že se fakt měním, každý rok jsem úplně jiná...asi s tím i moje identita“... „mě asi nejvíc naplňuje ta práce s malými dětmi, protože ty mi dokážou nejvíc dát, aspoň to tak cítím, to je pro mě asi to nejdůležitější“... zklamání z dobrovolnictví... „to není úplně, jak jsem si představovala“... „možná ne úplně, že bych chtěla skončit, ale spíš jsem nad tím přemýšlela, že už mě to třeba tolik nenaplňuje“...„pokaždé musím navazovat nový vztah a důvěru musím v něm získat, občas je to složitější, to záleží na náladě toho klienta, ale v podstatě vždycky pocituju nějaký klid...“... „mám z toho občas pocit takový, že tam jsem zbytečně...fakt takový pocit, že jsem tam jako k ničemu, ale vždycky převládne ten pocit, že ten člověk, třeba mu to může zlepšit náladu, že si má s kým povídat, to za to určitě stojí... „občas je mi trochu líto, že já všechn svůj volný čas trávím v těchto organizacích a nic z toho nemám, ale zpětně uvědomuju, že je důležitější pro mě, když můžu někomu pomoci...i když musím z toho dostávat to, co do toho dám, tak z toho něco dostanu, i když ne v podobě peněz, ale zkušeností a nových poznatků“... „když se na to dívám tak zpětně, tak ten dobrý pocit nepřichází úplně, když z tama odcházím, tak dobrý pocit není to, co cítím, je to snad i taká beznaděj...je mi líto toho člověka, že on tam musí zůstat...“. Druhá subkategorie je složena z následujících tvrzení: (RIV 95-96,128-130,116,118-124,138-142,167-169,316-318,92-93,77-78,173-182,318-319)... „pravidelně

míváme supervize, kde se setkáváme s ostatními dobrovolníky, dokonce tam dochází psycholožka a povídáme si o těch úspěších a neúspěších, které nás potkaly“... podpora okolí... „určitě se na to dívají dost kladně, podporují mě v tom...tak mě spíš obdivují za to, že něco takového dělám...“...„mě tak motivuje asi právě ten klient, vždycky ta zpětná vazba potom od něho“ ... různorodost v organizaci... „to nabízí velkou škálu možností, jak se tam jakkoliv angažovat v různých činnostech“...nedostatek času a konec?... „bylo to taky kvůli časovým důvodům“... „možná by v mojí práci mohly pomoci osobní informace o klientovi, je pro mě občas složité, najít společné téma, občas nevím, co je pravda a co ne...že by mi to možná mohlo pomoci“... „reakce záporná, tak to беру jako nějakou kritiku, že mám něco změnit, i to je určitě přínos“.

Změna, ale ne ve všem

Kategorie Změna, ale ne ve všem se skládá ze subkategorií *učit se a myslet jinak a pevné postoje, ale změna názoru*. První subkategorie je inspirována těmito tvrzeními: (RIV 292-293,322,285-291,307-309,326,339-444,66-67,315-316,310-312,324-325,327-333)... „v tom skautingu, tam mi to dalo úplně nový směr, nebo nějaký nový pohled na život“... „pohled na toho člověka, jak žije a z čeho dokáže být on šťastný, tak to mě hodně ovlivňuje, že si vážím asi víc, kterých mám...tak si říkám, kolik věcí mám já a kolikrát si stěžuju“... změna myšlení... „člověk by měl žít naplno“... „aj z toho skautingu to trochu tak vyplývá, že by měl člověk dělat aspoň jeden dobrý skutek denně, že by měl svět změnit k lepšímu, toto platí hodně i v tom dobrovolnictví s těmi seniory“... „ta práce se seniory, si myslím, že se můžu ještě něco naučit, co ještě využiju v životě“... „člověk sice říká, že stáří je strašně daleko, o to se nemusí zajímat a třeba nad tím vůbec nepřemýšlí, ale já už všechno vím, jak to všechno probíhá, všechny ty špatné věci, které se kolem toho točí“... „člověk si uvědomí, že nemá tolik možností jako dřív. Takže, si uvědomuju, že teď jsem ještě ve věku, kdy toho můžu spoustu zažít“... „co jsem si uvědomila, tak to, že to všechny moje problémy zastrkává někam úplně pod postel, protože to není vůbec důležité, ale když vidím, jaký problém mají ti ostatní lidé, tak si uvědomím, že toto vůbec žádný problém není“. Druhá subkategorie vznikla spojením těchto tvrzení: (RIV 22-27,302,41-42,79-84,130-134,319-320,273)... „pamatuju se na to, že jsme ve škole vyplňovali nějaký dotazník a tam jsme odpovídali na to, jestli bysme někdy chtěli pracovat se seniory, jako dobrovolník a tam jsem dala, že ne, protože jsem si myslela, že by to bylo strašně náročné pro mě. Ale tím, jak to přišla ta paní propagovat a řekla nám, že to není zas tak náročné, tak mě

to nadchlo, takže se můj názor dost změnil, a to úplně o sto osmdesát stupňů“...postoj k dobrovolnictví... „to úplně naplnění možná ještě trošku hledám, ale určitě mě to nějakým způsobem naplňuje, protože jinak bych to nedělala“...morální sebeobětování... „hodina týdně mně nějak neublíží a tomu člověku to může pomoci a neskončila jsem s tím i z toho důvodu, že cítím nějakou takovou morální povinnost k tomu člověku...“...postoj k povinnostem (mlčenlivost)... „jsem vázaná mlčenlivostí...takže, úplně takto svěřovat se někomu nemůžu, jenom třeba něco strašně obecného, ale ten klient vždycky musí zůstat v anonymitě“...bez odměny ne... „bez toho bych to asi nedělala, myslím si, že nikdo by to nedělal bez toho, aby z toho něco měl on“.

Větší užitek...

Kategorie s názvem Větší užitek vznikla spojením subkategorií – *úspěchy a obohacení života, uvědomění a doporučení a zkušenost, ale volnost*. První subkategorie vznikla spojením těchto odpovědí: (RIV 21-22,101-106,35-36,38-39,47-56,86-90,110-114,44-45,93-95,67-68,71)... „já jsem pořádně toho o dobrovolnictví moc nevěděla, jsem ani nevěděla, co si pod tím mám představit“... „může mi to hodně pomoci v těch zkušenostech, které získávám, jak v práci s lidmi, vždycky je to dobré, umět pracovat s různými skupinami lidí a vědět, jak se chovat třeba k seniorovi...to pro mě může mít i velký význam v budoucnu“... široká klientela... „mám tu škálu asi celou, všech věků, takže není to právě jenom práce se seniory“... zkušenost jako obohacení... „je to takové oboustranné, že já někomu něco dám, tak i dostanu ve formě těch zkušeností...získám ty zkušenosti a tím můžu někomu pomoci, a to mi přináší zpětně ten dobrý pocit“... „je to určitě dost důležité a nějak mě to asi osobně obohacuje, když mluvím s těmi lidmi“... „je to tak rok, co působím jako dobrovolník“. Druhá subkategorie vznikla takto: (RIV256-257,211-216,217-219,98-99,296-300)... „u těch dětí se právě může člověk projevit a předat ty dovednosti někomu jinému a můžu je nějak ovlivnit“... „jsou i momenty, kdy si na mě klient vzpomene, což je strašně dobrá zpětná vazba pro mě, nebo je to něco, co dostávám já zpátky od toho klienta a toho si strašně cením...“... „určitě za ty malé momenty to stoprocentně stojí, i kdybych z toho nic neměla, tak i za to, že mu můžu pomoci nějak“... dobrovolnictví... „je to pro mě takové využití osobního času, takové smysluplné“... „konkrétně ten skauting to, že tímto směrem se chci ubírat v budoucnu, chci studovat vysokou školu, je to speciální pedagogika raného věku, to souvisí i s tím dalším dobrovolnictvím, určitě mi to dalo možnost, vyzkoušet si něco, co bych v budoucnu chtěla dělat“. Poslední subkategorie je spoje-

ním těchto vět: (RIV152-157,144-149,336-339,62-63,29-31,160-161)... „možná bych řekla tomu člověku, ať vyzkouší buď všechno, anebo cokoliv, že když mu to nebude vyhovovat, tak by mu nevyhovovala žádná z těch tipů práce“... „neřekla bych, že - buďme všichni dobrovolníci, protože si myslím, že to není asi pro každého, ale je to pro kohokoliv“... „když to někdo chce dělat, tak může dělat kterýkoliv ten tip, to asi člověk sám spíš ví, kam by se spíš orientoval...“.

Paradigmatický model

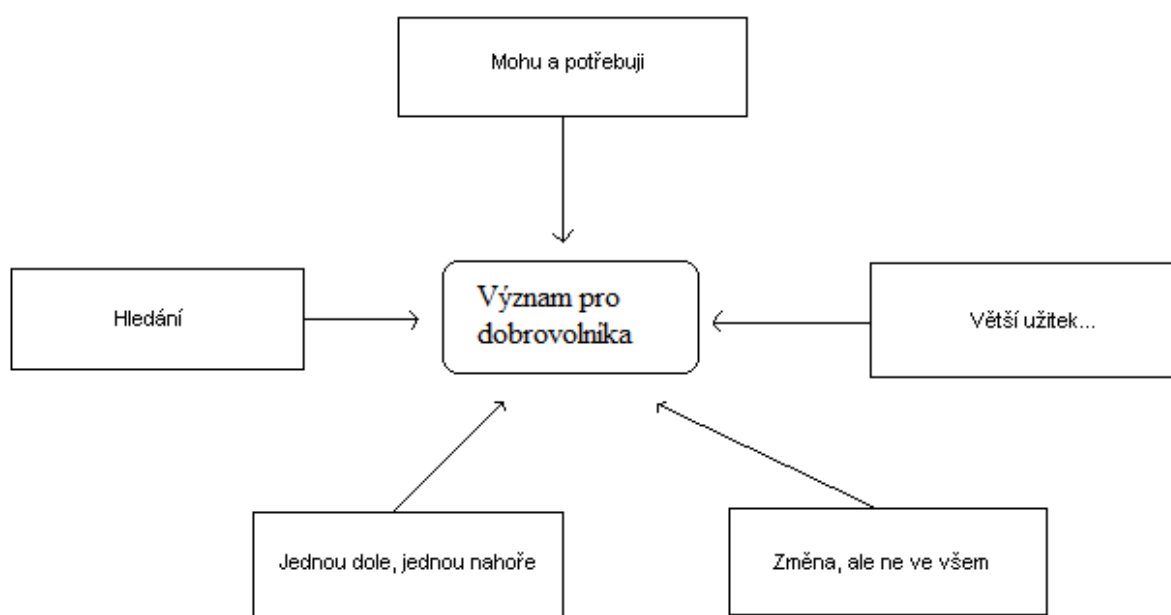

Schéma č. 5

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Hledání, v tomto případě obsadila místo kauzálním podmínkám, protože RIV teprve prochází hledáním podstaty své dobrovolné činnosti a bilancuje na úrovni hodnot, protože si není zcela jist, kam dobrovolnictví zařadit, zda do zcela jiného žebříčku hodnot, nebo do žebříčku hodnot základních, ale spíše mezi zájmy. Každopádně upřednostňuje zdraví, rodinu a přátele, před dobrovolnictví. Tento dobrovolník se nachází ve fázi hledání podstaty toho, proč dobrovolnictví dělá. **Kategorie Mohu a potřebuji**, nám zde zastupuje motivaci k dobrovolnictví, čili příčinné podmínky, kontext. Motivací zde byla propagace dobrovolnictví ze strany zástupkyně organizace Adra, ale také uspokojování svých potřeb – zlepšení komunikace před lidmi a zájmů – tedy smysluplné využití volného

času. **Kategorie Jednou dole, jednou nahoře**, neboli intervenující podmínky, je spojením pocitové stránky a vnějších vlivů – pozitivních i negativních. Po stránce citové se u tohoto dobrovolníky mísí několik citových vjemů, jako zklamání, vlastní zbytečnosti, ale i naplnění a klidu. Ze strany okolí respondenta je většinou podpora, jak sám tvrdí „určitě se na to dívají dost kladně a podporují ho v tom“, ovšem čas a jeho nedostatek má negativní vliv na intenzitu dobrovolnictví a vede dobrovolníka k přemýšlení o jeho ukončení. Objevuje se zde samozřejmě také prvek motivace k pokračování v dobrovolnictví, kterým je zpětná vazba klienta. **Kategorie Změna, ale ne ve všem**, zde zastupuje akce a strategie jednání, protože RIV se v tomto případě přiklonil k sebevzděláváním a učiteli jsou mu samotní klienti – ať už senioři a jejich zkušenosti, nebo práce ve skautingu, která vede „alespoň k jednomu dobrému skutku denně“. Došlo u něj ke všem možným změnám myšlení, pohledů i názorů, a to „o sto osmdesát stupňů“, ale ve svých postojích setrvává nadále – tedy dělá dobrovolnictví za určitý „zisk“, jinak by to nedělal. Zda činí správně, nebo ne, to zjistí ale až postupem času a s nabýváním zkušeností. **Kategorie Větší užitek**, zde můžeme zařadit na místo tzv. následků. Následkem je zde úspěch, obohacení života zkušenostmi (posun od dřívější nevědomosti) i komunikací, ale také nový směr do budoucnosti, jako je chuť studovat vysokou školu a doporučení práce se všemi kategoriemi osob, které existují. Vybírání sice tento respondent přímo nezakazuje, ale naznačuje, že pokud si nový dobrovolník začne vybírat, bude potom vybírat stále a žádná kategorie mu nebude nikdy dost dobrá.

Dobrovolník IV přikládá svému dobrovolnictví hodnotu zájmů, ale spíše jej vymaňuje ze svého žebříčku základních hodnot, protože má pocit, že není možné do něj dobrovolnictví nijak „napasovat“. Zařazuje je do žebříčku jakýchsi „profesních cílů“. K dobrovolnictví i k výběru kategorie osob, se kterou pracuje, byl motivován na základě propagace ze strany organizace Adra. Motivovalo jej také to, že si může prostřednictvím dobrovolnictví zlepšit svou komunikaci. Názory na dobrovolnictví se u tohoto respondenta změnily, jelikož mu dříve nechtěl být dobrovolníkem, jelikož mu připadalo pomáhat druhým, velmi náročné, ale nyní má názor takový, že by lidé měli být dobrovolníky, protože je to smysluplné využití volného času. Postoje zastával vždy stejné, a to, že bez odměny, tedy pomyslné odměny, jako jsou zkušenosti, nebo určité pocity, by to nedělal. Vliv na význam dobrovolnictví má pro něj kategorie dětí a mládeže, protože jej práce s nimi naplňuje více, než jiné, protože mohou dobrovolníkovi dát více a i on jim dokáže předat více ze sebe. U seniorů totiž dochází pouze k přijímání zkušeností z jedné strany. Nad ukončením dobrovolnic-

tví tento respondent již přemýšlel, protože nemá dostatek času na to, aby se této činnosti mohl věnovat naplno a také má pocit, že jej to již tolik nenaplňuje jako dříve. Ale nekončí, protože zastává názor, že jemu to neublíží a jeho klientům může pomoci, takže, jde o „morální sebeobětování“. S organizacemi, kde působí je zcela spokojen, protože nabízí širokou škálu možností, jak se angažovat a domluva při řešení problémů je také zcela v pořádku. Jen by si přál více informací o klientech, aby se mohl lépe připravit na práci s nimi. Doporučuje ostatním lidem, aby se stali dobrovolníky a pracovali s kýmkoliv, protože, když jim jedna kategorie osob nebude dost dobrá, nebude jim nikdy dost dobrá žádná kategorie. Podporu vnímá ze strany okolí i své rodiny, a to absolutní. Neexistuje nikdo a nic, kdo, nebo co by ho brzdil/o. Co se týče pocitů při dobrovolnictví, jsou u tohoto dobrovolníka poněkud smíšené. Prožívá radost, naplnění, i když nyní již ne takové, i hrdost a sebedůvěru, ale na druhou stranu také zklamání, pocity beznaděje a zbytečnosti. Identita se v případě tohoto dobrovolníka zcela změnila a neustále mění, prožívá neobyčejné zážitky, o které by bez dobrovolnictví přišel a jeho život směřuje k pomoci lidem. Zkušenosti, které ovlivňují jeho život, jsou jak ze strany práce se seniory, tak ze strany skautingu. U seniorů zjistil, v jaké skromnosti se dá žít a on sám je mnohdy nespokojen, i když žije v blahobytu. U skautingu si uvědomil, že chce studovat vysokou školu a pokračovat v této činnosti jako odborník. Přínosem pro tohoto dobrovolníka je především změna myšlení a vědomí pomíjivosti lidského života, ale také obohacení zkušenostmi, a zlepšení vlastní komunikace. Myšlenka, která jej napadla až jako dobrovolníka, byla taková, že by člověk měl žít naplno každý den, protože až bude člověk starší, nebude mít již tolik možností, k čemuž jej přivedly zkušenosti z práce se seniory. Významné je dobrovolnictví u tohoto dobrovolníka v tom, že mu **ukázalo profesní směr, kterým se chce v životě ubírat a přimělo jej ke změně pohledu na sebe, že může žít i bez tolika hmotných statků a přesto žít bohatým životem.** Fenomén bychom zde mohli pojmenovat jako: *inspirace k profesi a oproštění od hmotného.*

Rozhovor V

Popis kategorie

Hodnota přátelství a pomoci

Tato kategorie (subkategorie) je složena z těchto tvrzení: (RV 134,70)... já bych to asi zařadila k hodnotám, jako je přátelství... hodnota dobrovolnictví... „celkově, koníček? Jeden z koníčků, těch důležitých“.

Škola a klient motivací

Kategorie (subkategorie) Škola a klient motivací je vytvořena z následujících odpovědí RV: (14-15,29-30)... motivace k dobrovolnictví... „pravděpodobně studium, protože jsem studovala pomáhající profese a právě tam jsem přišla na dobrovolnictví a dozvěděla jsem se o něm víc“... „skupinu mentálně handicapovaných osob jsem si vybrala, protože mě zajímala vždycky práce s nimi“.

Přes všechno naplňující

Tato kategorie vznikla ze subkategorií – *od strachu k naplnění a ne/podpora okolí a možné vlivy*. První subkategorie se skládá z těchto vět: (RV 37,122-123,36,116,116-119,121-122)... „baví mě to, takže, ty pocity jsou pozitivní ve všech směrech“... naplnění při práci s klienty?... „já myslím, že naplňuje“... počáteční strach... „ze začátku jsou to takové obavy“... „když se k sobě přiblížíme a toho člověka poznám víc, ta je to asi radost z té práce, když se nám třeba něco podaří, nebo ten klient reaguje“... „mám teda dobrý pocit a doufám, že z toho mého dobrovolnictví, i ten dobrý pocit mají jak klienti, tak pracovníci té organizace, ve které jako dobrovolník působím“. Druhá subkategorie je vytvořena takto: (RV 84-86,148-151,78-80,95,96,89-92,143-145,53-54,76-78,157-160)... „snažím se řešit právě s pracovníky, pokud nějaký problém nastane, nebo, jak se v nějaké situaci zachovat, tak jdu za nimi a snažíme se to řešit, protože oni mají přece jenom více zkušeností, jsou odborníky v té dané oblasti“... „přítel má občas pocit, že s ním jsem málo na úkor toho dobrovolnictví“... podpora okolí?... „řekla bych, že spíše podporuje“... „rodina ze začátku nechápala význam dobrovolnictví, proč bych někde zadarmo měla věnovat svůj čas někomu, ale, když jsem jim vysvětlila, co to pro mě znamená a nějak jim tu situaci popsala, o dobrovolnictví jim řekla víc, tak myslím, že s tím souhlasí a jsou rádi, že jeden z mých koníčků je takový, protože je to smysluplná činnost“... vliv času (nedostatek času jako důvod přemýšlení nad končením dobrovolnictví)... „možná z časových důvodů, když

jsem měla problém, abych stíhala školu, práci i dobrovolnictví“... „nejvíc mě asi motivuje, pokud u klientů vidím ten pokrok a mám pocit, že jsem k tomu pokroku třeba malým dílem přispěla“.

Kvůli ničemu nezastavit

Tato kategorie vznikla spojením subkategorií *snadná cesta, jen jedna nutnost, nyní pomáhat za každou cenu a myšlenky po zkušenosti*. Subkategorie - snadná cesta, jen jedna nutnost, je sestavena z těchto výpovědí: (RV 108,58-61)... existence něčeho, někoho jako brzdy dobrovolnictví?... „myslím si, že ne, teďka mě nic nenapadá“... důvod neukončení dobrovolnictví?... „nakonec jsem si ten čas nějak uspořádala, abych se mohla aspoň částečně věnovat tomu dobrovolnictví,... abych si vždycky našla chvílku“. Subkategorie – nyní pomáhat za každou cenu, je složena z těchto vět: (RV 18,19-20,61-62)... postoje názory dříve a teď?... „jsem o dobrovolnictví tolik nevěděla, takže, určitě byly jiné“...postoj k dobrovolnictví....„momentálně vidím dobrovolnictví jako skvělou věc, jak získat nové zkušenosti a poznat nové lidi“... skončit, nebo ne?(morální sebeobětování)... „protože se mi zdálo, že přetřhat ty vztahy, které jsem s těmi lidmi měla, by nebylo dobré“. Subkategorie – myšlenky po zkušenosti, vznikla takto: (RV 128,130,112-114,128,44-47)... „dobrovolnictví asi mění identitu každého člověka“... „v těch organizacích chybí většinou více dobrovolníků, což by bylo určitě pro všechny ta klienty lepší, stejně tak pro mě, já bych mohla s nimi komunikovat a mohli bysme té organizaci dát daleko víc, než může dát jeden člověk“... „...setkání s každým člověkem, člověku hodně přinese“.

Stojí to za to

Tato kategorie je tvořena subkategoriemi: *zkušenost a přátelství nade vše, ne moc oblíbené, ale obohacující a podle sebe, ale určitě*. První subkategorie byla vytvořena dle následujících vět: (RV 6,9-10,23,24,30-31,36,74,23-24,49,26-27,39-41,73,136-137,153,36-37,153-154,54-55,66-68,10-12)... „díky dobrovolnictví jsem získala zkušenosti“... důvod ke změně názoru na dobrovolnictví?... „pravděpodobně zkušenosti s tím dobrovolnictvím“... „můžu uplatnit zkušenosti, které jsem měla s babičkou a dědečkem“... „již tři roky působím v různých zařízeních“... „díky dobrovolnictví jsem získala nové vztahy, nové přátele, nebo komunikační partnery“ ... „poznala jsem vždycky v dobrovolnictví mnoho lidí“... „naučila jsem se pracovat s určitými skupinami osob, právě s cílovými skupinami osob, se kterými jsem pracovala na tom dobrovolnictví“. Druhá subkategorie se skládá

z těchto odpovědí: (RV 20-21,31-34,129-130)...od nevědomosti k obohacení (dobré pro všechny)... „ani jsem tehdy netušila, že tak pozitivní vliv může mít to dobrovolnictví i na mě, nejen na tu organizaci, nebo na ty osoby, se kterými bych pracovala“... „zjistila jsem, že právě v těchto skupinách je velice málo dobrovolníků, převážně u těch seniorů,... to není pro osoby pomáhajících profesí, nebo i pro studenty pomáhajících profesí cílová skupina, kterou by se chtěli zabývat“. Poslední subkategorie je složena z těchto vět: (RV 102-106,100)... „doporučila bych každému, aby si tak přebral, která ta práce by ho asi nejvíc bavila, a na tuto cílovou skupinu se zaměřil,...takže, každému podle sebe...“... doporučení dobrovolnictví (doporučení ze zkušenosti)... „doporučuju všem vřele“.

Paradigmatický model

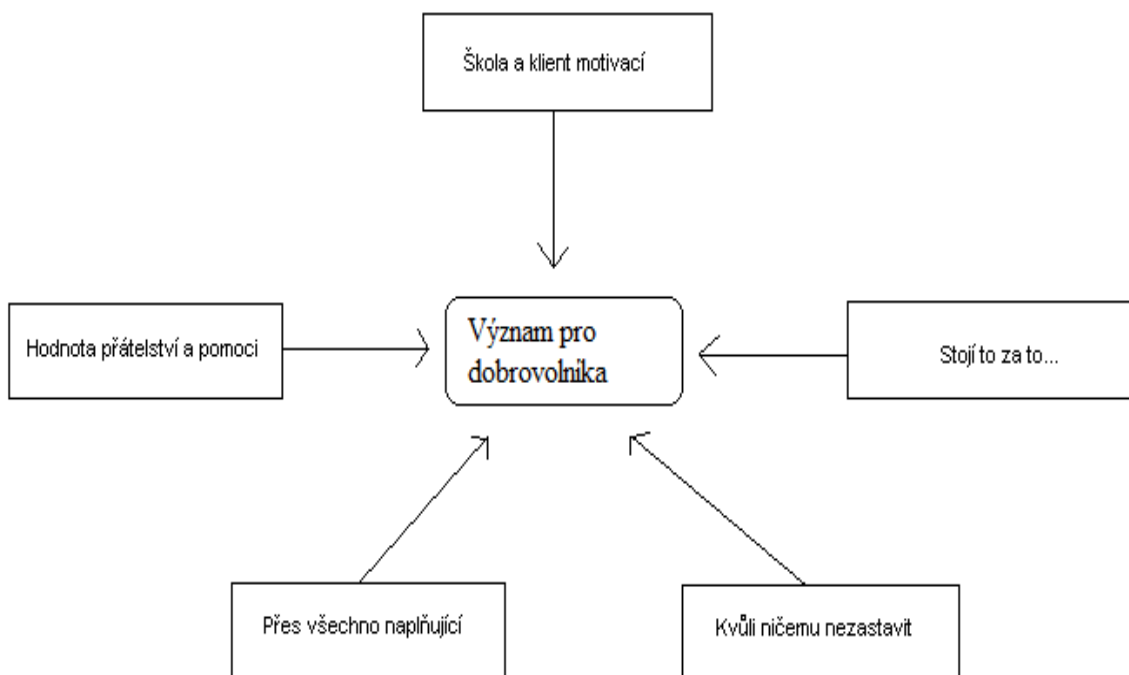

Schéma č. 6

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Hodnota přátelství a pomoci, je zde chápána jako kauzální podmínky, tudíž něco, co má pro člověka váhu během celého života, nikoli přímo v případě dobrovolnictví. Tato hodnota však umožňuje přímou cestu k dobrovolnictví. Dobrovolnictví je zde „zařazováno k hodnotám jako přátelství“ a hodnota dobrovolnictví, neboli pomoci, je na úrovni zájmů, jako jeden z důležitých koníčků. Dobrovolníka baví pomáhat. **Kategorie**

Škola a klient motivací, je zcela specifická a její podstata vychází již z názvu. Příčinné podmínky pro vznik dobrovolnictví jsou tedy sebevzdělávání na vysoké škole ve směru pomáhajících profesí a také samotný klient, resp. dlouhodobý zájem o práci s ním. **Kategorie Přes všechno naplňující**, je do tohoto modelu zařazena, jako tzv. intervenující podmínky. Obsahuje pocity a jejich vývoj během dobrovolnické činnosti – od počátečního strachu k naplnění a také vlivy okolního světa, jako je podpora, nebo spíše nejistá podpora okolí. Dalšími vlivy jsou vliv zkušeností, nedostatek času a nakonec je zde obsažena motivace k pokračování v dobrovolnictví. Tou je v tomto případě samotný pokrok klienta a odezva např. ve formě úsměvu. **Kategorie Kvůli ničemu nezastavit**, je zde brána jako akce, nebo strategie jednání. Dobrovolník V sice nemá překážky v dobrovolnictví, ale byl nucen si uspořádat čas, aby mohl dále pokračovat v dobrovolnictví, prošel změnou postojů a názorů a je ochoten se sebeobětovat kvůli klientům a tedy neskončit s dobrovolnictvím. Nakonec také nabyl nemalé množství nových myšlenek, které si uvědomil po svých zkušenostech, jako např. „v organizacích chybí více dobrovolníků, což by bylo pro všechny klienty lepší...“. **Kategorie Stojí to za to...**, je v tomto modelu brána jako následek. RV staví své zkušenosti a nová přátelství na vysoké místo, uvědomuje si, že (jedna) kategorie klientů, se kterou pracuje, není příliš oblíbená a méně vyhledávaná, ale přesto zjišťuje, že je obohacující o nové zkušenosti a doporučuje lidem, aby se určitě stali dobrovolníky. Kategorii osob, se kterou chtějí pracovat, by si měli vybrat sami podle sebe a neměli by být k ničemu nuceni.

Dobrovolník V dává dobrovolnictví hodnotu přátelství, protože díky dobrovolnictví, jich mnoho vzniklo, jak mezi dobrovolníky, tak s klienty. Považuje dobrovolnictví za jeden ze svých nejdůležitějších „koníčků“. K dobrovolnictví jej motivovalo studium vysoké školy v oblasti pomáhajících profesí, kde se o dobrovolnictví dozvěděl. K výběru kategorií osob, tedy osob s postižením a se seniory, jej motivoval vlastní celoživotní zájem o osoby s postižením a uvědomění, že kategorie seniorů není tak oblíbená a vyhledávaná u ostatních studentů a dobrovolníků, proto si ji vybrala. Názory a postoje se během dobrovolnictví měnily, protože dřívější nevědomost a nezkušenost způsobila, že si dobrovolník neuvědomoval, jaké přínosy může dobrovolnictví mít. Nyní, jako zkušený dobrovolník, již bere dobrovolnictví jako skvělou věc, jak získat nové zkušenosti a známosti. Nevnímá, že by jakákoliv konkrétní kategorie osob měla vliv na jeho význam dobrovolnictví, právě naopak, vidí přínos v setkání s jakýmkoliv klientem, z jakékoliv kategorie osob. Nad ukonče-

ním dobrovolnictví tento respondent také přemýšlel, ale z důvodu nedostatku času, protože musel skloubit dobrovolnictví, práci i studium. Nakonec však neskončil, protože si uspořádal čas tak, aby vše stíhal a také skončit nechtěl, protože nechtěl „přetrhat vztahy“ s lidmi, se kterými pracuje. Motivuje jej k pokračování také zpětná vazba od klientů, jako je například vzpomnění si na dobrovolníka a následný úsměv. V podstatě se obětoval pro druhé. S organizacemi, kde pracuje, je velmi spokojen, protože se nesetkal s žádnými překážkami ani nevlídností z jejich strany. Jiným lidem by doporučil, aby se stali dobrovolníky, protože je to výborná šance, jak získat zkušenosti, přátelé a doporučuje, aby si každý vybral kategorii osob podle sebe, jak to cítí. Co se týče podpory okolí, není zcela velká, protože ze strany rodiny a partnera se objevuje nepochopení, proč tuto činnost dobrovolník vykonává. To se ale nyní začíná postupně zlepšovat. Ostatní okolí, jiní dobrovolníci i organizace však tohoto dobrovolníka spíše podporují. Jako „brzda“ je vnímán někdy nedostatek času, ale jinak neexistují žádné jiné překážky v pokroku dobrovolníka. Pocity jsou u tohoto dobrovolníka vyvíjející se, a to od počátečního strachu až k naplnění, požitku, protože jej tato činnost baví, až k radosti z opěťované reakce ze strany klienta. Identita se u tohoto respondenta určitě změnila, a to tím, že získává „pomyslný zisk“, kterým jsou zkušenosti. Tyto zkušenosti pak postupně mění daného dobrovolníka a utvářejí jeho osobnost. Konkrétní zkušenost, která by tomuto dobrovolníkovi výrazně změnila život, neexistuje, ale zcela jistě je jeho život ovlivňován všemi zkušenostmi, které během let sbírá, protože mohou vést k prevenci možných potíží a problémů v práci s klienty apod. Pokud však nějaký problém nastane, nebojí se tento dobrovolník požádat o profesionální podporu ze strany zkušenějších pracovníků v organizaci. Přínosy, které má dobrovolnictví u tohoto dobrovolníka, jsou především – získání nových přátelství, nových známostí a kontaktů a také nových zkušeností. Myšlenka, která jej napadla, až jako dobrovolníka vznikla z množství zkušeností, které tento dobrovolník již získal a napadlo ho, že když člověk někomu jinému něco dá, tak se mu to vždy mnohonásobně vrátí. Významné je, pro tohoto dobrovolníka v rámci dobrovolnictví to, že **je pro něj prostředkem, jak získat praxi v sociální oblasti a rozvinout své dosavadní zkušenosti v práci s různými kategoriemi osob do takové míry, že bude moci v budoucnu pracovat s jakoukoliv klientelou jako odborník. Dobrovolnictví má také význam po stránce navazování a udržování kontaktů ve společnosti.** Fenomén bychom zde mohli nazvat jako: *možnost praxe a působení ve společnosti.*

Rozhovor VI

Popis kategorií

Od hodnot k motivaci

Kategorie Od hodnot k motivaci, vznikla spojením dvou subkategorií, a to *hodnota vyšší, ale až za penězi a počátek motivace*. První subkategorie je spojením těchto vět: (RVI 7,229-230,244,96-98,83-86,6-7,196-200,231-235)... „pro mě je hrozně důležité právě být s lidma a ráda s nima jsem, tak právě ta dobrovolnická činnost mi tohleto dala“... „pro mě byly nejdůležitější ty vztahy, které tam vznikaly s těmi lidmi a to mě obrovsky naplňovalo a můžu říct, že mi to až nahrazovalo mé vztahy v osobním životě, jako kamarádké“... hodnota dobrovolnictví... „bych to viděla někde uprostřed té desítky... bylo by to asi někde za penězi, které jsou teda bohužel pro mě důležité, protože já potřebuju svoji stabilitu a základ...by to bylo paradoxně za těma penězi“. Druhá subkategorie je spíše jen odpovědí, která však do této kategorie významově spadá: (RVI 21-23)... „postupem času jsem hledala možnosti, jak tady to poznání, které jsem zažila na základce, rozšiřovat, nebo ho zažít znova, což se mi podařilo bohužel až nějak kolem osmnácti, kdy jsem začala „dobrovolničit“.

Požitek a zájem motivací

Požitek a zájem motivací je kategorie, nebo spíše subkategorie, která vznikla takto: (RVI 38-41,17-20,34)... „proč jsem s dobrovolnictvím začala bylo to, že to byla v podstatě možnost, jak se vypovídat z vlastních příběhů, které jsem zažila, protože jsem jako dítě měla problematickou pubertu“... „to bylo ještě někdy na základce... tam jsme se vzdělávali (v peer programu), abychom mladším ročníkům vykládali o prevenci vůči drogám a tam jsem zjistila, že mě to hrozně baví a naplňuje“... motivace k výběru kategorie osob... „tahle kategorie mě zajímá, přijde mi hodně zajímavá“.

Síla pocitů přes vliv okolí

Tahle kategorie je spojením subkategorií pod názvy – *silné pocity a ze strany okolí podpora i pasivita*. Subkategorie - silné pocity, vznikla takto: (RVI 170-171,53-54,188-192,37,51-52,171-172,173-176,178-181,246-248,248-251,101-105)... „většinou je to jako nadšení, protože jsem ráda s těma lidma“... „je to součást toho, kým jsem teď“... „hrozně mě to zajímá, co dělají a občas si v tu chvíli připadám samozřejmě zvědavě a říkám si, jestli to není až moc a tak hrozně mě to baví“... „to nadšení, úplně takové to abnormální už

pominulo...“... „ve mně je teďka opravdu takový ten pocit jako – nikdy s tím nechci skončit, chci to dělat pořád...chci se tomu věnovat, i kdyby to mělo být jenom týden za rok, ale chci to dělat do konce života“. Subkategorie - ze strany okolí podpora i pasivita, je složením těchto tvrzení: (RVI 108-111,213-222,114,114-119,119-129,132-136)... „já většinou jsem měla dobrý, hodně dobrý, hodně dobrý vztah s těmi pracovníky v té organizaci, v té přímé práci, skutečně jsem s nima měla kamarádský vztah, s některými jsem se dokonce potkávala i ve volném čase a dodnes se s nima stýkám...nicméně to byli zaměstnanci té organizace a pomáhali mi řešit ten problém...podporovali mě“... „s rodinou byl vždycky problém...mí rodiče to úplně nechápali, což mě do teď trošku mrzí, že, i když je to část mého oboru, tady ta sociální oblast, tak je to bohužel do teď nějak moc nezajímá a berou to tak, jako bych ty zkušenosti neměla...opravdu mě to překvapuje a zároveň mrzí“...podpora, nebo odrazování okolí od dobrovolnictví?... „já bych neřekla, že odrazuje, spíš je takové pasivní, samozřejmě i ta pasivita je, jako vnitřně, pro mě nepříjemná..., že k tomu nemají kladný, nebo relativně kladný postoj, tak mi to vadí...“.

Oběti i změny

Tato kategorie je spojením subkategorií *nutné něco obětovat a změna názorů i postojů*. První subkategorie vznikla dle těchto odpovědí: (RVI 35,154-159,204-206,162-167,60-63,65-71,...)vybraná kategorie osob... „věnovala jsem jí i část své profesní dráhy“... náročnost (nutnost udělat si čas)...„ten osobní čas je těžké najít a sama jsem zjistila, že člověk si řekne – dvě hodiny týdně, nebo hodina týdně, to nic není, vždy%t v pohodě, mám spoustu času -, ale ve chvíli, když to máte dělat každý týden, tak je to docela náročné...“... „toho vzdělávání pro ty dobrovolníky je docela dost, já jsem se zúčastnila docela dost kurzů, ale musela jsem si je najít sama...a kolikrát si člověk na to musel přijít sám – pokus, omyl“... přemýšlení nad ukončením dobrovolnictví... „z toho důvodu, že jsem si nesedla se zaměstnanci té organizace, měli jsme spolu konflikt, který přetrvával a neřešil se, to bylo takové stresové, ale to nebyl důvod k ukončení...„to řešení se furt vleklo a já jsem čekala na to řešení, načež to nijak nedopadlo a já jsem tu svoji činnost omezila...protože jsem se tomu chtěla vyhýbat a pak se to vyřešilo samo...“. Druhá subkategorie vznikla takto: (RVI 12-13,238-242,26-27,27-30,13-15,90-94,52-53)... „to není jenom o nějaké dobročinnosti, nebo o filantropii“... „myslím si, že jsem k tomu měla vždycky sklony, ale možná, kdyby mně někdo řekl ten termín dobrovolnictví, nebo – hele, pojď tam pomáhat nějakým lidem-, tak by mně to přišlo divné a nedokázala bych si pod

tím nic představit, asi by mě to nelákalo“... „...myslím si, že je to součást každého z nás a myslím si, že bychom dobrovolnictví měli věnovat hodně času, ale je pravda, že teďka, jak mám víc a víc povinností, tak to není jednoduché, nicméně si myslím, že ve svém životě dělám hodně věcí, které jsou dobrovolnické...“.

Úspěchy, ale touha po změně

Tato kategorie je tvořena čtyřmi subkategoriemi, a to: *rozsáhlé zkušenosti, úspěchy u jiných i sebe, doporučení do budoucnosti a změna, ale bez konce*. Subkategorie – rozsáhlé zkušenosti vznikla z těchto vět: (RVI 56-57,46-48,32,259-265,76-79,10,246,86-87,87-88,206-208)... „pracovala jsem s mladšími dětmi, pět až sedm let, to byli jako předškoláci a prvňáčci, to bylo trošku takové specifické rozpětí a jinak s dětmi od šesti do patnácti let“... „ty děcka znám a dost se s nima vidím a můžu se s nima vidět“...občas jsme byli v situacích, které bych normálně nikde nezažila, protože to byli lidi lehce mentálně retardovaní, takže se zachovali v té situaci, tak, jak pro mě bylo naprosto nepředpokladatelné“. Druhá subkategorie je spojením vět: (RVI 139-140,224-227,227-229,203,224,43-44)... „dokonce se snažím já je k tomu motivovat, nevím, jestli se mi to daří, myslím si, že tak relativně, pár lidí se našlo, kteří se takhle nadchli“... „jsem se naučila vnímat to nadšení těch lidí a opravdu na sebe nechat působit tu energii, těch ostatních lidí, kteří jsou nadšení a opravdu jsou úžasní a být s nima“... „jsem se naučila naslouchat“... „pro mě to dobrovolnictví znamenalo takovou vnitřní očistu, protože na některé věci nejsem úplně pyšná“. Subkategorie – doporučení do budoucnosti, je vytvořena z těchto tvrzení: (RVI 252,41-43,148-151,8,11-12,140-146)... „bych k tomu chtěla vést i svoje děti potom“... „jak každému sedí jiná cílová skupina, je to těžko říct, možná těm mladším lidem, kolem těch dvaceti, bych doporučovala asi spíš ty děti, když se ale někdo chce vrhnout k seniorům, tak proč ne? Já se seniory nemám zkušenosti, nevím, ale ze své zkušenosti bych asi doporučovala spíše děti“... „měl by se tomu věnovat každý, mělo by to být součástí každého“. Poslední subkategorie je tvořena těmito větami: (RVI 71-74,181-182,183-185)...změna místa dobrovolnické praxe... „ale i tak přemýšlím, tak v podstatě po půl roce jsem z tama odešla, že mě to nenaplňovalo, protože jsem musela změnit, nebo změnila jsem to místo výkonu té dobrovolnické činnosti a tam už to nebylo tolik fajn, jako předtím“... „už není ten pocit tak silný, ale pořád mě to baví a chtěla bych se tomu věnovat“... „už nějakou dobu přemýšlím nad tím, že bych chtěla najít nějaký nový směr v tomhleto, myslím tím buď novou cílovou skupinu, nebo jinou organizaci, protože bych chtěla znova zažít to, co jsem zažívala“.

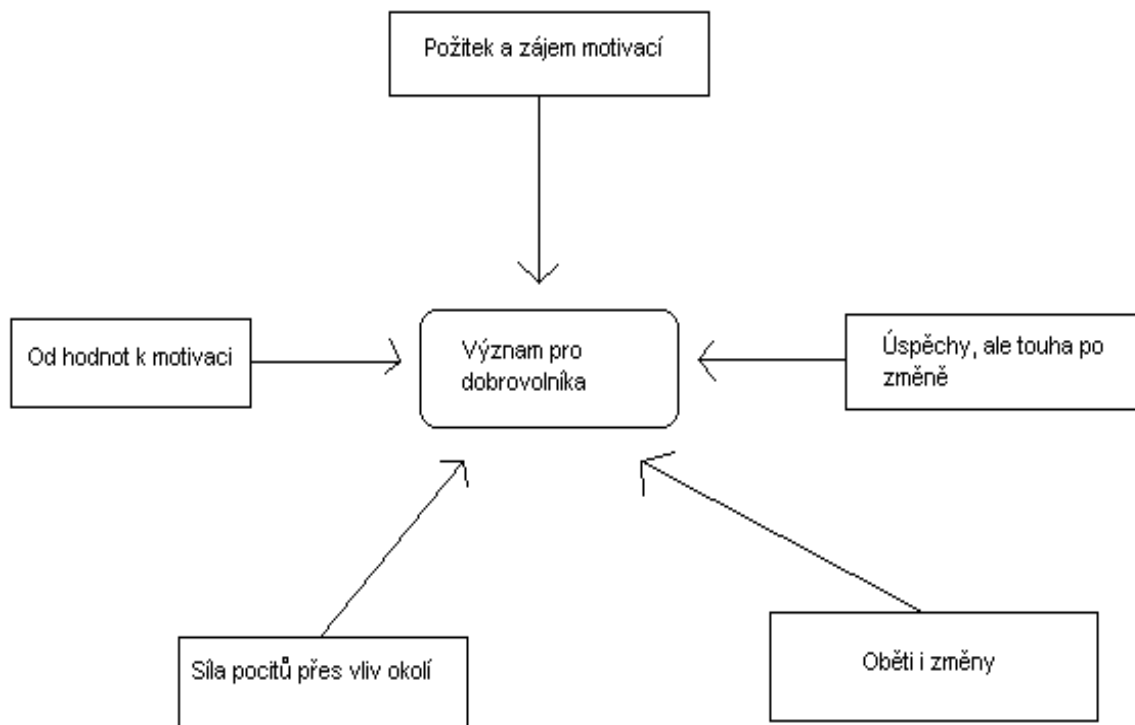
Paradigmatický model

Schéma č. 7

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Od hodnot k motivaci, nám v tomto modelu zabírá místo kauzálních podmínek a upozorňuje na to, že RVI, přikládá dobrovolnictví hodnotu přátelství a velmi si váží toho, že může pracovat s lidmi, protože mu to „mnohdy nahrazovalo vztahy v osobním životě – tedy kamarádké“, ale hodnotně jej zařazuje až za finanční zajištění. Vydává se též po cestě, která vede k pravé a přímé motivaci k dobrovolnictví. Teprve díky dobrovolnictví poznává, co je to pravé přátelství. **Kategorie Požitek a zájem motivací**, stojí na místě kontextu, tzn. že RVI motivoval k dobrovolnictví požitek a možnost jej zažít – zažít první pocit, který je nejsilnější - a k výběru kategorie osob, se kterou pracuje, jej motivoval samotný zájem o práci s těmito lidmi a „věnoval jí i část své profesní dráhy“. **Kategorie Síla pocitů přes vliv okolí** neboli intervenující podmínky, nám ukazuje, že dobrovolník prožívá při dobrovolnictví velmi silné pocity, jako jsou nadšení, naplnění a radost a také pocit, že mu celý život něco chybělo a tím bylo právě dobrovolnictví. Motivací k pokračování v cestě dobrovolnictví je mu on sám, ale vnější vlivy, jako vliv rodiny a její podceňování, vyvolává v RVI pocity zklamání, i když se tato situace již z části zlepšila a nyní je okolí spíše pasivní. **Kategorie Oběti i změny**, jsou zde akcemi a strategiemi jed-

nání. Ukazují nám, že RVI musel udělat hodně pro to, čím dnes je – udělat si čas i přes zaměstnání a další aktivity, vzdělávat se v sociální oblasti a také podstoupit konflikty s pracovníky v bývalé organizaci. Jeho názory a postoje se od původních změnily především v tom, že přemýšlí jinak o podstatě dobrovolnictví. **Kategorie Úspěchy, ale touha po změně**, zabírají místo tzv. následků. Ukazují na rozsáhle zkušenosti tohoto dobrovolníka především v práci s dětmi, obsahuje také zmínku o úspěších osobních – naučil se lépe komunikovat a navazovat nové vztahy i druhých – úspěšná motivace k pomoci jiným. Dobrovolník poukazuje na to, že chce předat své zkušenosti dál i svým dětem a vést je k dobrovolnictví, což doporučuje i ostatním lidem. Došlo u něj ke změně místa výkonu dobrovolnictví, ale nikoli ke změně chuti pokračovat dál v dobrovolnictví a zkusit klidně pracovat s novou kategorií osob.

Dobrovolník RVI přikládá svému dobrovolnictví hodnotu pravého přátelství a nových vztahů, které mu mnohdy nahrazují vztahy v jeho osobním životě. Ve svém žebříčku hodnot řadí dobrovolnictví za finanční zabezpečení, protože potřebuje určitou stabilitu. Motivací mu byl požitek, který pociťoval již v mládí, kdy se poprvé setkal s pomocí lidem. Chtěl také prostřednictvím dobrovolnictví vypovědět své zážitky ze života a obohatit tak druhé a „ulevit“ sobě. Vybral si kategorii dětí a mládeže, protože jej práce s nimi vždy zajímala a zaměřil se na ni také profesně. Názory i postoje se u tohoto dobrovolníka změnily, jelikož před započítím dobrovolnictví, si neuměl ani představit, co si pod termínem dobrovolnictví má představit, nyní nachází pravou podstatu nikoliv v dobročinnosti, nebo filantropii, ale ve vyrovnání možností mezi lidmi, kteří potřebují pomoc a lidmi, kteří mohou tuto pomoc poskytnout. Ke změně jej taktéž přivedly nově získané zkušenosti. Vliv na význam dobrovolnictví pro tohoto dobrovolníka měl věk klientů, jelikož u dětí je dobrovolnictví spíše o radosti a zábavě, u teenagerů je tato činnost vnitřní záležitostí – možností předat své zkušenosti druhým a působit tak preventivně. Doporučil by, aby se lidé stali dobrovolníky a pracovali s kategorií osob, která mu bude sedět, ale zároveň dodává, že mladí lidé by měli začínat od práce s dětmi, jelikož také jiné zkušenosti nemá. S dobrovolnickou činností již jednou skončil, a to z důvodu antipatie s pracovníky bývalé organizace. Momentálně však pokračuje a chce i nyní změnit kategorii osob, s níž pracuje, nebo zkusit novou organizaci a oživit tak své dobrovolnictví. S organizací, kde působí jako dobrovolník, je velmi spokojen, protože tam již dříve pracoval, zná klienty a vychází mu vstříc. Potřeboval by však více dostupných informací o tom, jak pracovat s lidmi. Doporu-

čuje ostatním lidem, aby se stali dobrovolníky, a to z toho důvodu, že vím o smysluplnosti této činnosti a poukazuje na možnost poznání i sebe sama. Podpora vůči tomuto dobrovolníkovi je ze strany organizace, kde působí, ovšem jeho okolí na něj působí pasivně, ani nepodporuje, ani neodrazuje, nevyjadřuje se. U rodiny se od počátku setkával nepochopením, kdy jim unikal důvod, proč by člověk měl dělat něco pro druhé a zadarmo. Nyní se tato situace již zlepšuje, ale ne na úroveň absolutní podpory. Tzv. brzdou je zde nedostatek času a nutnost neustálého uspořádávání, jelikož je tento dobrovolník již zaměstnaný. Co se týče pocitů z dobrovolnictví, tento respondent zažívá silné pocity, jako naplnění, nadšení a seberozvoj i zvědavost o své klienty, ovšem nebaví jej již dobrovolnictví tolik, jako na začátku. Dochází mu, že v životě měl mezeru, kterou nemohl ničím zaplnit a nakonec zjistil, že mu chybělo právě dobrovolnictví. Je zklamán z toho, že jej podceňuje rodina. Dobrovolnictví je v tomto případě součástí identity dobrovolníka, protože působení v sociální oblasti, zaštiťuje studiem i zaměstnáním a k dobrovolnictví má blízko. Neexistuje jediná zkušenost, která by tomuto dobrovolníkovi ovlivnila život, avšak negativní zkušenosti na něj působí jako motiv ke změně jednání se svými klienty. Když se setká s negativní zkušeností, obrátí na pracovníky organizace, kde působí. Přínosem u tohoto dobrovolníka je získání empatie i pokrok v rámci navazování vztahů a komunikace. Myšlenka, kterou si tento dobrovolník uvědomil je ta, že tato činnost má opravdový smysl, a proto s ní nechce tento dobrovolník nikdy skončit a chce k dobrovolnictví vést i své děti. Dobrovolnictví má pro tohoto dobrovolníka především význam v tom, že se **díky němu může oprostít od svých osobních problémů a zároveň smysluplně využívat zbytek svého volného času s lidmi, sobě blízkými**. Fenomén bychom zde mohli označit jako: *únik od problémů a smysluplně využitý volný čas*.

Rozhovor VII

Popis kategorií

Vyšší hodnoty a rozmyšlení

Tato kategorie, resp. subkategorie (*hodnoty a rozmyšlení*), je tvořena těmito větami: (RVII 97-99,141-144,163,6-7,164-165,137)... „určitě bych to zařadila mezi ty základní hodnoty, tak samozřejmě první hodnota – rodina a tak, ale toto mezi ty základy, protože se v tom vidím, takže, bych to chtěla dělat dlouhodobě a přijde mi to v životě člověka důleži-

té, určitě mezi prvních pět, sedm hodnot“... „je to nějaká pomoc druhým lidem, aniž bych požadovala nějaké finanční ohodnocení“...rozmyšlení... „si myslím, že to buď v sobě někdo má, nebo ne“.

Kvůli sobě do toho!

Tato kategorie vznikla ze subkategorií *touha a zážitek motivací a uspokojování zájmů a potřeb*. První subkategorie vznikla následně: (RVII 10,10-12,18,22-23,23-25,96)... „já myslím, že jsem to v sobě měla odjakživa“... „pořád je to lákavé“...důvod výběru kategorie osob... „to jsou lidi, se kterými se dá ještě dobře komunikovat, není tam ještě žádná zdravotní, nebo nějaký velký zdravotní handicap“... „je to takový pocit, co normálně ve všedním dni nezažijeme“. Druhá subkategorie vznikla dle těchto tvrzení: (RVII 36-38,7-8)... „tady to dobrovolnictví s těma lehce postiženými je pro mě určitě důležitější a zajímavější, protože jsem přímo v kontaktu s těma lidma, kteří to pocítují na vlastní kůži, a můžu s nima sdílet ty pocity“... „dělám to proto, abych si sama sobě dokázala...aby mi bylo dobře vůči tomu druhému člověku, že mu můžu pomoci“.

Od všeho něco, ale dál!

Tato kategorie vznikla na základě těchto subkategorií: *pocitově všelijak, vnější vlivy dobré i horší a sebemotivace dál*. První subkategorie je složena z těchto odpovědí RVII: (27-29,65-66,166-167,61,136-137,50-52,16-17,44-48,154-155)... „já prostě cítím, že by to tak nějak mělo být, prostě se v tom já vidím“... „mě to baví, nějak mě to naplňuje“... „než jsem začala, tak jsem byla asi víc nadšenější, nebo tak, že teďka už je to takové, že už vím, co to obnáší a už je tam ta realita“... „když jsem tam začala chodit, tak jsem byla šťastná, nebo, tak to bylo dobré. Ale potom, protože v té mojí organizaci mají spoustu dobrovolníků, tak nás už tak nepotřebují, tak jsem se tam cítila, tak jako zbytečná, protože pro mě nebylo tolik práce, a když jsem tam přišla, tak to bylo takové – no, tak nevím, co bysme Ti dali, tak mě to moc nebavilo“. Druhá subkategorie vznikla spojením tvrzení: (RVII 81-82,76-77,87-88,90-93,38-40,85-86,70-74,76,116-119,109-114)... „je tam ta paní, která nás k tomu dovedla, prostě koordinátorka, tak ta je velice sympatická, že, kdybych měla nějaký problém, tak bych určitě šla za ní“... „jinak taky jako rodina, nebo přítel mě spíš podporují“... „přátelé to spíš obdivují, že něco dělám pro někoho jiného, aniž bych za to chtěla peníze“... „já jsem čekala, když jsme tam nastoupili, že bude o nás větší zájem, že nás do toho víc uvedou..., ale když jsme tam došli, tak – běž a dělej si, co chceš! a nevěděli jsme

moc, co dělat...“. Třetí subkategorie vznikla dle těchto výpovědí: (RVII 52-54,76,77-78)... motivace k pokračování... „nakonec jsem si říkala, že nemůžu všechno tak rychle zahodit, a tak jsem si řekla, že to ještě zkusím a uvidíme, jak se to vyvine“... „myslím si, že je to fakt o tom člověku, jak to cítí“.

Nebránit se snaze i změnám

Kategorie Nebránit se snaze i změnám je tvořena subkategoriemi *snaha uspět a změna myšlenek a stálost postojů*. Subkategorie – snaha uspět vznikla dle těchto odpovědí: (RVII 61-62,86-87,124-130)... „je to i v rámci mého oboru, který jsem si vybrala“... „je málo o tom informací, třeba já, když jsem chtěla být dřív dobrovolník, tak všude – buďte dobrovolníkem, ale není to takové, jak se k tomu máte dostat, nevíte...není to taková lehká cesta“. Subkategorie - změna myšlenek a stálost postojů, vznikla takto: (RVII 66-67,148-152,159-161,15-16,119-122)... „toto je prostě něco, co si myslím, že v tom fakt přímo vynikám“... „ne, že bych dříve litovala ty lidi, ale, co jsem poznala ty své klienty, tak jsem si uvědomila, že oni jsou ne šťastní, jak jsou, ale že bysme je neměli měnit, že jsou spokojeni, když si můžou žít svůj život tak, jak oni chtějí a ne, jak my bysme chtěli“... „já jsem spíš takový člověk, co si to spíš v té hlavě sám vyřeší, vyloženě neventiluju nějaké vnitřní problémy, když mě něco zasáhne, že bych to potřebovala s někým rozebírat, takto určitě ne“... „nejsem dobrovolníkem nějak dlouhou dobu, ale nic se extra nezměnilo“.

Specifické zkušenosti a doporučení

Kategorie Specifické zkušenosti a doporučení, nebo spíše subkategorie je tvořena těmito tvrzeními: (RVII 31-33,20,62-63,42,59,99,101-102,103-104)... „já jsem v prváku na střední škole byla v organizaci, v protidrogovém centru, co se zaměřovalo na mladé lidi, aby nebrali drogy, tak jsem je poučovala o tom, co mají dělat a proč nebrat ty drogy“... „pracuju s lehce mentálně postiženýma“... doporučení dobrovolnictví... „já teda nemám víc zkušeností, takže, určitě s těma, co pracuji já a je to kategorie lehce mentálně postižení“.

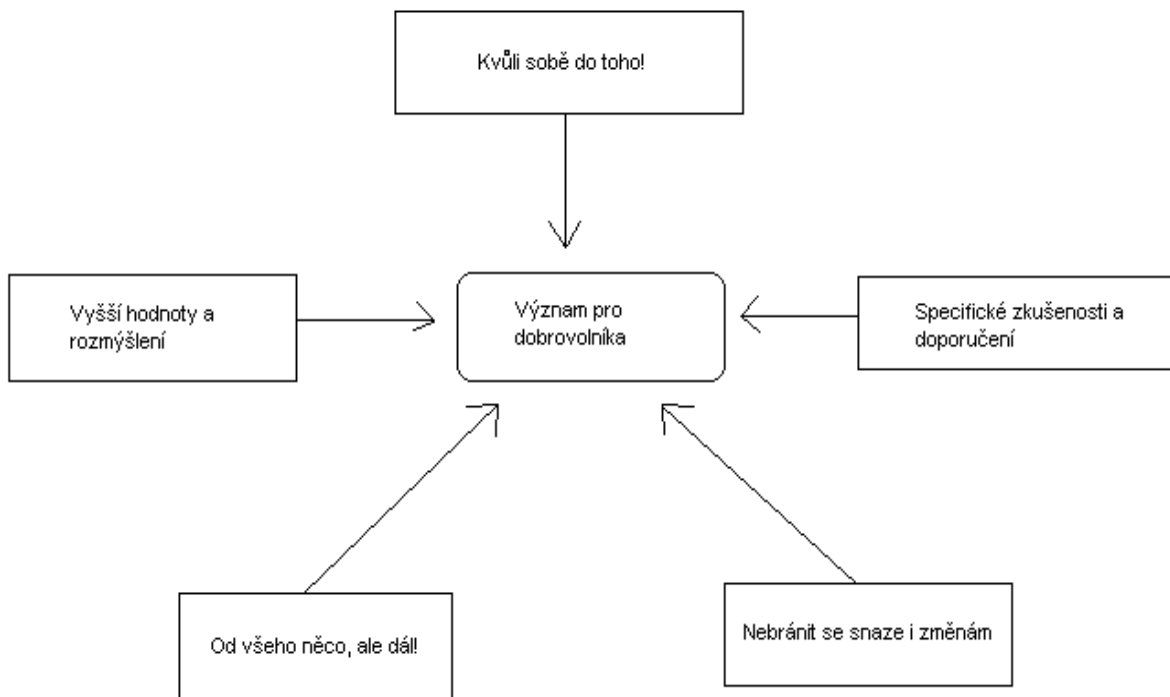
Paradigmatický model

Schéma č. 8

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Vyšší hodnoty a rozmýšlení, se v tomto případě nachází na místě kauzálních podmínek. Dobrovolník VII si velmi váží více svého života, když vidí, jaký život mají lidé kolem něj, a také dává dobrovolnictví hodnotu nezištnosti. Věří, že člověk buď v sobě má to, že chce lidem pomáhat, nebo ne a na základě toho se následně rozhoduje. **Kategorie Kvůli sobě do toho!**, je zde brána jako kontext neboli příčinné podmínky. Příčinou zde byla touha někomu pomáhat a také zažít neobyčejný zážitek při poskytování pomoci svým klientům. Motivací zde může být také zájem o práci s danou kategorií osob a uspokojování vlastních potřeb, jako např. dobrý pocit vůči druhému člověku, kvůli tomu, že mu může dobrovolník pomoci. Kategorii osob, se kterou pracuje, si vybral proto, že tito lidé ještě nejsou na tak špatné úrovni komunikace, aby nemohli podávat zpětnou vazbu dobrovolníkovi. Zároveň je práce s těmito lidmi vnímána jako „uvolnění od normálního života, kdy lidé jsou šťastni i za málo“. **Kategorie Od všeho něco, ale dál!** je zde jako intervenující podmínky, do nichž spadají pocity dobrovolníka – jako jsou nadšení, naplnění, vnitřního uspokojení, ale i pocity zbytečnosti, vnější vlivy – podpora okolí i organizace,

ale i nedostatečné zavedení a připravení na pomoci druhým i motivace pokračovat v dobrovolnictví. Motivací k pokračování v dobrovolnictví je zde dobrovolník sám a jeho pevná vůle nevzdávat vše po jednom neúspěchu. **Kategorie Nebránit se snaze i změnám**, je kategorie, kterou bychom mohli označit jako akce, nebo strategie jednání. Zde si dobrovolník zaštitil dobrovolnictví svou profesí a rozhodl se snažit a získávat informace o dobrovolnictví, aby mohl tuto činnost dělat a byl spokojený. Došlo u něj také ke změně myšlení, kdy si uvědomil, že „dříve litoval lidi, své klienty, ale uvědomil si, že oni jsou šťastní, jak jsou a neměl by je nikdo chtít změnit“. Jeho postoje k dobrovolnictví byly však vždy skoro stejné. Kategorie **Specifické zkušenosti a doporučení**, je jako následek a ukazuje, že RVII získal za dobu své dobrovolnické praxe specifické zkušenosti s osobami s lehkým mentálním postižením, nyní je již spokojen s organizací, kde působí a doporučuje jiným lidem, aby se stali dobrovolníky, a to s osobami, se kterými pracuje on, jelikož s jinými kategoriemi zkušenosti nemá.

Pro dobrovolníka VII má dobrovolnictví hodnotu nezištné pomoci druhým lidem a v žebříčku hodnot je řadí mezi své základní hodnoty, jelikož se v této činnosti vidí a chce působit jako dobrovolník dlouhodobě. Motivací k dobrovolnictví byla v tomto případě touha zapojit se do pomoci druhým lidem a motivací k výběru kategorie osob, byla touha po zábavě, nebo uvolnění se od normálního života. Motivací bylo také to, že si tento dobrovolník chtěl sám sobě něco dokázat. V rámci názorů a postojů nenastala u tohoto dobrovolníka příliš velká změna, i když byl dříve, více nadšenější a nyní již ví, co obnáší realita. Došlo u něj však ke změně myšlení, kdy si uvědomuje, že musí opatrně přistupovat ke svým klientům, aby si nepřipadali nijak méněcenní. Kategorie osob s lehkým mentálním postižením má na význam dobrovolnictví pro tohoto dobrovolníka jistý vliv, a to v tom, že může být přímo sdílet pocity těchto osob, zatímco v minulosti, při přednášení o drogách dětem, toto nebylo možné. Nad ukončením dobrovolnictví již tento dobrovolník v minulosti přemýšlel, protože měl pocit nadbytečnosti v důsledku přeplnění organizace dobrovolníky a nedostatku práce pro ně. Neskončil však, protože si uvědomil, že nemůže vše tak rychle zahodit a tedy počká, zda se situace nezlepší. Momentálně je již spokojen organizací, kde pracuje, má možnost jít za paní koordinátorkou s jakýmkoliv problémem, a ta mu vždy ochotně pomůže. I když na začátku potřeboval větší zájem a kvalitnější „zaučování“ do role dobrovolníka. To, aby se lidé stali dobrovolníky, by doporučil z toho důvodu, že je to možnost zažít něco, co by člověk v běžném životě jistě nezažil a možnost vážit si

více sebe sama. Okolí tohoto dobrovolníka podporuje a obdivuje jej, že může dělat něco pro druhé bez nároku na finanční odměnu. Co se týče „brzdy“ dobrovolnictví, momentálně neexistuje nic, co by tomuto dobrovolníkovi bránilo v osobním rozvoji. Pocity při dobrovolnictví jsou u tohoto dobrovolníka poněkud smíšené. Prošel si nadšením, pocity naplnění i zvnitřnění, tedy toho, že se v této činnosti vidí a vyniká v ní, pociťuje nutnost se neustále zdokonalovat v dobrovolnictví a učit se novým věcem, aby byl dobrým dobrovolníkem, pociťuje vnitřní uspokojení až hrdost na to, že může být dobrovolníkem. V otázce identity a dobrovolnictví je patrné, že tato činnost je součástí identity tohoto dobrovolníka, protože prochází určitým vývojem a pociťuje, že v sobě touhu po pomoci druhým, má. Zkušenost, která ovlivnila život tohoto dobrovolníka, byla taková, že si uvědomil, že lidé, se kterými pracuje, není dobré měnit, oni jsou totiž šťastni takový, jací jsou, a po tomto zjištění pocítil klid ze správného rozhodnutí. Přínosem pro tohoto dobrovolníka bylo to, že si začal více vážit svého života. Konkrétní myšlenka, kterou by si tento dobrovolník uvědomil až nyní, neexistuje. Pro tohoto dobrovolníka má dobrovolnictví význam z hlediska **uvědomění si vlastních schopností, toho, zda dokáže pomoci druhému člověku a zda dokáže překonávat překážky, které mu v této pomoci mohou bránit**. Fenomén bychom mohli v tomto případě nazvat jako: *možnost poznat vlastní schopnosti a hranice*.

Rozhovor VIII

Popis kategorií

Velmi hodnotné

Tato kategorie, nebo spíše subkategorie (*velmi hodnotné*), je tvořena těmito tvrzeními: (RVIII 46,53,6-7,110-111,54-55)... „má to pro mě význam hodně velký“... hodnota dobrovolnictví... „pomáhat ostatním lidem, i když jsou cizí, tak si myslím, že tu pomoc potřebují od někoho, které třeba vůbec neznají“... asi na tu nejvyšší, že první jsou jako ty moje, když mám ty svoje priority, tak to patří mezi těch pět priorit“... „můžu se oprostít od toho normálního života a vstoupit někam, kde vím, že mě budou potřebovat“.

Přátelé a škola motivací

Tato subkategorie (*přátelé a škola motivací*) vznikla na základě těchto odpovědí RVIII: (13-14,13,20,152-153,25-26)... motivace k dobrovolnictví... „určitě moje škola, kterou jsem studovala a taky moje kamarádka, která to dělá už hodně dlouho“... motivace

k výběru kategorie osob... „ti starší lidé potřebují víc tu pomoc, než ti mladší, kteří mají nějakou nemoc, že starší potřebují víc té pomoci“.

Vše pro druhé

Kategorie Vše pro druhé je složena z těchto subkategorií: *již dobré pocity, nedůvěra, ale i podpora a kvůli klientovi dál*. Subkategorie první vznikla na základě těchto odpovědí: (RVIII 40,53,113-114,97-100,153-156,31-32,91-93,120-122)... „mám z toho jako dobrý pocit, že pomáhám“... „je to součástí mě, že už jsem si na to tak nějak zvykla, je to součástí té mé identity“... „byla jsem z toho taková trochu rozpačitá ze začátku, ale velmi spolupracuji“... „když se stalo něco negativního, tak jsem se tam bála, že bych to udělala znovu, tak jsem se tam bála několikrát jít, že mě třeba pokárají, nebo, že už mě tam třeba nebudou chtít vidět, to by mně bylo hrozně líto, samozřejmě“. Druhá subkategorie je tvořena těmito tvrzeními: (RVIII 64-65,61,72,81-83,86-87,89,68-70,68)... „s pracovníci, která tam pracuje, tak o té vím, že mi dokáže pomoci, dokáže mi poradit, co mám v té chvíli dělat“... „právě někteří z té organizace mi dávají i najevo to, že nemám až takovou šanci pokročit dál, že dál to nedokážu, že můžu zůstat na této úrovni, které jsem“... „moje rodina mi ze začátku nevěřila, že by mě to bavilo, nebo, že bych tam chtěla chodit, ale pak pochopili, že to taky pro mě mnoho znamená“. Třetí subkategorie vznikla takto: (RVIII 117-120,28-29)... „jsem často dělala s těma klientama nějaké věci a že mě tím i odměnili, tak to bylo pozitivní, že se jim to tak líbilo, že když jsem přišla znovu a řekli mně, že by to chtěli dělat znovu, že je to tak zaujalo, že to chtějí dělat“... motivující odezva... „když vidím ten úsměv na jejich tváři, tak vím, že jsem udělala něco dobrého.“

Dál kvůli jiným

Tato kategorie vznikla na díky těmto subkategoriím: *dělat pro pomoc a jiné myšlenky, zdravé postoje*. Subkategorie - dělat pro pomoc, je složením těchto tvrzení: (RVIII 38,131-135,57-59,128-129)... „se můžu vzdělávat i tak“... „když tam přijdu, tak mě nikdo, nikde nevyhodí, takže, tam můžu být, jak dlouho chci, a že těm lidem pomůžu“... hledání pomoci... „první jdu za tou rodinou a potom za tou sociální pracovníci, jak bych to měla dělat jinak“. Subkategorie – jiné myšlenky, zdravé postoje, je tvořena těmito větami: (RVIII 41,138-143,78-79,9-11,103-106,127,9,41-42)... „se nezaobírám tolika věcmi o sobě, ale že se můžu zaobírat jinými věcmi“... „ti lidé si váží víc toho života, než třeba ostat-

ní“... „když já někomu dám tu pomoc, tak mu to pomůže víc, než mně, že já si sama sobě nemůžu pomoci“... „každý potřebuje tuto pomoc“.

Zkušenostní zisk

Tato kategorie vznikla dle těchto subkategorií: *obohacení zkušenostmi a rada a doporučení*. První subkategorie vznikla takto: (RVIII 48,23,31,17-18,20-21,35-38,38-40,145-148,124-125,50-51,44)... „já jsem si dřív myslela, že teda dobrovolnictví ti lidi moc nepotřebují, že si můžou pomoci sami, nebo jako rodina, že jim může pomoci“... „v mém normálním životě tolik pomoci nikdo nepotřebuje z mé rodiny, nebo z mých přátel, a když jdu za těma seniorama, tak vím, že jim můžu pomoci, že s nima můžu něco dělat, nějaké hry, nebo jim můžu číst a vím, že jim to pomůže“... „ti handicapovaní potřebují úplně jinou pomoc, než ti senioři...“... „jsem si začala uvědomovat, že to musím dělat jinak, aby se nic negativního nestalo, ta prevence“. Druhá subkategorie – rada a doporučení, je spojením těchto vět: (RVIII 78,74-76)... doporučení kategorie osob... „s těma seniorama nad padesát let“... „bych jim to doporučila, protože dokážou pomoci těm lidem a taky, že se konečně, nejen nad sebou zamyslet, ale i nad ostatníma, že potřebují víc pomoci, než oni“.

Paradigmatický model

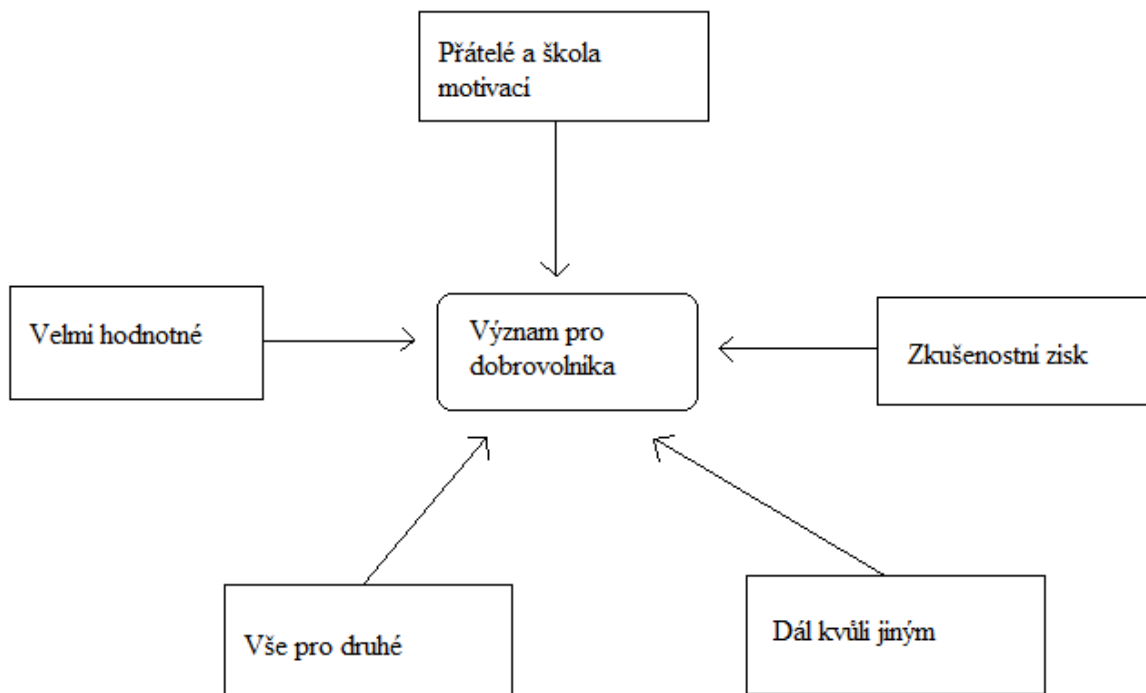

Schéma č. 9

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Velmi hodnotné, neboli kauzální podmínky nám ukazují, že dobrovolník VIII řadí dobrovolnictví mezi svých pět prioritních hodnot a dobrovolnictví má pro něj velkou váhu, protože „může se oprostít od toho normálního života a vstoupit někam, kde ví, že ho budou potřebovat“. **Kategorie Přátelé a škola motivací**, nebo také kontext, říká, že RVIII byl motivován k dobrovolnictví především ze strany svého vzdělávání, tedy v sociální oblasti a ovlivnili ho také jeho přátelé a jejich zkušenosti s dobrovolnictvím. K výběru kategorie osob, s níž pracuje, jej motivoval názor, že staří lidé potřebují více pomoci než ostatní, například mladší lidé, kteří mají nějakou nemoc. **Kategorie Vše pro druhé**, stojí v tomto případě na místě intervenujících podmínek a popisuje, že tento dobrovolník prošel změnou pocitů směrem k lepším – od nejistoty a strachu z trestu, k radosti a požitku, potýkal se s nedůvěrou organizace, ve které působí – „někteří lidé z organizace mu dávali i najevo to, že nemá až takovou šanci pokročit dál a může zůstat pouze na úrovni, na které se nachází nyní“, i s nedůvěrou rodiny, což vyrovnává podpora přátel a sociálních pracovníků v zařízení. K tomu, aby pokračoval v dobrovolnictví, jej motivuje odezva klientů – úsměv. **Kategorie Dál kvůli jiným**, prezentuje akce a strategie jednání. RVIII se vzdělává tím, že naslouchá svým klientům, kteří ho obohacují o své zkušenosti a nebojí se požádat o pomoc, když si s něčím neví rady. Prošel změnou myšlení, kdy se již nezaobírá jen sám sebou, ale spíše druhými lidmi a zaujal zdravé postoje, protože se snaží pomáhat lidem v každém směru. **Kategorie Zkušenostní vliv**, je zde brán jako následek. RVIII je nyní bohatý na zkušenosti v práci se seniory, na čemž mu neubrala ani krátká doba jeho dobrovolnické praxe. Naučil se předcházet negativním jevům a doporučuje jiným lidem, aby se stali dobrovolníky a pracovali s klienty jeho kategorie, tedy se seniory. Zároveň doporučuje nesobeckost, tedy nemyslet jen na sebe a své problémy, ale zaměřit pozornost na druhé.

Dobrovolnictví má pro respondenta VIII hodnotu cizí nezištné pomoci, kterou lidé mnohdy potřebují od lidí, které ani vůbec neznají. Řadí dobrovolnictví mezi své prioritní hodnoty ve svém žebříčku hodnot a považuje dobrovolnictví za možnost oprostít se od běžného života, kde nikdo jeho pomoc nepotřebuje. Motivací k dobrovolnictví bylo u tohoto respondenta studium v oblasti sociální, ale také zkušenosti přátel, kteří tomuto dobrovolníkovi vyprávěli o pomoci druhým. Motivací k výběru kategorie seniorů bylo vědomí, že starší člověk potřebuje více pomoci, než člověk mladší, který má např. nějakou nemoc. Názory a postoje se u tohoto dobrovolníka během let změnil, protože dříve zastával názo-

ry, že si lidé mohou pomoci sami, nebo požádat svou rodinu. Nyní zastává názor, že lidé pomoc potřebují a mnohdy od cizích lidí, protože ani rodiny není někdy schopna pomoci a snaží se myslet více na druhé lidi. Nezaobírá se tolik svými problémy, ale pomáhá řešit problémy druhých, protože jim může pomoci více, než sobě. Tento dobrovolník pracuje nyní se seniory, ale dříve pracoval i s dětmi s postižením. Vliv kategorie osob na význam jeho dobrovolnictví vnímá především z hlediska toho, že u osob s postižením je nutná zcela odlišná péče a opakování činností pro posílení paměti těchto lidí, zatímco u seniorů vnímá větší možnost pomoci, zábavy a je více vděčný za zpětnou vazbu. Doporučil by lidem, aby pracovali jako dobrovolníci se seniory, a to z toho důvodu, že si tito lidé více váží života, než ostatní. S dobrovolnictvím nikdy skončit nechtěl, ani nad tím neuvažoval, protože si váží toho, že může touto cestou pomoci druhým lidem. S organizací, kde působí, je již nyní spokojen, protože pracovníci k němu přistupují kladně a oceňují každou pomoc, která je k dispozici. Pravdou však zůstává, že mnohdy dobrovolníka „brzdí“ nedůvěra pracovníků organizace, kteří reagují přehnaně na neúspěch tohoto dobrovolníka. Další „brzdou“ bylo dřívější nepochopení ze strany rodiny, které se však nyní zlepšilo. Dobrovolníka na druhou stranu podporuje koordinátor v organizaci, kde působí, podporují ho také klienti a jejich nekritické přijetí a přátelé. Pocity, které zažívá při dobrovolnictví, se nyní zlepšují, protože zpočátku měl dobrovolník strach z neúspěchu a následného trestu ze strany organizace a nejistotu v přístupu ke klientům, ale nyní ho již dobrovolnictví baví, zažívá pocity štěstí a má pocit, že nebude moct nikdy jen tak lehce přestat s dobrovolnictvím, protože by mu tato práce chyběla. Pocity druhých lidí však tento dobrovolník staví nad své. Co se týče identity a dobrovolnictví, je tato činnost součástí identity tohoto dobrovolníka, neboť již i uvažuje jako „pravý dobrovolník“, tedy uvažuje o ostatních lidech a jejich pocitech. Zkušeností, které ovlivnily život tohoto dobrovolníka, bylo nespočetně, avšak pozitivní zkušenosti jej motivují k pokračování s dobrovolnictvím a negativní zkušenosti vedou k prevenci, tedy předcházení případným problémům v práci s klienty. Problémy si většinou tento dobrovolník řeší sám, ale když si neví rady, obrátí se na rodinu, případně na sociální pracovníci, lépe řečeno koordinátorku z dané organizace. Přínosem pro tohoto dobrovolníka bylo především sebevzdělávání, které mu umožňují samotní klienti tím, že mu předávají své zkušenosti, nebo si tento dobrovolník sám vyhledává informace, kterým při práci s klienty nerozuměl. Myšlení se u tohoto dobrovolníka změnilo tím směrem, že začal přemýšlet jinak, začal uvažovat nad činnostmi, které by mohli společně podniknout a začal doporučovat osvědčené aktivity i svým přátelům, kteří pracují v odlišných typech zařízení. Význam

dobrovolnictví pro tohoto dobrovolníka tkví v tom, že mu **umožňuje dokázat sobě i svému okolí, že umí pomoci druhému člověku a tím mu zvýšit jeho sebevědomí**. Fenomén bychom zde mohli nazvat jako: *možnost ukázat své schopnosti a zvýšení sebevědomí*.

Rozhovor IX

Popis kategorií

Hodnotně ve středu

Tato kategorie, resp. subkategorie (*hodnotně ve středu*) je tvořena těmito větami: (RIX 6,8-9,123-129,121-123,129-130)... hodnota dobrovolnictví... „pomoc, ochota, udělat něco pro druhé“... „bych to zařadila, v tom žebříčku hodnot, spíše mezi až čtvrtou až pátou pozici. Jako na prvních místech jsou samozřejmě – láska, rodina, zdraví, takové ty, pro mě, nejdůležitější hodnoty. Potom jsou teprve peníze, nebo finanční zabezpečení a na pátém místě jsou až přátelé, i když jsou v životě pro mě taky hodně důležití. Spíše bych to dobrovolnictví zařadila až opravdu mezi čtvrtou a pátou příčku, až samozřejmě po práci...jako finanční zabezpečení té práce je důležitější pro mě, než to dobrovolnictví“... „určitě to není úplně to, co bych chtěla dát v životě, úplně všechno pro to, to samozřejmě ne. Spíš je to jenom takové doplnění těch mojich, v čem bych si mohla angažovat“... „ale zase tomu dobrovolnictví dávám maličko přednost před těmi přáteli“.

Kvůli sobě a jednoduše

Tato kategorie, nebo spíše subkategorie (*kvůli sobě a jednoduše*) vznikla spojením těchto odpovědí: (RIX 12-14,64,28-30,155-163)... motivace k dobrovolnictví... „nemotivoval mně k tomu nikdo, spíš sama jsem o tom začala přemýšlet, že bych to chtěla zkusit, dělat něco pro druhé, vyzkoušet si to, co to obnáší, nebo, co by mi to do života dalo...“... motivace k výběru kategorie osob... „tato kategorie mi přišla pro mě nejsnazší, nebo, když bych si měla vybírat mezi postiženýma, seniory a dětmi, tak jako začátečník, mi senioři přišli jako nejlehčí pro mě“.

Jednou tak, podruhé jinak

Kategorie Jednou tak, podruhé jinak, vznikla spojením subkategorií: *pocity vřelé i chladnější a z vnějšku různě, ale dál*. První subkategorie je spojením těchto vět: (RIX 113-117,113,32,107-109,150-151,39-40,38-39,102-105,134-141,40-43,58-59,61-62,91-92)...

„určitým způsobem to moji identitu změnilo“... „určitým způsobem mě to naplňuje, že můžu někomu pomoci, že na mě někdo spoléhá, že přijdu, že se na mě těší“... „ta práce se seniory mě více naplňuje, protože mám od nich lepší zpětnou vazbu“... „oproti té práci s dětmi, jsem to tak nevnímala, že bych jim nějak pomohla, ony to tak nevnímaly...neměla jsem od nich takovou zpětnou vazbu a tak mě to nenaplňovalo, jako s těmi seniory“... „vím, že tomu člověku můžu nějak pomoci a že mu to udělá tu radost. Asi toto je takový ten pocit, že někomu můžu takhle pomoci“. Druhá subkategorie vznikla takto: (RIX 67-70,145-148,79,73-77,47-48,166-170,108-110)... podpora okolí?... „asi tak spíš podporuji“... „když jsem s tím začínala, s tím dobrovolnictvím, tak rodině, nebo přátelům, určitě se to zdálo zvláštní, nebo divné. Taky to asi nechápali...mají k tomu takový vztah, asi jak já předtím, než jsem to začala dělat...spíš to tak nechápou, proč to dělám, ne, že by mě od toho odrazovali, ale nevyjadřují se k tomu, berou to tak, že to dělám a respektují to“... „to zabírá určitý čas v tom týdnu, když se tam snažím jezdit pravidelně, třeba každý týden a ne vždycky se mi podaří skončit v tu dobu, kdy chci...většinou je to tak dvě a půl hodiny, za ten den, což je docela dost“... motivace k pokračování... „určitě mi to hodně dává ta zpětná vazba, abych v tom dál pokračovala, že je se mnou ten senior spokojený...“.

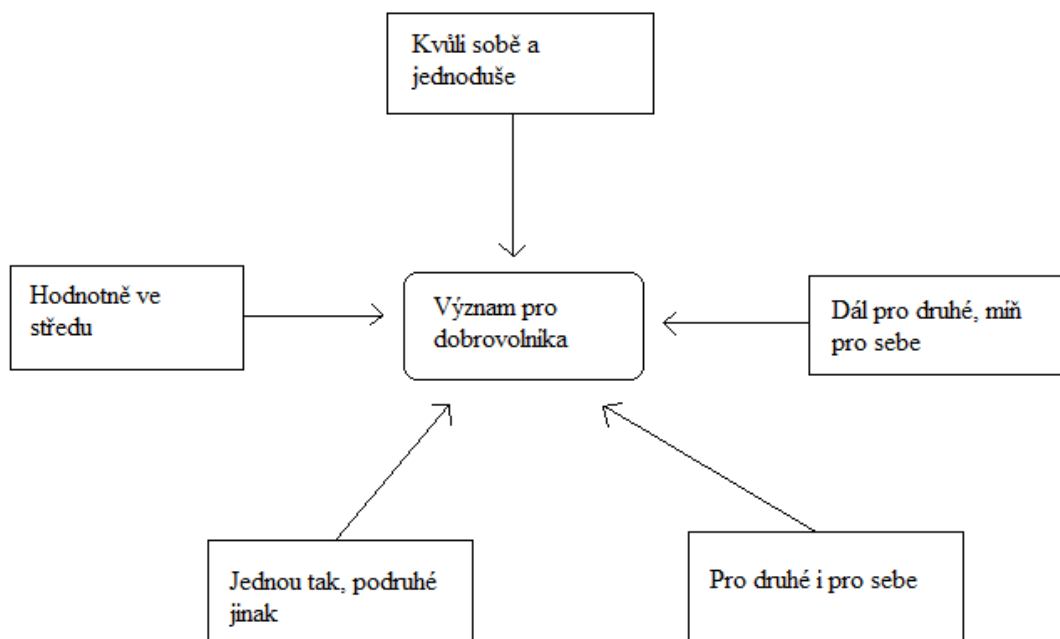
Pro druhé i pro sebe

Tato kategorie je tvořena dvěma subkategoriemi, a to: *pro druhé a myšlení na sebe a stálý postoj*. Subkategorie – pro druhé, vznikla na základě těchto odpovědí: (RIX 9-10,94-95,50-51,172,173-175)... „chci v tom jeho životě udělat nějakou změnu, nebo radost mu“... „si nevybavuju někoho, kdo by mě v tom nějak brzdil, ani v té organizaci“... „ta zpětná vazba od té paní, za kterou dojíždím, bylo m líto toho nechat, tak pořád vytrvávám v tom dobrovolnictví...ta paní už je na to zvyklá“. Subkategorie – myšlení na sebe a stálý postoj, je spojením těchto vět: (RIX 98-100,23-24,172-173)... samostatnost... „vůbec mě nenapadá nic, co bych potřebovala, nebo chtěla, ze strany té organizace, ale kdyby něco bylo, tak bych se jim určitě ozvala, nebo bych se to s nima snažila nějak řešit...jako nemám nějakou potřebu“... „teďka už rozumím, proč to ti lidi dělali a teď už mi to něco říká víc, než dřív“... „si uvědomuju, že se potřebuju rozvíjet i trošku jinak, třeba v té profesní sféře, nebo i z hlediska zájmů, koníčků“.

Dál pro druhé, míň pro sebe

Tuto kategorii tvoří následující subkategorie: *dále, ale s omezením a individuální doporučení*. První subkategorii tvoří tyto věty: (RIX 34-35,53,17-21,133-134,55-56,45,171-172)... „nikdy dřív jsem o tom ani nepřemýšlela, nikdy mě nenapadlo, že bych to mohla zkusit, přišlo mně to takové, trochu aj divné, že jsem to nechápala, že někdo může, dělat něco zadarmo pro cizí lidi, nebo spíš jsem o tom tak nepřemýšlela...nějak mě to neoslovovalo“... „negativní zkušenost v práci pro seniory si nevybavuji, jestli něco bylo, tak to nebylo zas až tak strašné, že by mě to nějak ovlivnilo“... „jsem třeba i uvažovala, že bych to trošičku omezila, že bych tam nejezdil každý týden“. Druhá subkategorie vznikla takto: (RIX 88-89,81-86,88)... individuální zaměření... „záleží na každém, někomu vyhovují práce se zdravotně postiženýma“... doporučení ze zkušenosti... „určitě bych to lidem doporučila, kdybych věděla, že nemají smysl života, nebo jsou nespokojení ve svém životě a neví, jak by se mohli uplatnit, nemají cíl, nebo jsou nespokojeni sami se sebou a neví, jak se mají uplatnit. Spíš těm lidem, u kterých bych věděla, že by jim to něco dalo do života. Myslím si, že to může některým lidem dát hodně, když něco dělají pro druhé, že se může i ten jejich život tímto způsobem naplnit“... „určitě bych doporučila tu práci s těmi seniory“.

Paradigmatický model

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Hodnotně ve středu, je v tomto případě brána jako kauzální podmínky. Ukazují, že RIX staví dobrovolnictví na hodnotu ochoty udělat něco pro druhé lidi, tedy hodnotu (ve svém žebříčku hodnot) nižší, než je jeho finanční zabezpečení, ale na druhou stranu „tomu dává maličko přednost před přáteli“. Příkladá dobrovolnictví menší váhu ve svém životě. **Kategorie Kvůli sobě a jednoduše**, nebo také kontext, mluví o tom, že tento dobrovolník začal s dobrovolnictvím kvůli sobě, protože chtěl zkusit, co dobrovolnictví obnáší a jaké pocity mu přinese. Práce se seniory mu připadala jako nejsnazší cesta, tedy nejjednodušší kategorie osob, se kterou by mohl zpočátku pracovat jako začátečník. Práce s lidmi se zdravotním postižením se bojí. **Kategorie Jednou tak, podruhé jinak**, jinak řečeno intervenující podmínky, nám ukazuje, že dobrovolník prožívá při dobrovolnictví pocity dobré, tedy naplnění i požitek, ale u kategorie dětí prožíval dříve též pocity chladnější – „u těch dětí nevnímal, že by jim nějak pomohl, neměl od nich takovou zpětnou vazbu a nenaplňovalo jej to tak, jako se seniory“. Vnější vlivy jsou kladné, jako je profesionální podpora, ale i záporné, jako je nepochopení ze strany blízkého okolí a nedostatek času. Nicméně RIX pokračuje v dobrovolnictví kvůli spokojenosti svých klientů a jejich zpětné vazbě. **Kategorie Pro druhé i pro sebe**, neboli akce a strategie jednání, naznačují, že dobrovolník se snaží o to, aby svým klientům pomohl a přivedl je k určité změně. V řešení problémů je samostatný, ale kdyby si s něčím nevěděl rady, nebojí se ozvat. Morálně se sebeobětuje, protože si uvědomuje, že si jeho klient na něj již zvykl a bylo by mu líto, kdyby se již spolu nescházeli, tak dobrovolník nechce skončit s dobrovolnictvím. Uvědomuje si však, že musí myslet více na sebe a „potřebuje se rozvíjet i trošku jinak, třeba v sociální sféře, nebo i z hlediska koníčků a zájmů“. **Kategorie Dál pro druhé, méně pro sebe**, nebo také následek, mluví o tom, že tento dobrovolník nabyl po dobu své činnosti již zkušenosti a hlavně díky nim změnil pohled na nezištnou pomoc druhým, která mu dříve připadala „divná“. Ještě nezažil se svým klientem nic negativního a je spokojený s organizací, ve které působí, ale přemýšlí nad tím, že nebude dobrovolnictví věnovat již tolik času, protože mu přijde, že mu tato činnost zabývá větší množství času, než sám chce. Dobrovolnickou práci jiným lidem doporučuje, ale nechává na nich, s jakou kategorií osob chtějí pracovat.

Dobrovolník IX příkládá dobrovolnictví hodnotu filantropie, pomoci a ochoty udělat něco pro druhé. Ve svém žebříčku hodnot jej řadí za peníze, tedy nepřikládá dobrovol-

nictví až takovou váhu ve svém životě. Považuje dobrovolnictví za jednu z aktivit, ve kterých by se chtěl angažovat. Motivací k dobrovolnictví byla dobrovolníková touha zkusit, dělat něco pro druhé lidi a vyzkoušet, co by mu to dalo do života. Motivací mohlo být také uspokojování vlastní potřeby kontaktu se staršími lidmi v důsledku ztráty svých prarodičů. Kategorii seniorů, se kterou pracuje, si vybral proto, že mu, jako začátečníkovi, připadal tento výběr jako nejsnazší cesta, jak někomu pomáhat. Z práce s lidmi s postižením měl vždy osobní strach. Dřívější názory a postoje byly na rozdíl od nynějších poněkud nezralé a dobrovolníkovi přišla nezištná pomoc cizím lidem i trochu divná a neoslovovalo ji to. Nyní však rozumí podstatě dobrovolnictví, protože získal více informací a zkušeností z této oblasti. Na význam dobrovolnictví má kategorie osob, se kterou tento dobrovolník pracuje, dosti značný vliv. V minulosti totiž pracoval s dětmi, ale tato činnost jej tolik nenaplňovala, protože neměl dostatečnou zpětnou vazbu od těchto klientů. U seniorů je zpětná vazba intenzivnější a proto s nimi i rád pracuje a má lepší pocit ze své odvedené práce. Kategorii osob s postižením doprovází osobní strach tohoto dobrovolníka. Jiným lidem by tento dobrovolník doporučil, aby se stali dobrovolníky a pracovali se seniory, ale zároveň dodává, že každému člověku sedí jiná kategorie osob a záleží na každém. Nad ukončením dobrovolnictví již tento dobrovolník přemýšlel, a to z důvodů nedostatku času, ovšem neskončil, protože mu bylo líto své klientky, za kterou dojíždí. Dalo by se říci, že se sebeobětuje na úkor svého klienta. Je spokojen s organizací, kde působí, a to z důvodu, že se prozatím nesešel s žádným negativním člověkem v této organizaci a nic mu zde nechybí. Je velmi samostatný, takže, kdyby měl potřebu řešit problémy, nebojí se zeptat. Doporučil by lidem, aby se stali dobrovolníky, a především lidem, kteří jsou nespokojeni se sebou samotným, z důvodu, že by jim dobrovolnictví mohlo naplnit život. Podporu pociťuje tento dobrovolník ze strany organizace, ve které působí, např. může si promluvit o svých potížích na supervizích, či s koordinátorkou programu. Okolí nechápe, proč tento dobrovolník pomáhá cizím lidem bez nároku na odměnu, ale respektuje ho a od této činnosti neodrazuje. Jako „brzda“ působí v tomto případě nedostatek času na dobrovolnictví a zátěž, kterou dobrovolník pociťuje v důsledku většího množství aktivit, kterým se věnuje. Pocity, které v dobrovolníkovi vyvolává dobrovolnictví, jsou naplnění z možnosti pomáhat, oboustranný užitek z uvolnění času na tuto činnost, pocit možnosti udělat druhému radost i pocit spokojenosti, který je také příčinou momentálního pokračování v dobrovolnictví. V otázce identity došlo díky dobrovolnictví ke změnám, jelikož dobrovolník našel v této činnosti něco, co mu v životě ještě chybělo a tím se jeho identita ještě posílila. Zkušeností, která ovlivnila

život tohoto dobrovolníka, byl výlet se svou klientkou do přírody, kde si společně odpočuli, a dobrovolník zjistil, že pomoc druhým může i jemu přinést pohodu a odreagování či odpoutání se od stresujícího života. Přínos je u tohoto dobrovolníka na úrovni pocitové, naplňuje jej pomoc druhým lidem, ale přínosem jsou mu i nové zkušenosti v práci se seniory. Až jako dobrovolník si tento respondent uvědomil, že mu dobrovolnictví alespoň zčásti nahrazuje nepřítomnost jeho prarodičů. Také přemýšlí nad tím, že tuto činnost omezí, protože se chce více zaměřit na sebe a svůj seberozvoj. Dobrovolnictví bylo **zpočátku pro tohoto dobrovolníka významné, protože bylo prostředkem k zaplnění místa v osobním životě, které vzniklo po odchodu členů jeho rodiny. Nyní je však jen činností, která tohoto dobrovolníka zdržuje od aktivit, jimž se musí a chce věnovat více a uvažuje nad omezením dobrovolnictví (dvě hodiny týdně mu připadají moc) z důvodu zaměření na vlastní seberozvoj.** Fenomén bychom zde mohli nazvat jako: *osobní náhrada, ale zdržující činnost.*

Rozhovor X

Popis kategorií

Uprostřed hodnot

Tato kategorie, nebo spíše subkategorie (*uprostřed hodnot*) vznikla dle těchto slov: (RX 5-7,62,76,127-131)... „vybaví se mi práce, kterou dělá člověk pro druhé lidi, která ho baví, dělá ji, protože ji chce dělat, protože jí pomáhá druhým a nedělá to, protože je to povinnost, nebo že za to má peníze“...přátelství... „spíš jsou to kamarádi ze společného týmu“... „pokud bych dobrovolnictví měla zařadit od jedničky do desítky, určitě bych ji dala tak na pátý bod a záleží na okolnostech, jestli bych se rozhodla, jak, kdy, buď pro to dobrovolnictví, nebo jinou činnost, pro rodinu, školu...Ale myslím si, že ta pětka, asi je to hodně dané i důležitostí toho tématu. Kdybych pomáhala v jiné oblasti, možná by to bylo níže, nebo výše, těžko říct“.

Záchrana života a požitek jako motivace

Tato kategorie, resp. subkategorie (záchrana života a požitek jako motivace), vznikla dle těchto odpovědí RX: (14-17,65-66,115-117,52-53)... „motivovala mě činnost, kterou obě dvě ty organizace dělají, což je první pomoc a motivovalo mě to z toho důvodu, že jsem se to chtěla naučit a potom to učit i druhé, protože vím, že ta oblast je ne úplně pod-

chycená v široké veřejnosti a chtěla jsem nějakým způsobem pomoci sobě takto druhým“... „pomáhá mně to, že mě ta činnost baví, což mě motivuje“.

Tak i tak

Tato kategorie vznikla z těchto subkategorií: *pocity jak, kdy a možná podpora, ale i horší vlivy*. První subkategorie vznikla takto: (RX 32-33,40-42,60-61,107)... „naplňuje, protože jednak to není tak nudná práce s tím, že jednou pracuju s dětma, jednou mluvím s dospělým, jednou školím seniory“... „hodně mi to dává v tom, že mám dobrý pocit v tom, že někoho něco naučím, že on si něco zapamatuje a že zachrání život v první pomoci“... „je to jako kdy, někdy jsou pocity dobré v tom, že vím, že se ten člověk učí“. Druhá subkategorie je spojením těchto vět: (RX 69-71,142,76,81-84,77-78,99,99-101,107-113,104-105, 68-69)... „máme možnost i návštěvu nějakého supervizora“... „...spíš mě podporují v tom, když jim vyprávím o těch akcích, co jsme zažili, tak jsou rádi, že to byla pro mě zajímavá akce, že jsem se něco dověděla, že jsem se někde podívala“... „brzdí mě ve Zlíně vedení, což s tím asi nic nenadělám“... „určitě ve Zlíně mi chybí pořádné vedení, pořádný tým a motivace těch dobrovolníků, potažmo ně“... motivace dál... „motivuje mě ta samotná práce s lidmi, to, že vím, že když oni se něco naučí, když dokáží něco použít“.

Snaha i důslednost

Kategorie Snaha i důslednost vznikla na základě těchto subkategorií: *snaha umět a moci pomáhat, změna pohledu a myšlení a stálé, důsledné postoje a názory*. Subkategorie – snaha umět a moci pomáhat, je spojením těchto tvrzení: (RX 89-91,149-150,71-73,143-144)... „já jsem měla možnost se dostat na spoustu skvělých kurzů, kde jsem se toho spoustu naučila, a jako dobrovolníka, mě to nic nestálo, bylo to v rámci organizace“... „ve Zlíně už je to horší, spíš už je to taková setrvačnost, je mně líto na nějakou akci nejít, a proto by ta akce padla, tak proto tam jdu, z důvodu té organizace spíš, než že bych chtěla“... bez potřeby supervizí... „já jsem neměla potřebu ještě tolik využít a vím, že kdybych dělala dobrovolníka častěji a s více lidma, tak bych to využila více“. Subkategorie – změna pohledu a myšlení, vznikla dle těchto odpovědí: (RX 42-45,89,136-137,151,24-25,155-156,134-136,156,159-160)... „s dospělými mi to dává druhý pohled na život v tom, že oni mi řeknou svoje zkušenosti s první pomocí, co se jim stalo, co se jim nestalo a už společně se snažíme najít nějaké řešení, nebo hlubší význam“... „teďka zpětně si víc vážím těch dobrovolníků, co dělají tu činnost, pro nějaké druhé lidi“... „předlékařská pomoc je prostě

důležitá“... „ten život visí na vlásku celý den“. Subkategorie – stálé, důsledné postoje a názory, vznikla dle těchto slov: (RX 21-22,142,144-146,120-123,137-138)... stálost názorů... „spíš jsem to nikdy tak nevnímala, asi to nedokážu srovnat, nevidím tam asi žádný velký rozdíl“... „já jsem člověk, co pomáhá odjakživa komukoliv, nevnímám to, že by byl nějaký zlom – ano, teďka jsem se stala dobrovolníkem a jsou ty a ty změny. Nevnímám to tak, spíš ta změna je v tom člověku tím, že získá nové zkušenosti, nové poznatky, pozná nové lidi atd.“... „více dbám na to, aby to ti lidi fakt uměli, uměli poskytnout první pomoc a aby to nebrali tak na lehkou věc“.

Něco získat, něco dát

Tato kategorie vznikla dle subkategorií – *zkušeně, ale zčásti spokojeně a dát a doporučit jinému*. První subkategorie vznikla podle těchto odpovědí: (RX 9-11,47,9,62,88,148-149,87-88,27-28,37,33-34,62,88-89,150-151,55-58,49-50)... „mi to dává spoustu osobních zkušeností“... „dává mi to nové známosti“... „v Olomouci jsem asi spokojena více a je to z důvodu lepšího vedení těch lidí, co vedou ty dobrovolníky, je tam lepší organizace práce, více akcí, více možností, větší zájem o ty dobrovolníky, než když to srovnám ve Zlíně, v Červeném kříži“... „chci to spíš omezit z hledisky času, vzhledem k zaměstnání a k dalším povinnostem, které nejdou bohužel úplně odsunout“. Druhá subkategorie vznikla takto: (RX 91-93,95-96,87-88)... „dobrá také praxe určitě pro studenty, což se hodí vždycky potom do zaměstnání, když má člověk napsaná alespoň tady ty dobrovolnictví“... „doporučuju širokou veřejnost od dětí, přes dospělé až po seniory, protože ta práce není stejná a vydrží to na léta“... „doporučila, určitě ano a z důvodu, že jako dobrovolník, člověk se podívá na určitá místa, na určité akce, kde by se jinak nedostal.

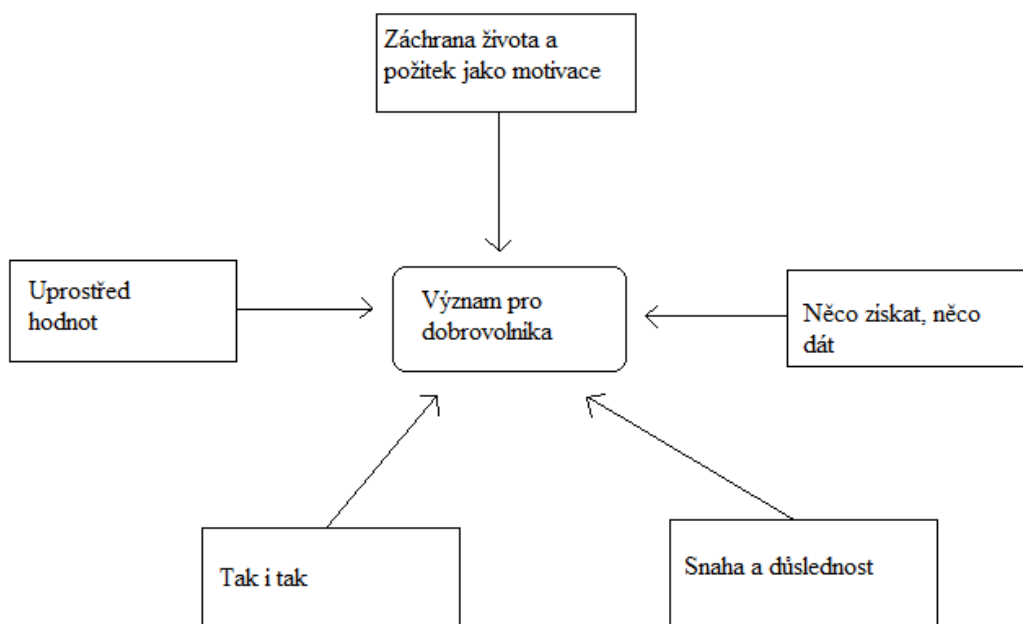
Paradigmatický model

Schéma č. 11

Popis paradigmatického modelu

Kategorie Uprostřed hodnot, nebo též kauzální podmínky, nám ukazují, že RX staví dobrovolnictví, na střed svého žebříčku hodnot, ale „záleží vždy na okolnostech, jestli by se rozhodl pro dobrovolnictví, nebo jinou činnost, pro rodinu, školu...“, ovšem sám jej považuje za důležité, protože díky němu může nezištně pomáhat zachraňovat životy. V rámci dobrovolnictví vnímá také hodnotu přátelství, protože spolupracuje se svými „kamarády ze společného týmu“. **Kategorie Záchrana života a požitek jako motivace**, zde stojí jako příčinné podmínky a již z názvu je patrné, že motivací k dobrovolnictví, byla pro tohoto dobrovolníka, možnost zachraňovat lidské životy učením sebe i druhých, první pomoci. Motivací e zde také to, že dobrovolníka tato činnost velmi baví, a proto v ní nadále pokračuje. **Kategorie Tak i tak**, neboli intervenující podmínky, naznačuje, že pocity při práci s lidmi jsou proměnlivé, tedy závisí zcela na situaci, zda se klienti naučí zachraňovat životy a tuto schopnost použijí, nebo ne. Okolí a organizace tohoto dobrovolníka asi spíše podporuje, „má možnost navštívit v případě potřeby i supervizora“, ale objevují se zde překážky, jako je vedení v jedné z organizací a vzdálenost mezi městy v případě druhé or-

ganizace. Motivací k pokračování, v tomto případě, je možnost naučit jiné lidi zachraňovat života a dívat se, jak je zachraňují. Vliv na tohoto dobrovolníka mají také smutné zkušenosti blízkých lidí, zkušenosti s úmrtím v rodině. **Kategorie Snaha i důslednost mluví** o tom, že se dobrovolník snaží o to, aby mohl pomáhat, a to sebevzděláváním a mnohdy se i obětuje. Kvůli nedostatku času se však nemůže věnovat dobrovolnictví v takové míře, v jaké by chtěl a také nemá potřebu vyhledávat pomoc u odborných pracovníků dané organizace, protože je samostatný a schopný si vše vyřešit sám. Změnil se mu pohled na život i jeho myšlení – vidí, že život člověka je opravdu křehký. Postoje a názory tohoto dobrovolníka se však výrazně nezměnily, nyní je však důslednější v tom, aby lidé, které učí, opravdu uměli správně zachraňovat lidské životy. **Kategorie Něco získat, něco dát**, zde tedy následek, vypovídá o zkušenostech tohoto dobrovolníka, nikoliv však o spokojenosti, protože ta je pouze jednostranná, tedy pouze s jednou organizací. Dobrovolník musí omezit dobrovolnictví, kvůli narůstajícím povinnostem, ale uvědomuje si, že dobrovolnictví je výborná možnost, jak získat praxi, když člověk např. nemá zaměstnání. Doporučuje jiným lidem, aby se stali dobrovolníky a pracovali s širokou veřejností, protože „ta práce není stejná a vydrží to na léta“.

Dobrovolník X dává dobrovolnictví hodnotu nezištné pomoci druhým lidem, která není vykonána z povinnosti, ale proto, že jej to baví. Hodnotné je zde i přátelství mezi členy dobrovolnického týmu, jehož členem je tento dobrovolník. V žebříčku hodnot stojí dobrovolnictví u tohoto dobrovolníka přibližně ve středu, ale vždy záleží na okolnostech, jak by se dobrovolník rozhodl – pro rodinu, nebo dobrovolnictví... Motivací k dobrovolnictví byla možnost naučit se zachraňovat lidské životy a toto následně učít druhé lidi prostřednictvím první pomoci. Motivací je zde také to, že dobrovolníka tato činnost baví. Názory a postoje se u tohoto dobrovolníka během let nijak nezměnily, vždy byly kladně zaměřené, nyní si však tento dobrovolník ještě více váží dobrovolníků, kteří pomáhají druhým lidem. Je samostatný při řešení svých problémů i proto, že se nemůže dobrovolnictví věnovat tolik, kolik by chtěl a nemá k řešení takové problémy, které by musel konzultovat s odborníky z organizací, kde pracuje. Jeho postoj k učení první pomoci je velmi důsledný, chce, aby lidé uměli pomoci druhým správně a nebrali to na lehkou váhu. I když tento dobrovolník pracuje s širokou veřejností, vnímá rozdíly ve vlivu konkrétní kategorie osob na význam svého dobrovolnictví. Práce s dětmi jej naplňuje, protože je zábavná kvůli různým hrám a soutěžím, zatímco práce s dospělými mu umožňuje dívat se na svět z jiného úhlu

díky jejich zkušenostem s první pomocí a společně hledají možná řešení, takže zde je význam této práce poněkud hlubší. Doporučuje, aby se lidé stali dobrovolníky a pracovali s širokou veřejností, protože tato práce není nikdy stejná a vydrží tato jinakost na dlouhá léta. Ukončit dobrovolnictví zcela, tento dobrovolník nikdy nechtěl, ale přemýšlel nad omezením intenzitu dobrovolnictví z důvodu nedostatku času, protože je již zaměstnaný a má další povinnosti, které nemůže na úkor dobrovolnictví odsunout. Pokračuje v dobrovolnictví, protože jej motivuje vědomí toho, že může někoho naučit pomáhat a on to použije k záchraně života, ale také se morálně sebeobětuje, protože nechce, aby kvůli jeho nepřítomnosti došlo ke zrušení určité akce. Spokojen je dobrovolník pouze jednostranně, tedy v jedné organizaci mu vyhovuje vedení, lepší organizace práce, více akcí a možností, větší zájem o dobrovolníky, v druhé organizaci postrádá pořádné vedení, tým i motivaci dobrovolníků. Přesto by však lidem doporučil, aby se stali dobrovolníky, protože je to možnost získat nové zkušenosti, poznat nové lidi, získat vzdělání prostřednictvím kurzů apod. Podporu vnímá ze strany pouze jedné organizace, kde působí, v druhé organizaci jej podporují spíše jeho kamarádi než vedení, podporuje jej také jeho okolí. Jako „brzda“ pokroku dobrovolníka je zde vzdálenost mezi domovem dobrovolníka a organizací a na druhé straně, v druhé organizaci jej brzdí demotivační vedení. V otázce pocitů si není dobrovolník zcela jist, protože se mění dle situace, ale naplňuje jej tato činnost a je rád, když může někomu poradit. Identitu mu dobrovolnictví přímo nezměnilo, protože pomáhá lidem celý život a přechod k dobrovolnictví jej obohatit spíše po stránce zkušenostní. Jeho život nejvíce ovlivňují zkušenosti, kdy se setkává s lidmi, kteří ztratili člena rodiny, a ti mu vypráví své příběhy. Ovlivňují jej tak, že si uvědomuje křehkost lidského života a celkově se jeho pohled na lidský život mění. Přínosem dobrovolnictví pro tohoto respondenta jsou nové zkušenosti, možnost sebevzdělávání pomocí kurzů, poznání nových lidí, nebo také flexibilita v práci s různými kategoriemi osob. Myšlenka, která napadla tohoto dobrovolníka, je taková, že předlékařská pomoc je důležitá a lidský život každý den „visí na vlásku“. K této myšlence jej přivedly vlastní zkušenosti i zkušenosti lidí, které zasáhla rodinná tragédie. Dobrovolnictví je pro tohoto dobrovolníka významné z hlediska **možnosti zajistit správnou předlékařskou pomoc lidem, kteří ji v dané chvíli potřebují a je prostředkem ke vzdělávání sebe sama i široké veřejnosti v otázkách záchrany lidského života**. Fenomén bychom zde mohli označit jako: *možnost zachraňovat životy a vzdělávání*.

6 SHRUTÍ VÝZKUMU

Tato diplomová práce si kladla za cíl zjistit, jaký význam má dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky, kteří působí ve městě Zlíně a jeho okolí. Prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů, které byly následně analyzovány pomocí otevřeného kódování, na něž navazovalo použití paradigmatického modelu axiálního kódování, **jsme zjistili, že:** vybraní dobrovolníci přikládají dobrovolnictví hodnoty, jako jsou životní styl, přátelství a vztahy, koníčky – zájmy, nezištná pomoc druhým lidem a ochota pomoci druhým i únik z běžného života. Do hodnotového žebříčku zařazují dobrovolnictví v některých případech mezi své priority, v jiných případech až za hodnotu finančního zabezpečení. Pro některé dobrovolníky nemá dobrovolnictví až takovou váhu v životě, aby pro něj chtěli udělat cokoli, u jiných se hodnota dobrovolnictví mění dle určité situace a nutnosti se v danou chvíli konkrétně rozhodnout. Objevuje se zde také úplné vyřazení dobrovolnictví z žebříčku osobních hodnot a zařazení do žebříčku „profesních cílů“. Motivací k dobrovolnictví u jednotlivých dobrovolníků byla touha po setkávání se s různými lidmi, uspokojování vlastních potřeb, doporučení ze strany přátel či spolužáků, propagace dobrovolnictví pracovníky určité organizace, možnost zlepšit se po stránce komunikační, studium pomáhajících profesí, požitek z pomoci a předání vlastních zkušeností, možnost něco dokázat sám sobě, kontakt se staršími lidmi jako náhrada osobní ztráty prarodičů, či záchrana lidských životů. Motivací, nebo důvodem k výběru kategorie osob, se kterou tyto dobrovolníci pracují, bylo například studium a touha pracovat s konkrétními kategoriemi osob, jako odborník, dále blízkost a konkrétní nevyhraněnost (práce s širokou veřejností), nastavení programu, ve kterém chtěli tyto respondenti působit, propagace určité klientely ze strany organizace, celoživotní zájem o danou kategorii a vědomí malého zájmu ze strany jiných dobrovolníků, celoživotní zájem a profesní zaměření, touha po zábavě a uvolnění se od „normálního“ života, vědomí nutnosti větší pomoci, než u jiných kategorií osob (senioři), nebo i názor, že práce s danou kategorií osob bude pro začátečníka nejsnazší. V rámci názorů a postojů došlo u některých dobrovolníků opravdu v průběhu let ke změnám, jiní dobrovolníci zastávali názory stejné a jsou dodnes stálí ve svých postojích. U některých dobrovolníků byly dřívější názory a také postoje poněkud nezralé, protože neměli k dispozici dostatek informací a zkušeností, jako nyní. Objevují se zde také případy, kdy dobrovolníci i před počátkem dobrovolnictví, měli názory stále pozitivní jako nyní, protože chtěli celý život pomáhat druhým lidem, a to se jim díky dobrovolnictví splnilo. Některé názory a postoje mohou být zkreslené tím, že dob-

rovolník patří do specifické kategorie osob (je sám tělesně postižený) a tudíž se na tuto problematiku dívá z jiného úhlu pohledu, než „zdravý“ člověk. Vliv jednotlivých kategorií osob na význam dobrovolnictví pro jednotlivé dobrovolníky je zde v některých případech značně patrný, jelikož práce s každým klientem, ať už bychom ho zařadili do jakékoliv kategorie osob, je individuální a přináší dobrovolníkovi specifickou zpětnou vazbu. Někteří dobrovolníci pracují s různými kategoriemi osob, aby jejich práce zůstala v harmonii a nebyla pouze jednostranná. U dobrovolníků, pracujících s širokou veřejností, není jednoduché odlišit vlivy jednotlivých kategorií, avšak rozdíly existují i zde (děti – zábava, dospělí – vzájemné předávání zkušeností), vlivy jsou pocíťovány díky věku a ve spojitosti s ním i zpětné vazbě či preventivním působením (děti – bez zpětné vazby, senioři, dospělí a teenageři – dostatečná zpětná vazba a možnost většího preventivního působení). V jiných případech je však kategorie dětí a mládeže více vyhledávána, a to kvůli možnosti dát dětem více ze sebe. V některých případech však není znám jakýkoliv rozdíl při práci s různými kategoriemi osob a tudíž nejsou rozlišovány ani žádné specifické vlivy těchto kategorií. U některých kategorií mohou tito dobrovolníci více sdílet pocity klientů, než u jiných (např. dětí), vliv má také nutnost odlišného přístupu (k lidem s postižením x seniorům), s dětmi je práce o zábavě, s dospělými o řešení problémů a hledání hlubšího významu. Dobrovolníci se shodli na tom, že by se lidé měli stávat dobrovolníky, avšak konkrétní kategorii někdy uvádí, a to na základě svých zkušeností, nebo nechávají na člověku, která kategorie mu bude bližší a pro tu by se měl rozhodnout. V rámci ukončení dobrovolnictví, se objevují případy, kdy dobrovolníci nikdy skončit nechtěli, ani o tom neuvažovali, nebo chtěli skončit, ale kvůli klientům, nebo vlastnímu rozhodnutí „ihned něco nevzdávat“ si to rozmysleli. Někteří respondenti chtěli či chtějí dobrovolnickou činnost pouze omezit, jelikož nemají, nebo neměli dostatek času a chuti s dobrovolnictvím pokračovat v původní intenzitě. Objevuje se zde i případ, kdy došlo k nutné změně místa výkonu dobrovolnictví, a to z důvodů antipatie dobrovolníka a pracovník určité organizace. Dobrovolníci v této činnosti pokračují, protože jsou spokojeni s přístupem ze strany organizace, kde působí, mají dostatečnou zpětnou vazbu od klientů, uspořádali si čas, protože je to jednoduše baví, nechtějí ublížit svým klientům odchodem, touží znovu zažít prvotní naplňující pocit, dochází zde i morálnímu sebeobětování kvůli klientům a možnému vzniku potíží v organizaci. Spokojenost s organizacemi a programy, kde tito dobrovolníci působí, je mnohdy různorodá. Někteří respondenti jsou zcela a bez výhrad spokojeni a nic jim nechybí, jiní jsou sice spokojeni, ale uvítali by určité změny, aby se jim lépe pracovalo (např. více informací o klientech či

změně přístupu ze strany vedení), jiní jsou spokojeni pouze s jednou organizací ze dvou, které navštěvují. Došlo zde ke shodě v případě doporučení, zda by se lidé měli stát dobrovolníky. Důvody doporučení jsou: možnost užívat si zábavy, smysluplnost činnosti a možnost získání nových zkušeností, které by člověk jinak nezískal, možnost získat nové přátele a známé, možnost poznání sebe sama, možnost více si vážit sebe sama, možnost získat náplň života, možnost sebevzdělávání. Podpora těmto dobrovolníkům je velmi individuální. Na jedné straně jsou někteří dobrovolníci zcela podporováni ze strany svého blízkého okolí, avšak ze strany organizace mají s podporou problémy. Na druhé straně jsou dobrovolníci zcela podporováni ze strany organizace, ale rodina a známí nechápu tuto činnost a dávají tento postoj najevo. V nejhorších případech se dobrovolníci potýkají s malou podporou z obou stran, jak organizace, kde jim dávají najevo nedůvěru, tak ze strany rodiny, která dobrovolnictví nepodporuje, či je postojově pasivní. „Brzdami“ pokroku v dobrovolnictví mohou být, podle těchto dobrovolníků, právní předpisy a špatně nastavený systém, nízké nadšení či pochopení okolí a rodiny, vlastní lenost, nedostatek času, demotivační vedení a velká vzdálenost mezi domovem a místem, kde sídlí dobrovolnická organizace. Některé dobrovolníky však „nebrzdí“ ve svém pokroku absolutně nic. Pocity z dobrovolnictví jsou zcela individuální, ale nikoli jen dobré, nebo jen špatné. U jednotlivých dobrovolníků existuje vždy pro a proti, které vyvolává tomu odpovídající pocity. Mezi pozitivní pocity patří pocit naplnění, nadšení, pocit sebezvoje, zvědavost, požitek, radost, štěstí, ale také pocit hrdosti. Tyto kladné pocity jsou však mnohdy střídány, nebo předcházeny pocity opačnými, jako jsou zklamání, pocity beznaděje, zbytečnosti, ale i strach z neúspěchu a trestu. Některí dobrovolníci staví pocity svých klientů nad své. V otázkách vlastní identity a dobrovolnictví se jednotliví dobrovolníci také odlišují. Některí dobrovolníci vnímají dobrovolnictví jakou součást své identity, jiní vnímají dobrovolnictví jako důvod změny identity. Změna identity je v některých případech důsledkem obohacování života prací s lidmi, naučením se trpělivosti, prožíváním neobyčejných zážitků, pomyslným ziskem jako jsou např. zkušenosti. Co se týče zkušeností, které ovlivnily život těmto dobrovolníkům, někteří si uvědomují zkušenost konkrétní, ale jiní dobrovolníci vnímají celkový zkušenostní vliv na jejich život. Zkušenosti mají vliv na prevenci problémů mezi klientem a dobrovolníkem, na budoucí přístup k lidem, ale i na výchovu vlastních dětí. Mezi konkrétní zkušenosti a jejich důsledky patří – práce s umírajícími a následné stanovení životních zásad; možnost respektovat a vést někoho, vedla ke změně myšlení; snaha přimět mladé lidi k aktivitě, vedla k úspěšnému naučení se motivovat lidi; práce se seniory a pohled na jejich skromnost,

vedla k zamyšlení se nad svým životem a neustálou nespokojeností; vedení skautů přispělo k přebrání zásad dobrých skutků do života a bylo motivací ke studiu na vysoké škole; výlet s klientkou do přírody a tím odreagování a odpoutání se od stresu; vyprávění příběhů blízkých o rodinných tragédiích, vedlo k uvědomění si pomíjivosti lidského života. Dobrovolníci se se svými problémy, v některých případech, obrací na odborníky z organizace, u níž působí, ale někdy si vše promyslí a vyřeší sami. Mezi přínosy dobrovolnictví, pro tyto dobrovolníky, patří například – nové pocity, nové zkušenosti, pravé poznání reality, získání nových přátel a známých, změna myšlení, zlepšení svých komunikačních dovedností, naučení se empatie a navazování vztahů, uvědomění si větší váhy svého života, sebevzdělávání díky zkušenostem klientů, získání určité flexibility v práci s různými kategoriemi osob. Na novou dobrovolnickou myšlenku, si někteří dobrovolníci nevpomněli, ale jiní si uvědomili, že potřebují rozmanitost a kontakt s různými lidmi, aby byli zcela spokojeni; že existuje velké množství lidí, kteří nejsou ochotni pomáhat druhým lidem, a tato myšlenka vznikla na základě zkušeností daného dobrovolníka; že sám dobrovolník měl a má dobrý život, na rozdíl od jiných lidí, kteří neměli tolik štěstí, a začal si více vážit svých rodičů, kteří mu tento život umožnili; že by člověk měl žít naplno každý den, protože přijde čas, kdy již nebude mít tolik možností, což vyvěrá z jeho zkušeností; že má dobrovolnictví opravdu smysl a tento dobrovolník k němu chce vést i své děti, a to díky svým zkušenostem; že by člověk měl více myslet na druhé a méně na sebe; že tomuto dobrovolníkovi chybí prarodiče, ale i že by se měl více zaměřit sám na sebe a rozvíjet se i po jiných stránkách; že předlékařská pomoc je velmi důležitá a lidský život je velmi křehký, což vzniklo díky předáváním smutných zkušeností blízkých osob daného dobrovolníka.

Dobrovolnictví je pro jednotlivé vybrané dobrovolníky možností vlastní socializace a pomoci druhým lidem v důsledku vlastního tělesného postižení; také možností splnit si svá přání o pomoci druhým lidem a zároveň obohacením o nová přátelství a zkušenosti, tedy prostředkem dalšího vývoje; prostředkem k udržování kontaktu se svými přáteli, možností poznání reálného života a důvodem ke změně pohledu na sebe sama a svou rodinu; ukazatelem profesního nasměrování a důvodem ke změně pohledu na sebe z hlediska života bez nutnosti velkého množství hmotných statků, tedy života ve větší skromnosti; prostředkem k získání praxe v sociální oblasti a příležitostí rozvinout své dosavadní zkušenosti, či možností navazovat a udržovat kontakty ve společnosti; možností oprostít se od svých osobních problémů a možností smysluplného využívání svého volného času se sobě blíz-

kými lidmi; prostředkem k uvědomění si vlastních schopností v pomoci druhým lidem a v překonávání překážek, které mu mohou v této pomoci bránit; možností dokázat sobě samému i svému okolí, že je schopen pomoci druhým lidem a tím zvýšit své sebevědomí; dřívější možností zaplnit místo v životě kvůli ztrátě prarodičů, ale momentální zdržující překážkou vlastního rozvoje; možností zajistit správnou předlékařskou pomoci lidem, kteří ji právě potřebují a prostředkem k sebevzdělávání i ke vzdělávání široké veřejnosti v otázkách záchrany lidského života.

Tato diplomová práce je přínosná především pro dobrovolnické organizace, začínající dobrovolníky, nebo také studenty humanitních oborů. Dobrovolnické organizace se díky této práci mohou vyvarovat chybám, na které poukazují jednotliví dobrovolníci, ale také se zaměřit na posilování svých kvalit a umožňování větší spokojenosti novým i stávajícím dobrovolníkům. Začínajícím dobrovolníkům může tato práce podat ucelený náhled na možnosti, kterých lze v rámci města Zlína a jeho okolí využít. Zároveň si dobrovolník může sám vytvořit představu o tom, jakou kategorii osob si pro své dobrovolnictví vybere a co tato práce může přinést - jaká negativa může role dobrovolníka skýtat i jaký přínos, může mít dobrovolnictví, pro jeho život a k čemu mu může dopomoci. Pro studenty humanitních oborů může být tato práce přínosná z hlediska toho, že jim ukáže, jak mohou získat praxi v sociální oblasti, s jakými kategoriemi mohou pracovat, nebo na které organizace se mohou obrátit v případě svého zájmu.

ZÁVĚR

V této diplomové práci jsme zkoumali, jaký význam má dobrovolnictví pro mladé dobrovolníky. Zjistili jsme, že dobrovolnictví je pro vybrané dobrovolníky důležité a významné po stránce sociální, ale i po stránce osobnostní. Nabízí řadu možností, jako například možnost vlastní socializace, možnost splnit si přání pomoci druhým lidem, možnost oprostít se od běžného stresujícího života, nebo také možnost zaplnit místo v životě, které by se zaplnit mělo. Dobrovolnictví je také prostředkem k zvyšování sebevědomí dobrovolníka, který se potýká s nedůvěrou ze strany dobrovolnické organizace i svého okolí, prostředkem sebevzdělávání díky předávání zkušeností ze strany klientů, ale díky této činnosti si může dobrovolník také uvědomit své možnosti a hranice, nebo také schopnosti v překonávání překážek nejen ve spojitosti s dobrovolnictvím. Je pravda, že cesta dobrovolnictvím není vždy snadná a přináší mnoho starostí a překážek, jak jsme se mohli také dozvědět od dotazovaných dobrovolníků. Avšak každá cesta má svůj cíl, který ukáže pravou podstatu a hodnotu samotné cesty. Každá překážka nemusí nutně znamenat, že dobrovolník ve své činnosti selhává, právě naopak, umožňuje mu, aby pohlížel na pomoc druhým lidem z více úhlů a tím, že se snaží tuto překážku překonat, obohacuje sám sebe, ale pomáhá i svému „klientovi“.

Jak vidíme, pracovat jako dobrovolník, neznamená jen dávat něco druhým lidem, ale také získávat něco pro sebe. To, že má dobrovolnictví „nefinanční charakter“ ještě neznamená, že nepřináší nic „hodnotného“. Člověk však musí překonat své obavy a zkusit se stát „pomocníkem“. Velmi krásné motto, nebo spíše doporučení, vytvořil J. A. Komenský: „Komukoli prospěti můžeš, prospívej rád, možno-li celému světu. Sloužiti a prospívati je vlastností povah vznešených.“ Tímto doporučením by se měl řídit každý člověk na světě, protože, dokud někdo nezkusí pomoci druhému člověku, nezkusil žít naplno...

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

- [1.] BALOGOVÁ, B., A., MRAČKOVÁ a K. REPKOVÁ, 2011. *Dobrovolnictvo v dlhodobé starostlivosti o starších lidí – čo o ňom ne/vieme a čo potrebujeme riešiť*. In: Sociální práce. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, s. 16 – 19.
- [2.] BORUS, Audrey, 2012. *Volunteering: a how-to guide*. USA: Enslow Publishers Inc. ISBN 978-0-7660-3440-2.
- [3.] BRUMOVSKÁ, Tereza a Gabriela SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, 2010. *Mentoring: výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-772-5.
- [4.] CAKIRPALOGLU, Pajanotis, 2004. *Psychologie hodnot*. Olomouc: Votobia. ISBN 80-7220-195-6.
- [5.] DLOUHÁ, R., Z. JEŽKOVÁ a M. CAHA, 2001. *Dobrovolnictví a dárcovství: interaktivní lekce knihoven pro školy*. Praha: ICN.
- [6.] DOHNALOVÁ, 2011. *Dobrovolníci ve Fakultní nemocnici v Motole*. In: Sociální práce. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, s. 28 – 29.
- [7.] FRÍČ, Pavol, 2001. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. Praha: AGNES. ISBN 80-902633-7-2.
- [8.] FRÍČ, Pavol, POSPÍŠILOVÁ Tereza a kol., 2010. *Vzory a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: AGNES. ISBN 978-80-903696-8-9.
- [9.] HANEČÁKOVÁ, Marta, 2011. *Anketa*. In: Sociální práce. Brno – Asociace vzdělavatelů v sociální práci, s. 5-7.
- [10.] HAWKINS, Peter a Robin SHOHET, 2004. *Supervize v pomáhajících profesích*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-715-9.
- [11.] HAYESOVÁ, Nicky, 2000. *Základy sociální psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-415-X.
- [12.] HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.

- [13.] KITLIŇSKÁ, Jana a Michaela JURTIKOVÁ, 2011. *Rámec interoperability mladých dobrovolníků*. In: Sociální práce. Brno – Asociace vzdělavatelů v sociální práci, s. 69-78.
- [14.] KOLLÁRIK, Teodor a kol., 2004. *Sociálna psychológia*. Bratislava, Vydavateľstvo UK. ISBN 80-223-1841-8.
- [15.] KOŘÍNKOVÁ, Ivana, 2011. *Anketa*. In: Sociální práce. Brno – Asociace vzdělavatelů v sociální práci, s. 5-7.
- [16.] KOSINA, Karel a kol., 2003. *Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky*. Praha: AGNES. ISBN 80-902633-X-7.
- [17.] KRUTINA, Miroslav, 2004. *Řízení lidských zdrojů – dobrovolnictví*. Praha: Český helsinský výbor.
- [18.] LARKIN, Thomas a John LUNDBERG, 2002. *Úvod do supervize: cyklický model*. Tišnov: SCAN. ISBN 80-86620-002-X.
- [19.] LONG, Rob, 2005. *Motivation*. London: David Fulton Publishers Ltd. ISBN 184312-365-7.
- [20.] MATOUŠEK, Oldřich, 2008. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.
- [21.] MATOUŠEK, O., J. KOLÁČKOVÁ a P. KODYMOVÁ, 2005. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-002-X.
- [22.] MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 80-247-1362-4.
- [23.] MÜLLEROVÁ, Magdaléna a kol., 2011. *Dobrovolníci pro kulturu*. Praha: Česká kancelář programu Culture. ISBN 978-80-7008-268-3.
- [24.] NOVOTNÝ, Jiří, LUKEŠ, Martin a kol., 2008. *Faktory úspěchu nestátních neziskových organizací*. Praha: Vysoká škola ekonomická. ISBN 978-80-245-1473-4.
- [25.] NYKL, Ladislav, 2012. *Carl Ransom Rogers a jeho teorie: přístup zaměřený na člověka*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4055-3.

- [26.] OCHMAN, Malgorzata a Pawel JORDAN, 1997. *Volunteers: a valuable source of help*. USA: The Johns Hopkins University Institut for Policy Studies. ISBN 1-886333-29-7.
- [27.] SEDLÁČKOVÁ, Daniela, 2009. *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2685-4.
- [28.] STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ, 1999. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert. ISBN 80-8534-60-X.
- [29.] ŠIMKOVÁ, Svatava, 2011. *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT. ISBN 978-80-87449-15-8.
- [30.] ŠORMOVÁ, Lucie a Alžběta KLÉGROVÁ, 2006. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. ISBN 80-86991-68-7.
- [31.] ŠVARŤÍČEK, Roman a ŠEĐOVÁ a kol., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.
- [32.] TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ, 2002. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd.1. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.
- [33.] TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ, 2006. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 80-7367-178-6.

Internetové zdroje:

- [34.] ADRA, 2012. *Dobrovolnická centra*. In: adra.cz [online]. [cit. 2012-12-18]. Dostupné z: <<http://www.adra.cz/projekty/projekty-v-cr/dobrovolnicka-centra>>.
- [35.] ČESKÁ NÁRODNÍ AGENTURA MLÁDEŽE, © 2007 – 2013. *Program Evropské unie Mládež v akci*. [online]. [cit. 2012-12-12]. Dostupné z: <<http://www.mladezvakci.cz/informace-o-programu/o-programu-mladez-v-akci/>>.
- [36.] ČESKÁ RADA DĚTÍ A MLÁDEŽE, 2008. *Neziskové organizace – doména dobrovolníků*. In: Mládež České republiky. crdm.cz [online]. [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <<http://www.crdm.cz/download/publikace/mladez-CR-web.pdf>>.
- [37.] ČESKO, MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY, ©2006-2012. *Evropský rok dobrovolnictví 2011 (ERD)*. [online]. [cit. 2012-12-5]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/mladez/evropsky-rok-dobrovolnictvi-2011-erd>>.

- [38.] FRICĚ, Pavol a Tereza Pospíšilová, 2009. *Vzory a hodnoty dobrovolnictví v české a norské společnosti*. [online]. [cit. 2012-12-6]. Dostupné z: <<http://www.hest.cz/res/data/006/000944.pdf>>.
- [39.] FRICĚ, Pavol, 2001. *Proletářský altruismus a dobrovolnictví v ČR*. In: Dobrovolnictví a dárcovství - Obnova občanských ctností. Sborník konference Klubu UNESCO. unesco-kromeriz.cz [online]. [cit. 2012-12-30]. Dostupné z: <<http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik2001/fric.htm>>.
- [40.] HLADKÁ, Marie, 2008. *Přínosy z pohledu dobrovolníka*. In: Význam dobrovolnictví jako specificky lidského zdroje. e-cvns.cz [online]. [cit. 2013-1-5]. Dostupné z: <http://www.e-cvns.cz/soubory/Konference_Pardubice_Hladka.pdf>.
- [41.] HORÁKOVÁ, Ludmila, 2001. *Mezinárodní rok dobrovolníků v jeho vztah k dobrovolné práci při ochraně památek a přírody*. In: unesco-kromeriz.cz [online]. [cit. 2012-12-2]. Dostupné z: <<http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik2001/horakova.htm>>.
- [42.] INTERNATIONAL VOLUNTEERS, © 2008 - 2011. *Home*. [online]. [cit. 2012-12-6]. Dostupné z: <<http://www.internationalvolunteers.org/>>.
- [43.] KOUBOVÁ, Šárka, 2009. *Manuál dobrovolníka programu Pět P*. [online]. [cit. 2012-12-5]. Dostupné z: <http://www.petp.cz/doc/Manual_dobrovolnika_Pet_P.pdf>.
- [44.] KUČERA, Radek, © 2005-2006. *Identita*. In: slovník.abz.cz [online]. [cit. 2013-4-25]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=identita>.
- [45.] MOŠNIČKA, Tomáš, 2012. *Definice zdravotního postižení*. In: ŽijusHandicapem.cz [online]. [cit. 2012-12-19]. Dostupné z: <<http://www.zijushandicapem.cz/zamestnani/definice-zdravotniho-postizeni.html>>.
- [46.] NOVÁK, Jan, 2007. *Kdo je dobrovolník?* In: usti.ymca.cz [online]. [cit. 2013-1-3]. Dostupné z: <<http://www.usti.ymca.cz/onas/dobrovolnictvi/>>.
- [47.] NOVOTNÝ, Michal a kol., 2003. *Z čeho vycházíme – pár slov o projektu*. In: Dobrovolnictví středoškoláků. hest.cz [online]. [cit. 2012-12-13]. Dostupné z: <<http://www.hest.cz/res/data/006/000996.pdf>>.

[48.] TOŠNER, Jiří, 2011. *Definice dobrovolnictví*. In: dobrovolnik.cz [online]. [cit. 2012-12-2]. Dostupné z: <<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>>.

[49.] URBAN, Michal, 2011. *Evropský rok dobrovolnictví*. In: Dobrovolnictví – opora občanské společnosti. Sborník konference [online]. [cit. 2012-12-8]. Dostupné z: <http://www.unesco-kromeriz.cz/sbornik_dobrovolnictvi2011/sbornik.pdf>.

[50.] VIZUS, © 2013. *Dobrovolnická centra, jejich historie a činnost*. In: Dobrovolnická centra a programy. dobrovolnik.cz [online]. [cit. 2012-12-10]. Dostupné z: <<http://www.dobrovolnik.cz/management-dobrovolnictvi/dobrovolnicka-centra-a-programy/>>.

[51.] VIZUS, ©2013. *Historie dobrovolnictví*. In: dobrovolnik.cz [online]. [cit. 2012-12-2]. Dostupné z: <<http://www.dobrovolnik.cz/informace/historie-dobrovolnictvi/>>.

Zákony:

[52.] ČESKO. Zákon č. 198 ze dne 24 dubna 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). In *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 82, s. 1. ISSN 1210-4817. Dostupný z: <www.msmt.cz/file/16274_1_1/>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

atd.	a tak dále
apod.	a podobně
resp.	respektive
aj.	a jiné
R	respondent
tzv.	takzvaný
tzn.	to znamená
kol.	kolektiv
o. s.	občanská společnost
s.	strana
č.	číslo
cit.	citováno

SEZNAM OBRÁZKŮ

Schéma č. 1.....	41
Schéma č. 2.....	49
Schéma č. 3.....	54
Schéma č. 4.....	59
Schéma č. 5.....	65
Schéma č. 6.....	70
Schéma č. 7.....	76
Schéma č. 8.....	81
Schéma č. 9.....	85
Schéma č. 10.....	90
Schéma č. 11.....	96

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1.....	41
Tabulka č. 2.....	44

SEZNAM PŘÍLOH

PI: Kategorizace kódů rozhovoru I

PII: Kategorizace kódů rozhovoru II

PIII: Kategorizace kódů rozhovoru III

PIV: Kategorizace kódů rozhovoru IV

PV: Kategorizace kódů rozhovoru V

PVI: Kategorizace kódů rozhovoru VI

PVII: Kategorizace kódů rozhovoru VII

PVIII: Kategorizace kódů rozhovoru VIII

PIX: Kategorizace kódů rozhovoru IX

PX: Kategorizace kódů rozhovoru X

PŘÍLOHA PI: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU I

Rozhovor I

Kódy	Subkategorie	Kategorie
životní styl, jiná podstata, v popředí, možnost, buď, anebo	důležitá životní hodnota bilancování	Chci, ale mám? Chci a musím! Těžké, ale stojí to za to!
zájem o lidi, touha po setkávání, seberealizace, potřeba energie, potřeba rozmanitosti, změna, vlastní potřeby, různorodost	zájmy potřeby vnitřní motivace	Přesto jít dál! Správná volba...
požitek, nadšení, energie, nutnost správného naladění, zvnitřnění, sebepoznání, dlouhodobě, časová flexibilita, raný počátek, vstřícnost zařízení, kvalita, nepochopení okolím, právní brzda, chyba na začátku, bezchybně, formování života, tvrdá realita, klient jako motivace	úsilí a pozitivní pocity důležitost času vnější vlivy	
tabu v minulosti, informovanost, profesní záštita, stálost názorů, osobní postižení, bez překážek, samostatnost, životní zásady, přenos vjemů, vzájemné ovlivňování, riziko, náročnost	učit se pomáhat názory a životní postoj změna myšlení obtížnost pomoci	
obohacení života, pokračování, velká váha, spokojenost s prostředím, rozmanitost aktivit, podobně, všestranně, individuální zaměření, povzbuzení, dřívější nezkušenost, osobní zkušenost, prevence, široká klientela, nenuceně	úspěšná cesta zkusit cokoliv nyní již zkušeně	

PŘÍLOHA PII: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU II

Rozhovor II

Kódy	Subkategorie	Kategorie
velká váha, přátelství, čas, nezištnost, koníček	vysoce hodnotné	Vysoká hodnota Úspěšná motivace Nejistě
touha, pomoc, možnost, smysluplnost jako motivace	úspěšná motivace	Jiný pohled Zkouška a bohatství
požitek, nadšení, zvnitřnění, pocit radosti, naplnění, pocit dle situace, nespecifičnost, blízkost, motivující odezva, profesionální podpora, podpora okolí, nízká podpora okolí, asi podpora, malé nadšení okolí, neorganizovanost a nepropagace	dobry pocit, ale těžko říct zvenčí dobře i špatně	
změna pohledu, změna myšlení, myšlenka neochoty	vidět jinak	
dlouhodobě, neobyčejný zážitek, osobní zkušenost, záchrana života, široká klientela, doporučení ze zkušenosti, nevědomost okolí, různorodost, individuální zaměření, pravý opak, loajalita, obohacení života, pokračování, spokojenost s prostředím, smysluplnost, zkušenost jako obohacení	poslání klidně pracovat s kýmkoliv život tím bohatší	

PŘÍLOHA PIII: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU III

Rozhovor III

Kódy	Subkategorie	Kategorie
přátelství, čas, darování času, nespecifičnost, možná zlatý střed	asi hodnotně střední	Asi střední hodnota Převzatá motivace
spolužáci motivací, klient dle nastavení	převzatá motivace	Asi, a kdyby Stálost názorů, ale změna myšlení
tvrdá realita, profesionální podpora, podpora okolí, asi podpora, naplnění, sebemotivace, lenost jako brzda, jak to bude?	nejistá podpora v těžkém světě bez brzdy dobrý pocit	Úzce, ale úspěšně dál
velká váha, změna pohledu, stálost názorů, k lepšímu, být lepším, moudrá rada, sebevzdělávání, otázky svědomí	názory stejné, ale myšlení jiné	
dlouhodobě, osobní zkušenost, svět jinak, úzká klientela, od začátku, vrstevníci, učení motivace, úspěšná motivace, váha výchovy, pokrok, spokojenost s prostředím, předat dál, pokračování, smysluplnost, specifický, jednostranný zájem	úzce, ale úspěšně se smyslem bez konce úzké zaměření	

PŘÍLOHA PIV: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU IV

Rozhovor IV

Kódy	Subkategorie	Kategorie
životní styl, pomoc, dobrý skutek, hodnotně jinde, ne až tak důležité, zdraví především, pomoc nad zlato, možnost, hledání podstaty	hodnota malá, nebo velká? rozmyšlení	Hledání Mohu a potřebuji Jednou dole, jednou nahoře Změna, ale ne ve všem...
motivační propagace, lákadlo, klient dle propagace, vlastní potřeby, koníček, nebo zájem?	síla propagace potřeby a zájmy	Větší užitek...
požitek, změna, velká váha, pocit radosti, naplnění, zklamání, čas mění, hrdost a sebedůvěra, počáteční nervozita, složitě, ale v klidu, možná zbytečná, ale pomoc, pomyslný zisk, z nadšení beznaděj, profesionální podpora, podpora okolí, klient jako motivace, různorodost, nedostatek času, informace pro kvalitu, přínosná kritika	smíšené pocity podpora a vnější vlivy	
změna pohledu, změna myšlení, být lepším, sebevzdělávání, vědomí pomíjivost, dokud je čas, může být hůř, změna názoru, samostatnost, bez naplnění ne, morální sebeobětování, mlčenlivost, bez odměny ne	učit se a myslet jinak pevné postoje, ale změna názoru	
dřívější nezkušenost, osobní zkušenost, široká klientela, zkušenost jako obohacení, komunikace jako obohacení, široká spokojenost, zkušenosti v praxi, krátkodobě, předat dál, vzpomínka k nezaplacení, stačí i málo, smysluplnost, profesní záštita, všechno, nebo nic, pro někoho, nebo kohokoli, podobně, specificky, individuální zaměření	úspěchy a obohacení života uvědomění a doporučení zkušenost, ale volnost	

PŘÍLOHA PV: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU V

Rozhovor V

Kódy	Subkategorie	Kategorie
přátelství, koníček	hodnota přátelství a pomoci	Hodnota přátelství a pomoci
sebevzdělávání, klient jako motivace	škola a klient motivací	Škola a klient motivací Přes všechno naplňující
požitek, naplnění, počáteční strach, radost z reakce, dobré snad i naopak, profesionální podpora, vzájemná podpora, nízká podpora okolí, asi podpora, od nechopení k radosti, zkušenostní vliv, nedostatek času, kvůli klientovi dál, motivující odezva	od strachu k naplnění ne/podpora okolí a možné vlivy	Kvůli ničemu nezastavit... Stojí to za to...
bez překážek, nutnost uspořádání času, dřívější nevědomost, možnost, morální sebeobětování, domněnka, nízká angažovanost nepomáhá, pomyslný zisk, přínos setkání	snadná cesta, jen jedna nutnost nyní pomáhat za každou cenu myšlenky po zkušenosti	
osobní zkušenost, dlouhodobě, široká klientela, přátelství jako zisk, známost, zkušenosti v praxi, široká spokojenost, spokojenost s prostředím, flexibilita, dobré pro všechny, malá oblíbenost, pravý opak, individuální zaměření, doporučení ze zkušenosti	zkušenost a přátelství nade vše ne moc oblíbené, ale obohacující podle sebe, ale určitě	

PŘÍLOHA PVI: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU VI

Rozhovor VI

Kódy	Subkategorie	Kategorie
velká váha, náhrada, známost, v mládí dobrovolně, místo za penězi, pravé přátelství, cesta k požitku	hodnota vyšší, ale až za penězi cesta k požitku	Od hodnot k motivaci Požitek a zájem motivací Síla pocitů přes vliv okolí
možnost, požitek jako motivace, jednostranný zájem	požitek a zájem motivací	Oběti i změny Úspěchy, ale touha po změně
nadšení, zvnitřnění, naplnění, naplnění a seberozvoj, od začátku s radostí, zvědavý zájem, tíha konce, časem menší požitek, dokončení skládky života, přesto jít dál, samostatnost, profesionální podpora, podpora okolí, rodina bez pochopení, podceňování a zklamání, změna názoru, pasivita okolí	silné pocity ze strany okolí podpora i pasivita	
profesní záštita, náročnost, nutné sebevzdělávání, být či nebyť?, čekání na změnu, jiná podstata, pravá podstata, postoje a názory v zapomnění, možná, ale proč?, vyrovnání možností, čas je vždy, ne duše, ale tělo	nutné něco obětovat změna názorů i postojů	
dlouhodobě, od začátku specificky, specificky, klient dle nastavení, osobní zkušenost, již dříve, spokojenost s prostředím, neobyčejný zážitek, úspěšná motivace, pokrok, vliv pomoci, empatie, být lepším, předat dál, předání zkušeností, individuální zaměření, doporučení ze zkušenosti, smysluplnost, už ne!, pokračování, změna	rozsáhlé zkušenosti úspěchy u jiných i sebe doporučení do budoucnosti změna, ale bez konce	

PŘÍLOHA PVII: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU VII

Rozhovor VII

Kódy	Subkategorie	Kategorie
velká váha, nezištnost, buď, anebo	vyšší hodnoty a rozmyšlení	Vyšší hodnoty a rozmyšlení Kvůli sobě do toho!
dlouhodobě, touha, lákadlo, ještě to jde, neobyčejný zážitek, jednostranný zájem, vlastní potřeby	touha a zážitek motivací uspokojování zájmů a potřeb	Od všeho něco, ale dál! Nebránit se snaze i změnám Specifické zkušenosti a doporučení
nadšení, zvnitřnění, naplnění, jistá změna, být či nebýt?, čas mění, být nadbytečný, přesvědčení, profesionální podpora, podpora okolí, dětská nevědomost, obdiv nezištnosti, radost z empatie, chyba na začátku, druhá šance, sebemotivace, individuální pocit	pocitově všelijak vnější vlivy dobré i horší sebemotivace dál	
profesní záštita, nutné bojovat, umění pomáhat, pravé poznání, samostatnost, stálost, opatrný přístup	snaha uspět změna myšlenek a stálost postojů	
osobní zkušenost, specificky, zkušenosti v praxi, krátkodobě, spokojenost prostředím, doporučení ze zkušenosti	specifické zkušenosti a doporučení	

PŘÍLOHA PVIII: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU VIII

Rozhovor VIII

Kódy	Subkategorie	Kategorie
velká váha, cizí nezištná pomoc, prioritní hodnota, možnost	velmi hodnotné	Velmi hodnotné
přátelská zkušenost motivací, profesní záštita, tíha stáří	přátelé a škola motivací	Přátelé a škola motivací
požitek, zvnitřnění, pocit štěstí a požitek, tíha konce, konec nejistoty, pocity druhých nad svými, strach z trestu, profesionální podpora, podpora okolí, nedůvěra organizace, od nedůvěry k pochopení, důvěra přátel, odměna, motivující odezva	již dobré pocity nedůvěra, ale i podpora kvůli klientovi dál	Vše pro druhé Dál kvůli jiným Zkušenostní zisk
sebevzdělávání, pomáhat bez překážek, hledání pomoci, změna myšlení, domněnka, myslet na druhé, místo sobě, druhým, samostatnost, nutnost, větší pomoc druhým	dělat pro pomoc jiné myšlenky, zdravé postoje	
různorodost, specificky, dřívější nezkušenost, osobní zkušenosti, možnost pomáhat, s každým jinak, dobrý rozvoj, předcházení špatnému, spokojenost s prostředím, krátkodobě, doporučení ze zkušenosti, doporučení nesobeckosti	obohacení zkušenostmi rada a doporučení	

PŘÍLOHA PIX: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU IX

Rozhovor IX

Kódy	Subkategorie	Kategorie
filantropie, místo za penězi, menší váha v životě, víc než přátelství	hodnotně ve středu	<p>Hodnotně ve středu</p> <p>Kvůli sobě a jednoduše</p> <p>Jednou tak, podruhé jinak</p> <p>Pro druhé i pro sebe</p> <p>Dál pro druhé, míň pro sebe</p>
sebetmotivace, nejsnazší cesta, vlastní potřeby	kvůli sobě a jednoduše	
zkouška pocitů, zvnitřnění, naplnění, dobrý pocit z radosti, oboustranný požitek, oboustranně chladnější, dobrý pocit z pomoci, osobní strach, profesionální podpora, asi podpora, nepochopení, ale respekt okolí, čas jako brzda, časová zátěž, spokojenost jako motivace	pocity vřelé i chladnější z vnějšku různě, ale dál	
radost a změna pro druhé, bez překážek, morální sebeobětování, samostatnost, změna myšlení, myslet i na sebe	pro druhé myšlení na sebe a stálý postoj	
různorodost, dřívější nezkušenost, nic negativního, spokojenost s prostředím, krátkodobě, ubrat v čase, individuální zaměření, doporučení ze zkušenosti	dále, ale s omezením individuální doporučení	

PŘÍLOHA PX: KATEGORIZACE KÓDŮ ROZHOVORU X

Rozhovor X

Kódy	Subkategorie	Kategorie
nezištnost, přátelství, možná zlatý střed	uprostřed hodnot	Uprostřed hodnot
záchrana života jako motivace, požitek jako motivace	záchrana života a požitek jako motivace	Záchrana života a požitek jako motivace Tak i tak
naplnění, požitek z rady, občas je to dobré, profesionální podpora, podpora okolí, asi podpora, jednostranná podpora, vedení jako brzda, velká vzdálenost jako brzda, smutné zkušenosti blízkých, chyba na začátku, předat dál	pocity jak, kdy možná podpora, ale i horší vlivy	Snaha i důslednost Něco získat, něco dát
sebevzdělávání, morální sebeobětování, kvůli času bez potřeby, změna pohledu, velká váha, vědomí pomíjivosti, zkušenost a uvědomění, stálost názorů, samostatnost, nedostatek času a samostatnost, stálost, důslednost	snaha umět a moci pomáhat změna pohledu a myšlení stále, důsledné postoje a názory	
dlouhodobě, osobní zkušenost, široká klientela, nespecifičnost, flexibilita, známost, poloviční spokojenost, ubrat v čase, příprava do budoucna, doporučení ze zkušenosti, neobyčejný zážitek	zkušeně, ale z části spokojeně dát a doporučit jinému	